

Nr 164.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om behandling av alkoholister; given Stockholms slott den 6 mars 1931.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om behandling av alkoholister.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam Larsson.

**Förslag
till
L a g
om behandling av alkoholister.**

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Lagens tillämplighetsområde.

1 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav

1. vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller
2. utsätta någon, som han jämlikt stadgande i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller
3. ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller
4. vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller
5. föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt,

då skola i enlighet med vad nedan är stadgat åtgärder vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri.

2 KAP.

Om samhällsorgan för behandling av ärenden enligt denna lag.

2 §.

I varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnden har att enligt denna lag upptaga och handlägga frågor om åtgärder mot dem, som äro hemfallna åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs.

Angående nämndens åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

3 §.

Kommunen må besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild sådan nämnd tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

4 §.

Ledamöter i särskild nykterhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara kvinna, och bör läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för ledamöterna utses av kommunen till minst dessas halva antal eller, om ledamöternas antal ej är jämnt, till minst det antal, som är närmast över hälften. Minst en av suppleanterna skall vara kvinna.

Beträffande valbarhet, obehörighet, rätt att avsäga sig uppdraget, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, vissa prästers och läkares rätt att deltaga i nämndens förhandlingar, val av ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare, ordningen för nämndens arbete, ordförandens åligganden, ersättning åt ordförande och ledamöter, avlämnande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskapers förande, redovisning, granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning samt ledamots ansvarighet äger vad i 10, 12—18 och 21 §§ i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

I fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar.

5 §.

I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning.

6 §.

Då ordförande eller föredragande utsetts, skall uppgift å den utseddes namn och adress ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela under rättelse därom i länskungörelserna.

7 §.

Konungen äger för viss kommun förordna, att befattningen med ärenden, som nykterhetsnämnden enligt denna lag har att handlägga, må i den utsträckning Konungen bestämmer tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott.

Närmare föreskrifter rörande utskottets sammansättning och verksamhet meddelas av Konungen.

8 §.

I den mån det finnes erforderligt, må nykterhetsnämnden till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

Finnes ersättning åt sådant biträde böra utgå, ankommer det på kommunen att efter framställning av nämnden bestämma därom.

9 §.

Över nykterhetsnämnd tillkommer befattningen med ärenden enligt denna lag skyddskollegium.

Då kollegiet handlägger ärende enligt denna lag, skall vad i 14 och 15 §§ i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat äga motsvarande tillämpning; dock vare för beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt ej erforderligt, att ordföranden biträder beslutet.

Närmare bestämmelser angående skyddskollegiernas verksamhet enligt denna lag meddelas av Konungen.

3 KAP.

Om ärendenas behandling hos nykterhetsnämnd.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när den erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden.

11 §.

Har nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

12 §.

Där så erfordras, må nykterhetsnämnden kalla den, som är föremål för undersökning, att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud eller av nämnden anvisad läkare. Är han bevisligen kallad, men utebliver han utan laga förfall, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande.

Då eljest någon, som bor eller uppehåller sig inom kommunen, av nykterhetsnämnden kallas till inställelse inför nämnden eller särskilt utsett ombud för att meddela upplysning i något till nämndens behandling hörande ärende, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta fem kronor och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger nämnden fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändock ej förmås till inställelse, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande.

Ordförande i nykterhetsnämnd äger jämväl besluta om kallelse som ovan sägs.

13 §.

Framgår av nykterhetsnämndens undersökning, att den, om vilken är fråga, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden, där ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga för hans rättelse lämpade hjälpåtgärder.

Nämnden bör sålunda söka

bibringa honom insikt om vådan av alkoholmissbruk, därvid nämnden har att allvarligt erinra honom om de påföljder, vilka kunna inträda enligt denna lag, om rättelse ej vinnes;

förhjälpa honom i fall av behov till erhållande av lämplig anställning eller bereda honom, där det för minskande av frestelserna till bruk av alkoholhaltiga drycker är erforderligt, ombyte av verksamhet eller vistelseort;

föranstalta, att alkoholhaltiga drycker ej utlämnas till honom, samt förmå honom att ej besöka lokaler, där sådana utskänkas;

förmå honom, när det provas vara till gagn, att ingå i nykterhetsförening;

förmå honom, när anledning därtill föreligger, att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka vård å lämplig anstalt.

Då omständigheterna därtill föranleda, må nämnden ställa honom under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst två år från beslutet därom.

14 §.

Då undersökning eller annan åtgärd på nykterhetsnämnds föranstaltande vidtages, bör noga tillses, att den, som åtgärden avser, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

4 KAP.

Om ärendenas behandling hos skyddskollegium.

15 §.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, icke genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas djupt uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger nykterhetsnämnden hos skyddskollegiet ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

16 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger nykterhetsnämnden, ändå att fall, som avses i 15 §, ej är för handen, så ock polismyndigheten i orten hos skyddskollegiet ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt. Återkallelse av ansökningen utgör ej hinder för kollegiet att fortsätta med ärendets handläggning.

Är faran så överhängande, att åtgärd, som ankommer på kollegiet, ej utan våda kan avvaktas, har polismyndigheten att ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga den, om vilken är fråga.

Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning gjorts om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning.

17 §.

Har förmyndare för någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, eller dennes make, föräldrar, barn eller syskon eller förmyndare för någon av dem hos nykterhetsnämnden hemställt, att nämnden måtte vidtaga hjälpåtgärd eller ansöka om förordnande, att den, om vilken är fråga, må intagas å allmän alkoholistanstalt, men har nämnden avslagit framställningen

eller ej inom två månader vidtagit äskad åtgärd, äger den, som gjort framställningen, hos skyddskollegiet ansöka om vidtagande av hjälpåtgärd eller om förordnande, som nyss är sagt.

Ansökningen skall inlämnas till nykterhetsnämnden inom ett år efter det framställningen gjordes hos nämnden, och åligger det nämnden att ofördröjligen till kollegiet insända ansökningshandlingarna jämte eget utlåtande, vilket tillika skall innefatta redogörelse för den undersökning och för de övriga åtgärder, som av nämnden vidtagits, eller, därest nämnden ej vidtagit någon åtgärd, upplysning om skälen därtill.

18 §.

Vid ansökning om förordnande, att någon må intagas å allmän alkoholistanstalt, böra fogas prästbevis och läkarbetyg, avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar.

Göres ansökningen av nykterhetsnämnd eller polismyndighet, skall den innehålla fullständig redogörelse för den i ärendet företagna undersökningen och för de övriga åtgärder, som vidtagits.

Saknas prästbevis eller läkarbetyg eller finnes den förebragta utredningen annorledes ofullständig, och kan det felande ej lämpligen genom skyddskollegiets försorg anskaffas, har kollegiet att förelägga sökanden att inom viss tid inkomma med felande handlingar eller utredning vid äventyr, att ansökningen eljest avslås; dock vare den omständigheten, att prästbevis ej varder för kollegiet tillgängligt, icke hinder för bifall till ansökningen, om den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv.

Vill kollegiet föranstalta om läkarundersökning, skall vad i 12 § första stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Har ansökning hos skyddskollegiet gjorts i behörig ordning, skola ansökningshandlingarna ofördröjligen delgivas den, som ansökningen avser, och, om han är omyndig, den som enligt lag har att sörja för hans person, med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen förklara sig över ansökningen vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändock avgöres. Finnes någon böra lämnas tillfälle att yttra sig över handling, som inkommit efter det ansökningen utställts till förklaring, skall sådan handling delgivas honom.

20 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må skyddskollegiet, när skäl därtill äro, även innan han blivit hörd i ärendet föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

21 §.

Finner skyddskollegiet, att förhör bör hållas med den, som ansökningen avser, eller att annan bör inför kollegiet höras såsom vittne eller upplysningsvis, har kollegiet att förordna om dylikt förhör.

Är den, som ansökningen avser, bevisligen kallad till förhör, men utebliver han utan laga förfall, må kollegiet låta hämta honom.

Där annan, som bevisligen kallats, utebliver utan laga förfall, gälle vad i 28 § första stycket i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

Vid förhöret skola bestämmelserna i 26 § andra stycket i nämnda lag äga motsvarande tillämpning. Protokoll skall föras över vad vid förhöret förekommer.

22 §.

Finner skyddskollegiet, att den, som skall höras såsom vittne eller upplysningsvis, är så avlägset boende, att hans hörande vid kollegiet är förenat med oskälig omgång eller kostnad, gälle vad i 27 § andra stycket i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

23 §.

I fråga om ersättning till den, som enligt förordnande av skyddskollegium inställt sig för att vittna eller upplysningsvis höras, skall vad angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål finnes stadgat äga motsvarande tillämpning; dock skall ersättningen alltid stanna å statsverket.

24 §.

Finner skyddskollegiet, att den, som ansökningen avser, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, har kollegiet att taga under omprövning, huruvida han kan antagas låta sig rätta genom hjälpåtgärd; och må kollegiet i sådant fall vidtaga dylik åtgärd eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att föranstalta därom.

Avser ansökningen förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, och finnes hjälpåtgärd ej böra vidtagas, skall kollegiet förordna om hans intagande å sådan anstalt.

25 §.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, begått brottslig gärning men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet vid gärningens begående icke fällts till ansvar, och har han vid prövning i vederbörlig ordning funnits icke vara i behov av vård å sinnessjukhus, må skyddskollegiet även utan därom gjord ansökning besluta om hjälpåtgärd eller förordna om hans intagande å allmän alkoholistanstalt.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, inställt hos kollegiet enligt lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt och prövat kollegiet det vara tjänligare att bereda honom vård å allmän alkoholistanstalt än att vidtaga åtgärd enligt nämnda lag, må kollegiet förordna om hans intagande å sådan anstalt.

I fall, som i denna paragraf sägs, äger kollegiet förordna, att den, om vilken i ärendet är fråga, skall i avvidan på slutligt beslut omhändertagas och vårdas på lämpligt sätt.

26 §.

Skyddskollegiets slutliga beslut jämte besvärshänvisning, där klagan över beslutet må föras, skall skriftligen mot bevis ofördröjligen delgivas sökande samt den, som beslutet avser.

Där nykterhetsnämnd ej är sökande, skall underrättelse om beslutet översändas till nykterhetsnämnden i hemortskommunen eller, om annan nykterhetsnämnd tagit befattning med ärendet, till denna nämnd.

27 §.

Där skyddskollegiet ej annorlunda förordnar, må beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt gå i verkställighet utan hinder därav, att det ej äger laga kraft.

28 §.

Sökanden i ärendet har att föranstalta om verkställighet av beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt, där ej annat följer av vad i 29 § är stadgat.

Varder beslutet ej omedelbart verkställt, äger nykterhetsnämnden ställa den, som beslutet avser, under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har skyddskollegiet att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Finner kollegiet, att den, som beslutet avser, genast bör intagas å allmän alkoholistanstalt, men kan plats ej omedelbart beredas, äger kollegiet, när skäl därtill äro, draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt; dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

Har beslutet meddelats jämlikt 25 § och föreligger grundad anledning till antagande, att den, som beslutet avser, skall låta sig rätta utan intagande å allmän alkoholistanstalt, må kollegiet medgiva villkorligt anstånd med beslutets verkställande, och äger kollegiet därvid ställa honom under övervakning på sätt i 61 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom. När omständigheterna därtill föranleda, skall kollegiet förklara anståndet förverkat.

30 §.

Har plats å allmän alkoholistanstalt beretts för den, som enligt meddelat beslut må intagas å sådan anstalt, men vägrar han att ingå å anstalten, skall polismyndigheten på framställning av den, som har att föranstalta om verkställighet av beslutet, lämna handräckning för hans intagande.

31 §.

Där verkställighet av beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt ej påbörjats inom ett år efter beslutets meddelande, vare det förfallet.

5 KAP.

Om anstaltsvård och eftervårdande verksamhet.

32 §.

Allmän alkoholistanstalt enligt denna lag är

1. anstalt eller avdelning därav, som av staten inrättats för sådant ändamål;
2. av landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad anstalt eller avdelning därav, vilken av Konungen erkänts såsom allmän alkoholistanstalt.

Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Allmän alkoholistanstalt skall stå under ledning av en styrelse.

Konungen meddelar närmare bestämmelser angående anstalternas verksamhet.

33 §.

Allmänna alkoholistanstalterna skola stå under uppsikt av socialstyrelsen.

34 §.

Envar, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, skall vara pliktig att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom.

35 §.

Den i 33 § omförmälda uppsiktsmyndigheten äger förordna om överflyttning av intagen person från en allmän alkoholistanstalt till en annan; sådant förordnande må genast gå i verkställighet.

36 §.

Den, som på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under en tid av ett år. Har han förut varit intagen å sådan anstalt och är beslutet meddelat inom fem år från senaste utskrivningen, må han kvarhållas under en tid av två år.

Utskrivning från anstalten skall ske tidigare än nu är sagt, där grundad anledning föreligger till antagande, att den intagne efter utskrivningen skall föra ett nyktert och ordentligt liv.

37 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, eller har någon, som förut minst tre gånger varit intagen å allmän alkoholistanstalt, ånyo intagits enligt slutligt beslut, som meddelats inom ett år från senaste utskrivningen, då må den intagne, därest han med hänsyn till sin sinnesart samt sitt föregående liv och förhållande i anstalten måste antagas i händelse av utskrivning icke komma att föra ett nyktert och ordentligt liv, kvarhållas under två år utöver den tid, han enligt 36 § längst kunnat kvarhållas.

Där någon sålunda kvarhålls, skall fråga om hans utskrivning sedermera minst en gång varje halvår upptagas till prövning.

38 §.

Vid beräkning av tiden för kvarhållande skall den tid inräknas, under vilken den intagne, där han omhändertagits genom polismyndighets eller skyddskollegiets försorg, i avbidan på slutligt beslut vistats å allmän alkoholistanstalt eller av sådan anledning eller i avvaktan på beredande av plats å dylik anstalt vistats å annan för vård av alkoholister anordnad anstalt.

Har någon jämlikt 50 § intagits å allmän alkoholistanstalt och påkallas, medan han är intagen, verkställighet av förordnande om hans intagande å sådan anstalt, skall den tid, under vilken han frivilligt vistats å anstalten, likaledes medräknas vid bestämmande av den tid, han på grund av förordnandet må kvarhållas.

39 §.

Har någon, som intagits å allmän alkoholistanstalt, blivit överflyttad till straffanstalt för undergående av honom ådömt frihetsstraff eller förvandlingsstraff för böter, eller har han avvikit från alkoholistanstalten, skall den tid, under vilken han sålunda ej vistats å anstalten, icke medräknas vid bestämmande av den tid, han längst må kvarhållas.

40 §.

Vill någon, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, frivilligt kvarstanna å anstalten efter utgången av den tid, han längst må kvarhållas, må det, när skäl därtill äro, medgivas för högst fyra månader under villkor, att han skriftligen förbinder sig att kvarstanna under den tid, som bestämmes. Är han omyn- dig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

41 §.

Där det provas vara till gagn, må anstaltens styrelse medgiva den intagne att under återstoden av den tid, han längst må kvarhållas, eller under viss del därav på försök vistas utom anstalten.

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren för anstalten att besluta om sådan försökspermission.

42 §.

Då försökspermission beslutas, har anstaltens föreståndare att, innan den intagne lämnar anstalten, meddela underrättelse om beslutet till myndighet eller person, som ansökt om hans intagande, ävensom, där så finnes lämpligt, till nykterhetsnämnden i den kommun, dit han begiver sig.

I fall av behov har föreståndaren att med anlitande av nykterhetsnämnd, organisation, som utövar social hjälpverksamhet, eller enskild person söka i tid bereda den permitterade lämplig sysselsättning samt förhjälpa honom till ort, där sådan erhållits, eller vidtaga andra tjänliga åtgärder till hans bistånd.

43 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under permissionstiden.

Vare sig övervakning anordnas eller ej, må anstaltens styrelse ålägga den permitterade skyldighet att under permissionstiden underkasta sig de föreskrifter angående vistelseort, sysselsättning och annat, som finnas erforderliga för hans rättelse.

Där så provas nödigt, må anstaltens styrelse besluta ändring i meddelade föreskrifter.

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren för anstalten att i fråga om den, som av honom permitteras, meddela beslut, som i denna paragraf avses.

44 §.

Undandraget sig den permitterade övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, äger anstaltens styrelse eller, enligt styrelsens uppdrag, föreståndaren för anstalten besluta om hans återhämtande.

Har ej före utgången av den tid, den permitterade längst må kvarhållas, fråga väckts om hans återhämtande, skall beslut meddelas om utskrivning.

Om den permitterade hämtas åter, skall den tid, under vilken han vistats utom anstalten, icke medräknas vid bestämmande av den tid, han längst må kvarhållas.

45 §.

Om kvarhållande och utskrivning beslutar anstaltens styrelse.

När skäl därtill äro, må även uppsiktsmyndigheten, efter anstaltsstyrelsens hörande, förordna om utskrivning.

46 §.

Då utskrivning beslutas, skall vad i 42 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är någon i fall, som avses i 52 §, vid utskrivning i behov av fattigvård, har anstaltens föreståndare att, där så provas påkallat, för erforderliga åtgärders vidtagande hänvända sig till länsstyrelsen i det län, där beslutet om hans intagande å allmän alkoholistanstalt meddelats; och har länsstyrelsen att efter omständigheterna föranstalta om tjänlig vård eller vidtaga annan lämplig åtgärd. Såsom vistelsesamhälle skall anses den kommun, där ingripande enligt denna lag ägde rum, dock att, där beslutet meddelats jämlikt 25 § andra stycket, vad i 44 § i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt är stadgat i fråga om vistelsesamhälle skall lända till efterrättelse.

47 §.

Vid utskrivning skall anstaltens styrelse, där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehövt, ställa den utskrivne under övervakning på sätt i 61 § sägs eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Vare sig övervakning anordnas eller ej, må anstaltens styrelse ålägga den utskrivne skyldighet att under tid, som vid utskrivningen blivit förelagd, dock högst ett år, underkasta sig de föreskrifter angående vistelseort, sysselsättning och annat, som finnas erforderliga för hans rättelse.

Där så provas nödigt, må anstaltens styrelse besluta ändring i meddelade föreskrifter.

48 §.

Undandraget sig den utskrivne övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, må nykterhetsnämnden, där han ej genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller sådan åtgärd prövas vara gagnlös, hos skyddskollegiet ansöka om förordnande, att han må ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt. Har han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må jämväl polismyndigheten i orten ansöka om sådant förordnande; och skall i dylikt fall vad i 16 § andra och tredje styckena stadgas äga tillämpning.

I ansökningen skall noggrant angivas, i vilka avseenden den utskrivne brutit mot de meddelade föreskrifterna, samt redogörelse lämnas för hans uppförande i övrigt under tiden efter utskrivningen.

Kollegiet har att efter omständigheterna förordna om intagande å allmän alkoholistanstalt eller vidtaga annan åtgärd enligt denna lag.

49 §.

Polismyndighet har att på begäran lämna handräckning för återhämtande till allmän alkoholistanstalt av den, som avvikit därifrån, och av permitterad, som enligt meddelat beslut skall hämtas åter till anstalten.

50 §.

Vill någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, frivilligt ingå å allmän alkoholistanstalt, må han intagas under villkor, att han i egenhändigt underskriven ansökning hos anstaltens styrelse gjort framställning därom samt skriftligen förbundit sig att kvarstanna å allmän alkoholistanstalt under viss tid, som dock ej må överskrida ett år. Är han omyndig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

Vid ansökningen skola fogas prästbevis och läkarbetyg, avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar.

Den, som är sålunda intagen å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under den tid, som angives i den skriftliga förbindelsen, men må, när omständigheterna därtill föranleda, utskrivas tidigare.

Vad i 34, 35 och 39—45 §§, 46 § första stycket samt 49 § stadgats äger motsvarande tillämpning rörande den intagne.

6 KAP.

Om kostnader för vård och omhändertagande enligt denna lag.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 16 § andra stycket, 20 §, 25 § tredje stycket och 29 § andra stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv;
2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
3. där någon jämlikt 37 § kvarhållles.

53 §.

I andra fall än de i 51 och 52 §§ nämnda är den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel.

54 §.

Där på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnad, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden uttaga sådan gottgörelse, i den mån den icke finner skäl till eftergift.

7 KAP.

Om klagan och underställning.

55 §.

Den, som av nykterhetsnämnd fällts till böter eller vite, må hos skyddskollegiet anföra besvär över beslutet inom en månad från den dag, då han erhöll del därav. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

56 §.

Har skyddskollegium meddelat beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt, om förverkande av villkorligt anstånd med sådant besluts verkställande, om påföljd för utevaro från förhör vid kollegiet eller om ersättning för inställelsen åt den, som inkallats för att såsom vittne eller upplysningsvis höras vid kollegiet, må ändring i beslutet sökas av den, som beslutet rör. Det åligger klagande att inom en månad från den dag, då han skriftligen erhöll del av beslutet, till kollegiets ordförande inkomma med sina till Konungen ställda besvär. Ordföranden inforrar skyndsamt yttrande över besvären, om anledning därtill föreligger, samt insänder därefter ofördröjligen till nedre justitirevisionen samtliga ärendet rörande handlingar tillika med utlåtande av kollegiet.

Klagan över beslut, som av skyddskollegium särskilt meddelats om någons omhändertagande, må av honom föras i enahanda ordning, dock utan inskränkning till viss tid.

Över annat av skyddskollegium meddelat slutligt beslut, än ovan sägs, är klagan ej tillåten. Ej heller må särskild klagan föras, där skyddskollegium under ärendes handläggning meddelat annat beslut, än förut är sagt.

57 §.

Beslut om kvarhållande enligt 37 § samt om utskrivning av sålunda kvarhållen person före utgången av den i nämnda lagrum stadgade längsta tiden för kvarhållande skola underställas uppsiktsmyndighetens prövning.

Då uppsiktsmyndigheten handlägger sådant ärende, gälle vad i 56 § i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

58 §.

I uppsiktsmyndighetens beslut må den, som beslutet rör, söka ändring hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

8 KAP.

Särskilda föreskrifter och ansvarsbestämmelser.

59 §.

Vad i denna lag är stadgat om kommun skall äga motsvarande tillämpning i avseende å fattigvårdssamhälle, som består av två eller flera kommuner.

60 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med nykterhetsnämnder, skyddsnämnder, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter, med alkoholistanstalter, med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet, samt med bolag, som idka detaljhandel med rusdrycker.

61 §.

Ställes någon under övervakning, bör till övervakare utses därtill lämplig person, förening eller stiftelse.

Övervakare har att öva tillsyn över den, som är ställd under övervakning, och söka befordra vad som kan lända till hans hjälp. Vid övervakningen bör noga tillses, att den övervakade icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Den övervakade skall föra ett nyktert och ordentligt liv, städse hålla övervakaren underrättad om sin bostad och adress samt på kallelse infinna sig hos honom.

Närmare bestämmelser angående övervakning meddelas av Konungen.

62 §.

Finner nykterhetsnämnden, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

63 §.

Lämnar någon åt den, som honom veterligen är ställd under övervakning enligt denna lag eller är intagen å allmän alkoholistanstalt, alkoholhaltiga drycker eller hjälper någon eljest sådan person att åtkomma dylika drycker, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Där gärning, som här sägs, tillika innefattar förbrytelse mot gällande bestämmelser angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, gånge som i 4 kap. 2 § strafflagen stadgas.

Förseelsen åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

64 §.

Böter och viten, som omförmälas i 12 §, tillfalla kommunens kassa.

Böter och viten, som i andra fall ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan och skola, om tillgång saknas till deras fulla gäldande, förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

Genom denna lag upphävas lagen den 30 juni 1913 (nr 102) om behandling av alkoholister och lagen samma dag (nr 103) om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Mål angående intagande å allmän alkoholistanstalt, som vid tiden för denna lags ikraftträdande äro anhängiga hos länsstyrelse, skola för fortsatt handläggning överlämnas till skyddskollegiet i länet.

Fullföljes talan mot beslut, som i mål angående intagande å allmän alkoholistanstalt före denna lags ikraftträdande meddelats, skall den äldre lagen lända till efterrättelse.

Vid verkställighet av beslut enligt den äldre lagen om intagande å allmän alkoholistanstalt skall samma lag fortfarande äga tillämpning; dock skola de nya bestämmelserna om vårdkostnad lända till efterrättelse.

Om någon, då denna lag träder i kraft, är frivilligt intagen å allmän alkoholistanstalt, skall i fråga om honom äldre lag fortfarande gälla.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 6 februari 1931.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Frågan om en revision av den nu gällande lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister har under flera år varit föremål för utredning. Särskilda förslag till nya bestämmelser i ämnet hava framlagts av tillkallade sakkunniga den 30 september 1926 och den 11 november 1929. Över förslagen hava yttranden avgivits av åtskilliga myndigheter samt vissa samman Slutningar av nykterhetsnämnder m. fl. Sedan 1929 års sakkunnigförslag varit föremål för överarbetning inom socialdepartementet, torde ärendet vara i det läge, att jag bör här upptaga detsamma till behandling.

Inledning.

*Lagen den
30 juni 1913
om behandling
av alkoholist-
er.*

Närmaste befattningen med ärenden enligt lagen om behandling av alkoholister tillkommer inom varje kommun en nykterhetsnämnd. Kommunen äger besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild nykterhetsnämnd tillsatt, skall fattigvårdsstyrelsen fungera jämväl såsom nykterhetsnämnd (3 §). I fråga om sammansättningen av särskild nykterhetsnämnd, ordningen för nämndens arbete m. m. äger vad i dessa avseenden är stadgat för fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning. Dock äger ledamot av nämnden att när som helst avsäga sig uppdraget. För nykterhetsnämnden i Stockholm gälla särskilda bestämmelser, meddelade av Kungl. Maj:t.

Nykterhetsnämnden har att på sätt i lagen stadgas ingripa mot den, som är hemfallen åt dryckenskap och finnes i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, *eller* utsätta hustru eller barn, som han är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård, *eller* ligga fattigvården eller sin familj till last. Vidare har nykterhetsnämnden — enligt ett till den ursprungliga lagen gjort tillägg den 9 juni 1922 — att inskrida mot den, som är hemfallen åt dryckenskap, och under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri. För att ingripande skall kunna ske förutsättes således först och främst, att den person, varom är

fråga, är hemfallen åt dryckenskap. Tillika kräves, att någon av de nyss angivna särskilda omständigheterna föreligger. Sådan person, som här avses, må intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister (1 §).

Innan nykterhetsnämnd gör ansökning om någons intagande å sådan anstalt, skall nämnden, därest ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga härför lämpade åtgärder (4 § 2 mom.). Lagen nämner några exempel på sådana hjälpåtgärder. Nämnden kan söka förmå honom att ingå i nykterhetsförening, söka bereda honom lämplig anställning eller ombyte av verksamhet eller vistelseort, söka utverka, att rusdrycker ej utlämnas till honom å försäljningsställen, eller söka förmå honom att anlita läkare eller att frivilligt ingå å lämplig vårdanstalt.

Ansökning om intagande å allmän alkoholistanstalt göres hos länsstyrelse (4 § 3 mom.). I regel äger endast nykterhetsnämnd — i den kommun, där vederbörande vistas eller äger hemortsrätt — göra sådan ansökning. Om den åt dryckenskap hemfallne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må emellertid ansökning jämväl göras av polismyndighet (5 § 1 mom.). Vissa personer, som tillhöra alkoholistens familj eller närmaste omgivning, få göra dylik ansökning, därest framställning till nykterhetsnämnden om dess åtgärd icke medfört resultat (6 §). — Anmärkas må, att länsstyrelsen enligt nu gällande bestämmelser aldrig kan utan ansökning förordna om någons intagande å allmän alkoholistanstalt.

Om den åt dryckenskap hemfallne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, och faran är så överhängande, att åtgärd, som ankommer på länsstyrelsen, ej utan våda kan avvaktas, har polismyndighet att vidtaga erforderlig åtgärd för farans avvärjande (5 § 2 mom.). Sedan ansökning gjorts om internering av person, som här avses, kan länsstyrelsen ombestyras, att han, i avbidan på slutligt beslut, tillsvidare intages på allmän alkoholistanstalt eller omhändertages på annat sätt (10 §).

Finner länsstyrelsen vid prövning av interneringsansökning från enskild person, att erforderliga hjälpåtgärder, varom nyss nämnts, icke vidtagits, kan länsstyrelsen förelägga nykterhetsnämnden att vidtaga dylika åtgärder (8 §).

Bifaller länsstyrelsen interneringsansökning, har länsstyrelsen, därest beslutet grundats därpå, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, att själv föranstalta om intagande å allmän alkoholistanstalt (14 §). Om interneringsansökning i andra fall vinner bifall, ankommer det på den, som gjort ansökningen, att vidtaga åtgärder för interneringsbeslutets verkställande. Vägrar den, som beslutet avser, att ingå å anstalt, äger länsstyrelsen på framställning lämna handräckning för hans intagande å anstalten (13 §).

Allmän anstalt för vård av alkoholister är antingen av staten för sådant ändamål upprättad anstalt eller ock av landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för samma ändamål anordnad anstalt, vilken av Kungl. Maj:ts erkänts såsom allmän. Varje anstalt skall stå under ledning av en styrelse. Anstalterna skola stå under uppsikt av den myndighet, som Kungl. Maj:ts

bestämmer (2 §). Enligt av Kungl. Maj:t meddelad instruktion är socialstyrelsen uppsiktsmyndighet över alkoholistvården.

Uppsiktsmyndigheten äger att enligt regler, som bestämmas av Kungl. Maj:t, förordna om överflyttning av intagen person från en anstalt till en annan (17 §).

Den, som på grund av slutligt förordnande intagits å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under ett år. Har han före förordnandets meddelande vårdats å sådan anstalt minst sex månader, må han kvarhållas under två år. Utskrivning skall ske tidigare än nu är sagt, därest skäl föreligga till antagande, att den vårdade efter utskrivningen skall föra ett nyktert och ordentligt liv (18 §).

Anstaltens styrelse har att besluta om utskrivning. Socialstyrelsen må ock förordna om utskrivning och detta jämväl i fall, då anstaltens styrelse avslagit framställning därom (19 §).

Under tid, som blivit förelagd vid utskrivningen, dock högst sex månader, är den utskrivne pliktig att vistas inom viss vid utskrivningen eller därefter bestämd kommun samt att underkasta sig den tillsyn och de övriga villkor, som blivit bestämda vid utskrivningen eller därefter (20 §). I särskild kungörelse har Kungl. Maj:t angivit vilka villkor, som i sådant avseende må föreskrivas. Om den utskrivne ej fullgör vad sålunda åligger honom, må länsstyrelsen på ansökning förordna om hans återintagande å allmän alkoholistanstalt (20 §). Den som återintagits kan kvarhållas under sex månader, om han på grund av det ursprungliga förordnandet varit skyldig att stanna under ett år. Därest han på grund av detta förordnande varit skyldig att stanna under två år, kan han efter återintagningen kvarhållas under ett år (21 §). Vid utskrivning av den som återintagits få ej fästas några villkor. Den, som utskrivits efter återintagning (enligt 20 §), kan väl ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt, men för beslut därom kräves, att de vanliga förutsättningarna för intagande föreligga. För kvarhållande gälla sedermera de allmänna reglerna.

Om någon, som är hemfallen åt dryckenskap, frivilligt vill ingå å allmän alkoholistanstalt, må han intagas å anstalten, därest han skriftligen förbundit sig att stanna å anstalten viss tid (26 §). Sådan person må kvarhållas under den tid, som är angiven i förbindelsen, dock ej längre än ett år. Den frivilligt ingångne kan ej flyttas till annan anstalt. Om han på grund av sitt uppförande ej lämpligen kan behållas å anstalten, må han när som helst utskrivas. Vid hans utskrivning få ej fästas några villkor.

Kostnaderna för vård å allmän alkoholistanstalt betalas av den, på vars ansökning någon intagits å sådan anstalt (25 §), om ej genom särskild förbindelse annan åtagit sig ansvaret för deras gäldande. Denna regel är dock ej tillämplig på alla internerade. Såsom redan nämnts har länsstyrelsen, då dess interneringsbeslut grundats därpå, att någon är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, att föranstalta om intagande å allmän alkoholistanstalt. Om statsverket i sådant fall förskjutit eller bestritt vårdkostnad, äger statsverket rätt till gottgörelse därför av den kommun, där

den vårdade hade hemortsrätt vid den tid, då ansökning om förordnandet gjordes. Därest den vårdade vid den tiden oavbrutet under minst fem år vistats utom nämnda kommun, skall statsverket vidkännas kostnaden.

Reglerna angående vårdkostnadernas gäldande kunna kortare återgivas sålunda: Statsverket betalar vården av farliga alkoholister, som oavbrutet under minst fem år vistats utom hemortskommunen. Nämnda kommun betalar vården av övriga farliga alkoholister. Den, på vars ansökning internering skett, betalar vården av alkoholist, som icke anses farlig.

Här är emellertid att anmärka, att betydande anslag av statsmedel beviljats till driftkostnaderna vid alkoholistanstalterna, varigenom vårdavgifterna kunnat bestämmas till belopp, som avsevärt understiga den verkliga vårdkostnaden. Sålunda utgår för närvarande vårdavgiften per dag med i regel allenast en krona, vartill kommer viss beklädnadsersättning. Enligt kungörelser den 22 juni 1928 (nr 240 och 241) kunna vidare kommunerna erhålla statsbidrag för bestridande av rese- och vårdkostnader.

Om på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan person än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnaden, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden uttaga kostnaden av den vårdade, i den mån nämnden icke finner skäl till eftergift (25 §).

Kostnaden för provisoriskt omhändertagande eller vårdande av farliga alkoholister (enligt 10 §) skall statsverket vidkännas (25 §).

Statsverket har jämväl att bestrida kostnaden för handräckning, som lämnas för verkställande av beslut om någons intagande å allmän alkoholistanstalt eller för hämtande av den, som avvikit (24 §).

I anledning av motioner vid 1920 års riksdag om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap (I: 78 och 133) anhöll riksdagen i skrivelse den 5 maj 1920 (nr 204), att Kungl. Maj:t ville skyndsammast möjligt låta verkställa utredning om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I ett av sammansatta bevillnings- och första lagutskottet avgivet utlåtande (nr 1), till vilket i riksdagskrivelsen hänvisades, hade uttalats, att vid en sådan revision, som i motionerna ifrågasatts, borde ej blott erforderlig höjning av bötessatsen för fylleri äga rum utan jämväl undersökas, huruvida och i vad mån bestämmelserna i förordningen den 16 november 1841 emot fylleri och dryckenskap kunde tarva en omarbetning, varjämte torde böra tagas under övervägande det önskemål, som av riksdagen uttalats i skrivelse nr 123 den 16 april 1918, eller att lagen om behandling av alkoholister måtte utsträckas att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri.

Över riksdagens nämnda skrivelse den 5 maj 1920 avgåvos efter remiss yttranden av åtskilliga myndigheter.

Ett av de önskemål, vilka angivits i riksdagens framställning, blev tillgodosett genom det förut omnämnda tillägget den 9 juni 1922 till lagen om

*Utrednings-
arbetet.
Riksdagens
skrivelse
den 5 maj 1920
och därav
föranledda
lagändringar.*

behandling av alkoholister, varigenom lagens tillämplighetsområde så till vida utvidgades, att förordnande om intagande å alkoholistanstalt skulle kunna meddelas jämväl i det fall, att en åt dryckenskap hemfallen person blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fylleri. Ett annat i riksdagens framställning omnämnt spörsmål upptogs till behandling i en till 1925 års riksdag avlåten och av riksdagen bifallen proposition med förslag till ändring i 18 kap. 15 § strafflagen, innefattande skärpning av straffen för fylleri. Förslaget upphöjdes till lag den 6 juni 1925. De av riksdagen framhållna önskemålen torde ock i någon mån hava vunnit beaktande genom vissa bestämmelser i den år 1924 antagna och sedermera förnyade provisoriska lagstiftningen angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

1926 års
sakkunnig-
förslag.

För vidare beredning av den i riksdagsskrivelsen avsedda frågan och de åtgärder, som i förevarande syfte kunde finnas erforderliga, beslöt Kungl. Maj:t den 16 oktober 1925 bemyndiga chefen för justitiedepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag i angivna hänseenden.

I anförande till statsrådsprotokollet nämnda dag framhöll dåvarande chefen för justitiedepartementet, att de lagstiftningsåtgärder, som dittills framgått såsom resultat av den föreliggande utredningen, endast berört särskilda detaljspörsmål inom det omfattande ämne, som avsåges i riksdagens framställning. De hade varit av jämförelsevis fristående karaktär och ansetts kunna genomföras utan det uppskov, som ett upptagande av hithörande frågor i ett större sammanhang måst medföra. Därmed hade emellertid icke en lösning efter vidare linjer lämnats ur sikte. Vid framläggande av nyssnämnda förslag till ändring i 18 kap. 15 § strafflagen hade departementschefen uttalat den uppfattning, att sannolikt mera vittgående åtgärder än de dittills försökta skulle visa sig erforderliga, därest problemet om ett effektivt bekämpande av dryckenskapen skulle kunna vinna en ur samhällets synpunkt tillfredsställande lösning, samt att för åstadkommande av en väl avvägd lagstiftning i detta avseende en mera ingående utredning syntes nödvändig. En närmare utredning borde alltså komma till stånd angående lämpliga och tidsenliga lagbestämmelser för motverkande av fylleri och dryckenskap ävensom angående de åtgärder i övrigt, vilka i sammanhang därmed kunde finnas erforderliga. Vid denna utredning torde de skilda spörsmål, vilka under ärendets föregående behandling bragts under övervägande, böra göras till föremål för ytterligare uppmärksamhet.

Med stöd av bemyndigandet tillkallades samma dag ledamöterna av riksdagens första kammare hovrättsrådet Karl Johan Ekman och professorn Daniel Alfred Petrén, byråchefen Eric Gustaf Uno Wijkmark samt polisdomaren i Stockholm Einar Wilhelm Willers att såsom sakkunniga inom justitiedepartementet verkställa ifrågavarande utredning. Willers erhöi sedermera begärt entledigande från uppdraget från och med den 15 januari 1926.

Återstående sakkunniga avlämnade den 30 september 1926 betänkande med förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri jämte därmed sammanhängande författningsförslag, bland dem förslag till vissa

ändringar i förordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, och den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka samt kommunallagarna (statens offentliga utredningar 1926:17). Över betänkandet hava efter remiss utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, fängvårdsstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna jämte styrelserna för statens alkoholistanstalter å Venngarn och Svartsjö samt i Landskrona. Med dessa utlåtanden hava tillika inkommit yttranden från åtskilliga magistrater, landsfiskaler och nykterhetsnämnder m. fl.

Förslaget till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri innefattar två huvudavdelningar. Den första (kap. 1—3) upptager, med åtskilliga förändringar och tillägg, bestämmelserna i gällande lag om behandling av alkoholister, medan den andra avdelningen (kap. 4) utgör en sammanfattning, med någon omarbetning, av bestämmelserna i 18 kap. 15 § strafflagen och de föreskrifter i 1841 års förordning emot fylleri och dryckenskap, som ansetts fortfarande äga giltighet och böra bibehållas.

De sakkunniga hava således i det av dem utarbetade lagförslaget sammanfört bestämmelser angående samtliga åtgärder, som enligt deras mening böra från det allmännas sida vidtagas gentemot dem, som missbruka alkohol. De sakkunniga hava anfört (betänkandet s. 129), att såväl sammanhanget mellan bestraffningsåtgärder och övriga åtgärder till motarbetande av dryckenskap som önskvärdheten av att kunna närmare, än som måhända i allmänna strafflagen vore möjligt, anpassa ansvarsbestämmelserna efter det praktiska behovet borde föranleda därtill, att samtliga såväl skydds- som ansvarsbestämmelser sammanfördes i en fristående, till alla sina delar på en och samma grund uppbyggd lag.

Det sätt för ämnets systematiska behandling, vilket såhunda förordats av de sakkunniga, föranledde vid betänkandets granskning av vederbörande myndigheter skiljaktiga uttalanden. I flertalet utlåtanden blev frågan icke särskilt berörd. I tillstyrkande riktning uttalade sig endast ett fåtal. Mot det ifrågasatta sammanförandet av dessa olika lagbud framställdes erinringar av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, fängvårdsstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet och vissa länsstyrelser samt polismästaren i Stockholm.

På grundval av förslagets 4 kap. och med beaktande av vad däremot erinrats i de avgivna yttrandena utarbetades sedermera inom justitiedepartementet förslag till lag angående fylleri m. m., vilket förslag med proposition nr 32 framlades för 1928 års riksdag.

Proposition
1928 med
förslag till lag
angående
fylleri m. m.

I propositionen anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, sedan han såsom sin mening uttalat, att fylleriförseelsen borde utbrytas ur strafflagen, följande.

Då jag alltså är beredd tillstyrka, att i samband med omarbetning av gällande stadganden angående fylleri dessa upptagas i en särskild lag och därmed den grundläggande straffbestämmelsen utflyttas från strafflagen, följer härav emellertid icke, att jag i likhet med de sakkunniga anser denna nya lag böra innefatta även en reglering av samhällets verksamhet för omhändertagande och vård av alkoholister. Mot de sakkunnigas förslag i sistnämnda del av ämnet hava i de av myndigheter och andra avgivna

yttrandena framställts anmärkningar av den beskaffenhet, att frågan icke utan ytterligare utredning lärer böra underkastas slutlig prövning, och ärendet har av denna anledning överlämnats till socialdepartementet för vidare behandling. Något hinder torde dock ej föreligga att nu till fristående behandling upptaga spörsmålet om en lagstiftning mot fylleri. Nödvändigt sammanhang med alkoholistvården äger en dylik lagstiftning icke; i de sakkunnigas förslag synas dessa bestämmelser knappast vara på annat sätt förenade än att de upptagits såsom särskilda avdelningar under en gemensam lagrubrik. I fråga om alkoholistbehandlingen innefattar förslaget ett bibehållande av den nuvarande lagstiftningens principer, enligt vilka samhällets verksamhet för detta ändamål faller utanför straffrättens område. Jag delar alltså den av flera ämbetsmyndigheter uttalade uppfattningen, att dessa olika ämnen fortfarande böra i lagtekniskt hänseende hållas åtskilda.

Vid granskningen i lagrådet av förslaget anförde två av lagrådets ledamöter bland annat:

Enligt vad remissprotokollet utvisar har föredragande departementschefen funnit sig icke böra biträda ett förslag att i en lag om dryckenskap och fylleri sammanföra bestämmelser om övervakning av det allmänna nykterhetstillståndet och om uppsikt och vårdnad över personer, hemfallna åt dryckenskap, med straffbud och ordningsföreskrifter, riktade mot dem som vid visst tillfälle visat anstötlig eller farlig påverkan av starka drycker. Såsom departementschefen med fog erinrat, saknas nämligen ett lagtekniskt samband, som motiverar en dylik sammanföring eller ens påkallar frågornas upptagande till behandling i ett sammanhang.

En tredje ledamot av lagrådet ansåg, att stadgandet om straff för fylleri fortfarande borde hava sin plats i 18 kap. 15 § strafflagen samt att de ifrågasatta reglerna om anhållande och förverkande borde upptagas i en särskild lag, innefattande tillägg till nyssnämnda lagrum.

Lagrådets fjärde ledamot yttrade bland annat:

Förevarande förslag riktar sig mot alkoholmissbrukets så att säga akuta sidor. Att här är ett område, där ett kraftigare ingripande av lagstiftningen — liksom överhuvud taget då det gäller att direkt bekämpa alkoholmissbruket — både är berättigat och bör kunna vinna stöd i den allmänna uppfattningen, torde vara otvivelaktigt. De skäl, departementschefen anför för hithörande bestämmelsers utbrytande ur de sammanhang, i vilka de hittills förekommit, och sammanförande i en speciallag, må också, synes det mig, kunna godtagas.

Första lagutskottet vid 1928 års riksdag, vilket hemställde, att den för riksdagen framlagda propositionen icke måtte bifallas, anmärkte i sitt utlåtande (nr 24), att de spörsmål, som departementschefen år 1925 angivit såsom föremål för den då igångsatta sakkunnigutredningen, i lagförslaget alltjämt lämnades i stort sett olösta. Utskottet gjorde vidare följande mera allmänna uttalande angående förslaget:

Vid sådant förhållande synes det kunna ifrågasättas, om icke den ytterligare utredning i ämnet, som är erforderlig, lämpligen bör avvaktas, innan man skrider till en förändrad lagstiftning å en del av förevarande rättsområde. Först då denna utredning föreligger, torde avgörande böra träffas, vilket innehåll lagstiftningen angående fylleri bör äga, liksom ock, huruvida erforderliga bestämmelser härom böra intagas i allmänna strafflagen eller

genomföras i en speciallag, och i sistnämnda fall, om en sådan lag bör upptaga allenast bestämmelser angående fylleri eller även andra stadganden i ämnet. Redan med hänsyn till det nu anförda har utskottet hyst en viss tvekan rörande lämpligheten av den föreslagna lagen.

Utskottets utlåtande godkändes av första kammaren. Andra kammaren biföll emellertid en vid utlåtandet fogad reservation, innebärande i huvudsak bifall till propositionen. Genom kamrarnas skiljaktiga beslut förföll således frågan.

Redan innan den nu omnämnda propositionen framlades, hade jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 11 november 1927 dåvarande chefen för socialdepartementet uppdragit åt sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen att med beaktande av de inkomna yttrandena avgiva utlåtande och förslag i anledning av 1926 års betänkande utom i vad detsamma avsåg bestämmelser om ansvar och annan i 4 kap. av förslaget till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri avsedd påföljd för fylleri.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 24 september 1928 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag angående revision av gällande lagstiftning rörande försäljning av rusdrycker, hemställde sakkunniga för revision av lösdrivarlagstiftningen om återkallelse av det dem meddelade uppdraget, såvitt anginge förordningen angående försäljning av rusdrycker och förordningen angående försäljning av pilsnerdricka samt kommunallagarna, därvid de sakkunniga anförde, att de i 1926 års betänkande intagna förslagen till ändringar i dessa författningar syntes falla under det uppdrag, som avsåges i omförmälda beslut den 24 september 1928. Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1928. Nu ifrågavarande sakkunniga hava således haft att ägna behandling allenast åt den förut omnämnda första huvudavdelningen i 1926 års förslag, upptagande, med förändringar och tillägg, bestämmelserna i gällande lag om behandling av alkoholister.

De sakkunniga, bestående av f. landshövdingen Johan Widén, hovrättsrådet Viktor Petrén och praktiserande läkaren Anna-Clara Romanus Alfvén, hava den 11 november 1929 överlämnat betänkande med förslag till följande lagar och författningar:

1. lag om behandling av alkoholister;
2. kungörelse om ändrad lydelse av 20 § i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen; samt
3. förslag till ändrad lydelse av 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Betänkandet innehåller, förutom nämnda förslag med motiv, jämväl en sammanfattning av de över 1926 års förslag avgivna yttrandena (statens offentliga utredningar 1929: 29).

Sedan de sakkunniga i betänkandet omnämnt det till dem lämnade uppdraget och den inskränkning däri, som skett genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 oktober 1928, anförda de i fråga om uppdragets omfattning vidare följande:

1929 års
sakkunnig-
förslag.

1926 års förslag till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri innehöll bland annat vissa bestämmelser i 4—6 §§ rörande nykterhetsnämnds befogenhet och åligganden i fråga om rusdrycksförsäljningen. Dessa bestämmelser voro avsedda att helt eller delvis ersätta 35, 40, 64 och 65 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker. Med anledning härav föreslogs upphävande av de två första och ändrad lydelse av de två sista av nämnda paragrafer. Då den vidare behandlingen av 1926 års förslag i dessa delar uppenbarligen faller under det uppdrag, som lämnats åt 1928 års sakkunniga för revision av rusdryckslagstiftningen, hava omförmälda bestämmelser i 4—6 §§ i 1926 års förslag till lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri ej gjorts till föremål för behandling i förevarande förslag utan här helt lämnats å sido.

Yttranden över 1929 års förslag hava efter remiss avgivits av socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna, av styrelserna för statens vårdanstalter för alkoholister och styrelserna för Göteborgs stads alkoholistanstalt vid Lerjeholm, alkoholistanstalten arbetshemmet Björknäs och hemmet Gunnarskog samt av svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska skyddsförbundet. Med dessa yttranden hava inkommit åtskilliga yttranden från nykterhetsnämnder och sammanslutningar av nykterhetsnämnder m. fl.

Förslag till lag om internering å allmän alkoholistanstalt av förbrytare, hemfallna åt dryckenskap.

På grund av erhållet uppdrag att i sammanhang med frågan om alkoholistvården taga under övervägande en av professorn Alfred Petrén gjord framställning angående förhållandet mellan straff och alkoholistvård överlämnade de senast omförmälda sakkunniga den 31 december 1929 till chefen för socialdepartementet betänkande med förslag till lag om internering å allmän alkoholistanstalt av förbrytare, hemfallna åt dryckenskap. Förslaget innehåller huvudsakligen följande. Om någon, som är hemfallen åt dryckenskap, begår brott och dömes till böter eller till fängelse i högst ett år eller till straffarbete i högst sex månader, skall domstolen äga under vissa förutsättningar förordna, att den dömd skall, i stället för att undergå straffet, intagas å allmän alkoholistanstalt. Förutsättningarna för dylikt förordnande äro dels att dryckenskap varit en medverkande orsak till brottet, dels ock att vård å allmän alkoholistanstalt är tjänligare för hans tillrättaförande än undergående av straff. Förekommer, sedan någon enligt förordnande av domstol intagits å allmän alkoholistanstalt, men innan han därifrån utskrivits, till verkställighet utslag, varigenom han blivit dömd till böter, vilka skola förvandlas till frihetsstraff, skall straffet anses inbegripet i förordnandet. Detsamma skall gälla, om någon genom utslag, som meddelats före förordnandet, dömts till fängelse eller straffarbete och de straff, vartill han genom de olika utslagen blivit dömd, tillsammans ej uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader. Om på en gång förekommer till verkställighet dels förordnande av länsstyrelse om någons intagande å allmän alkoholistanstalt och dels utslag av domstol, varigenom samma person dömts till böter, skall, därest böterna skola förvandlas till frihetsstraff, förordnandet träda i stället för straffet. Allmän åklagare skall ej äga tala å brott, som begåtts av någon, som enligt myndighets förord-

nande är intagen å allmän alkoholistanstalt, med mindre länsstyrelsen tillåtit åklagaren att föra talan.

Då ärendets vidare beredning ansetts böra ankomma å justitiedepartementet, har förslaget dit överlämnats. Förslaget har sedermera för yttrande remitterats till flertalet av de myndigheter och andra, som avgivit utlåtande över 1929 års förslag till alkoholistlag, ävensom till fängvårdsstyrelsen. Samtliga yttranden hava ännu icke inkommit.

Allmän motivering.

I fråga om grunden för samhällets ingripande mot alkoholister företräda de båda sakkunnigförslagen olika uppfattningar. 1929 års förslag ansluter sig till den gällande lagens ståndpunkt i förevarande avseende. Angående detta spörsmål anförde fattigvårdslagstiftningskommittén, som utarbetat förslaget till den nuvarande lagen, såsom sin åsikt, att man icke kunde söka grunden för ett inskridande med tvångsbehandling av alkoholister *enbart* däri, att man ville förbättra alkoholisten; det ginge så mycket mindre för sig att åberopa detta, som botandet dock ofta ställde sig ganska ovisst. Däremot vore det uppenbart att, även om tvångsinterneringen icke kunde uteslutande grundas därpå, det naturligen vore ett mycket viktigt ändamål med interneringen, att den ledde till alkoholists förbättrande och återvinnande åt samhället. Denna synpunkt måste därför hava en mycket stor betydelse vid lösningen av interneringsspörsmålet. Verkligen grunden för en tvångsinternering borde sökas däri, att vissa alkoholisters levnadssätt medförde *en fara eller allvarlig olägenhet för samhället* i ett eller annat avseende.

I yttrande över det till lagrådet remitterade departementsförslaget uttalade lagrådet, att invändningar icke med fog syntes kunna göras mot den grundsats, varpå lagförslaget vilade, eller att personer, hemfallna åt dryckenskap, under vissa förutsättningar kunde med tvång interneras å för vård av dylika personer avsedda anstalter. Erfarenheten visade, att alkoholisten av dryckenskapslasten i många fall fördes till handlingar, som innebure fara för den allmänna säkerheten eller kränkte andras rättigheter i så allvarlig mån, att verklig samhällsolägenhet därigenom uppkomme. Samhället måste vara berättigat att vidtaga de åtgärder, som vore nödiga för undanröjande av denna fara eller olägenhet, och funnes rättelse icke kunna vinnas annorledes än genom inskränkning i alkoholists personliga frihet, vore ett sådant ingrepp visserligen även befogat.

De först tillkallade sakkunniga, vilka — såsom redan nämnts — föreslagit, att samtliga bestämmelser mot alkoholmissbruk måtte sammanföras till en lag, hava uttalat den meningen, att denna lag bör givas en sådan karaktär, att det tydligt framgår, att det är *omsorgen om individen själv* såsom medlem av samhället och av den krets därinom — särskilt familjen — där han närmast rör sig, som i främsta rummet är den drivande kraften för samhällets ingripande mot honom.

I yttrande över 1926 års förslag hävdade socialstyrelsen den meningen,

Allmänna synpunkter. Utredningen i ärendet. Grunden för samhällets ingripande mot alkoholister.

att betingelserna för och syftet med ingripande på detta område väsentligen äro av samhällelig natur.

Såsom framgår av det förut anförda, hava de senare sakkunniga i denna fråga anslutit sig till den av fattigvårdslagstiftningskommittén, lagrådet och socialstyrelsen uttalade meningen. De sakkunniga hava ansett, att denna mening borde komma till uttryck i själva lagen, och föreslagit en härav betingad ändring i avfattningen av 1 § i nu gällande lag. I betänkandet har dock framhållits, att gränserna för de fall, där ett samhällsintresse motiverar ett ingripande enligt lagen och där så ej är fallet, alltid måste bliva i viss mån flytande.

Förevarande spörsmål har berörts allenast i ett fåtal yttranden över 1929 års förslag. De, som uttalat sig i frågan, hava emellertid hävdad samma uppfattning som den i förslaget angivna.

Behovet av
revision och
lämpliga tid-
punkten för
dess genom-
förande.

I några yttranden över 1929 års förslag har ifrågasatts, huruvida det vore erforderligt eller lämpligt att nu företaga en genomgripande revision av lagstiftningen. Sålunda yttrar *länsstyrelsen i Uppsala län*:

Det remitterade förslaget synes i avsevärt mindre grad än 1926 års förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri jämte därmed sammanhängande författningsförslag föranleda erinringar från länsstyrelsens sida. Fortfarande måste dock anses tivelaktigt, huruvida de föreslagna materiella och formella förbättringarna äro tillräckligt betydande och av behovet påkallade för att motivera en ny lagstiftning på ett område, där bestämmelserna skola i stor utsträckning handhavas av talrika förtroendemän med begränsad tid och utan påräkneliga juridiska insikter och där praxis därför har särskilt stor betydelse.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län uttalar den uppfattningen, att något tränande behov av en revision av den nu gällande lagen icke föreligger. Länsstyrelsen anför vidare bland annat:

Lagen torde likväl icke kunna fränkännas svagheter, till övervägande del beroende därpå, att det var ett för vårt lands vidkommande nytt och oprövat lagstiftningsområde, som med denna lag beträddes. Det nu föreliggande förslaget, som ansluter sig till den i 1913 års lag fastslagna principen, att ingripande från samhällets sida bör få ifrågakomma endast mot personer, vilkas alkoholism har sociala följdverkningar, upptager obestridligen av erfarenheten betingade förbättringar i lagstiftningen. Därest en revision av förevarande lagstiftning nu skulle finnas erforderlig, anser länsstyrelsen fördenskull ifrågavarande förslag i huvudsak lämpligt att läggas till grund därför.

Kontrollstyrelsen har såsom sin uppfattning uttalat, att, innan förslaget lägges till grund för en ny lagstiftning, vissa av styrelsen i dess utlåtande angivna kompletterande utredningar borde företagas.

Sedan styrelsen i sitt utlåtande omnämnt de åt de sakkunniga lämnade uppdragen och den vid 1928 års riksdag framlagda propositionen med förslag till lag angående fylleri m. m., anför styrelsen följande:

Enligt kontrollstyrelsens mening är det nödvändigt, att, därest grundtankarna i 1920 års riksdagsskrivelse skulle fullföljas, frågan om den svenska fyllerilagstiftningens utformning skyndsamt upptages till ingående behand-

ling. Det kommer därvid sannolikt att visa sig erforderligt, att bestämmelserna i den blivande fyllerilagstiftningen inarbetas i den lagstiftning, som gäller i fråga om behandling av alkoholister. Fylleriet står nämligen i mycket närmare samband med det alkoholmissbruk, gentemot vilket lagen om behandling av alkoholister är riktad, än man hittills i allmänhet synes hava velat antaga. Ett visst samband mellan alkoholist- och fyllerilagstiftningen finnes inrymt i alkoholistlagens 1 § 2 mom., enligt vilken förordnande om vederbörandes intagande på alkoholistanstalt kan meddelas, där någon, som är hemfallen åt dryckenskap, blivit under de två senast förflutna åren upprepade gånger dömd till ansvar för fyllerier. Denna bestämmelse synes emellertid endast i ringa grad hava blivit tillämpad. Ur systembolagens register kunna tagas massor av fall, där vederbörande dömts för upprepade fylleriförseelser, utan att göras till föremål för någon speciell behandling från samhällets sida.

Styrelsen omnämner några sådana fall samt lämnar uppgifter angående antalet fylleriförseelser, som under viss tid begåtts av personer, vilka av vederbörande rusdrycksförsäljningsbolag anmälts för nykterhetsnämnden i Göteborg, och angående åtgärder, som vidtagits mot dessa personer, varefter styrelsen vidare anför:

Den nuvarande ordningen i Sverige för fylleriets bekämpande måste anses fullständigt otillfredsställande, därest man vill åstadkomma en från samhällets sida önskvärd reaktion mot fylleriet. Ingen fyllerist torde hava avhållit sig från att bli va rusig genom strafflagshot om ett visst antal kronor i böter. Framför allt är detta hot verkningslöst ifråga om personer, som äro mera regelbundna kunder hos polisen.

Från en straffrättslig behandling av fylleriet måste man övergå till en social behandling av detsamma. Genom det nuvarande slentrianmässiga ådömandet av fylleriböter är det icke möjligt att åstadkomma någon förbättring av människor, som hemfallit till alkoholmissbruk. En vederhäftigt verkställd och av socialt kunniga personer gjord undersökning på nu förevarande område skulle utan tvivel giva värdefulla uppslag till en lösning av spörsmålet om fylleriets mera effektiva bekämpande. Enligt kontrollstyrelsens mening torde det härvid komma att visa sig vara oundgängligt, att nykterhetsnämnderna på ett helt och hållet annat sätt än vad för närvarande är fallet inkopplas i uppgiften att bekämpa fylleriet.

En av anledningarna till den föreliggande omarbetningen av lagen om behandling av alkoholister torde få anses vara att man ansett det önskvärt att åstadkomma större effektivitet i bekämpandet av alkoholmissbruket i samhället. Den nuvarande lagstiftningen är otvivelaktigt otillräcklig i olika avseenden och de föreslagna utvidgningarna i denna lagstiftning äro helt säkert påkallade, men enligt kontrollstyrelsens mening äro dessa utvidgningar dock av mindre betydelse i jämförelse med vissa andra åtgärder, när det gäller att åstadkomma större effektivitet. Vad som framför allt kräves, är att organisationen för bekämpandet av alkoholismen vidgas och stärkes. Särskilt kräves det enligt kontrollstyrelsens mening att frågan om den lämpligaste formen för nykterhetsnämndernas organisation upptages till undersökning.

Nykterhetsnämnderna äro för närvarande en uteslutande kommunal inrättning och det hänger väsentligen på det intresse, som kan framkomma inom en nykterhetsnämnd, om någonting kan vinnas till förverkligande av lagens syfte. Saknas detta intresse inom nämnden eller inom kommunerna, blir ingenting gjort, och lagstiftningen blir härigenom ineffektiv för den kommunuens vidkommande.

Men även där intresset finnes, möta ofta mycket stora svårigheter för nykterhetsnämndsarbetet. På många orter i vårt land hava kommunerna visat sig ovilliga att anvisa anslag för nykterhetsnämndsarbetets utförande. Olika skäl hava medverkat härtill. På många håll är man ovillig att ytterligare öka den redan förut höga uttaxeringen genom anslag till nykterhetsnämndsverksamheten. På andra håll synes man anse, att, då staten till statsverket indragit de betydande rusdrycksmedlen och genom särskild lagstiftning ytterligare begränsat inkomstbeskattningen från monopol- och systembolagen, det i första rummet är statsmakternas plikt att sörja för medelsanvisningen till nykterhetsnämndsverksamheten och till realiserandet av alkoholistbehandlingslagen. I allt större utsträckning har man också krävt, att staten skulle lämna såväl erforderliga medel till nykterhetsnämndsverksamhetens upprätthållande som också helt bekosta anstaltsbehandlingen av alkoholister. Enligt kontrollstyrelsens mening finnes det mycket fog för denna uppfattning. Det torde således kunna ifrågasättas, huruvida icke av de rikligt flödande rusdrycksmedlen, av vilka endast en del komma till direkt användning i statsbudgeten, någon mindre del, fullt tillräcklig för berörda ändamål, skulle kunna anvisas för denna verksamhet, som på det närmaste beror av den alkoholförbrukning, som statsmakterna särskilt gjort till föremål för beskattning. En närmare undersökning av hithörande förhållanden är enligt kontrollstyrelsens mening särskilt påkallad.

Emellertid torde ett förslag till ny lag om behandling av alkoholister knappast böra upptagas till slutligt avgörande, förrän såväl den organisatoriska som den ekonomiska sidan av nykterhetsnämndsverksamheten gjorts till föremål för en särskild utredning.

Såsom framgår av sid. 57 i det föreliggande betänkandet hava de sakkunniga ansett, att i fråga om behandling av alkoholister måste väsentlig vikt läggas på förebyggande åtgärder. Först i den mån hjälpåtgärder visat sig resultatlösa, bör såsom regel strängare åtgärder i form av tvångsinternering å alkoholistanstalt komma i fråga. Enligt kontrollstyrelsens mening måste de förebyggande åtgärderna inrymmas en väsentlig plats, och det är därför av betydelse, att ingripandet kan ske ju förr dess hellre. Detta förutsätter emellertid en utvecklad nykterhetsnämndsorganisation med sakkunskap och tillräckliga ekonomiska hjälpmedel till sitt förfogande, något som kontrollstyrelsen i förbigående berört. Men det kräves också, att lagstiftningen erhåller en sådan utformning, att ingripandet från nykterhetsnämndsinstitutionens sida kommer att ske på ett så pass tidigt stadium, att de förebyggande åtgärderna få verklig betydelse. Sker ingripandet mot en alkoholmissbrukare, först när hans alkoholmissbruk nått en betydande omfattning, torde erfarenheten visa, att förebyggande åtgärder icke i någon större utsträckning leda till resultat. Ur nu anförda synpunkter synes det böra upptagas till övervägande, huruvida icke förutsättningarna för ingripande mot en alkoholmissbrukare genom förebyggande åtgärder skola göras mindre stränga än förutsättningarna när det gäller att internera en sådan missbrukare.

Sedan styrelsen närmare uttalat sig i den senast berörda frågan, vartill jag strax skall återkomma, fortsätter styrelsen:

Om sålunda tillbörlig vikt, såsom de sakkunniga ansett och enligt kontrollstyrelsens mening är fallet, bör läggas på de förebyggande åtgärderna och förutsättningen för vidtagande av förebyggande åtgärder bör vara vidsträcktare än förutsättningen för internering, böra nykterhetsnämnderna utrustas med vissa maktmedel för tillämpningen av de förebyggande åtgärderna. Det är givet, att nämnderna i första hand böra genom övertalning försöka bibringa alkoholmissbrukaren en uppfattning om att ett fortsättande på alkohol-

missbrukets väg skulle medföra allvarliga verkningar för honom och eventuellt för hans omgivning, men att om dylika åtgärder icke skulle visa sig leda till åsyftat resultat, nykterhetsnämnden skulle hava möjlighet att kunna utverka, att alkoholmissbrukaren bytte vistelseort för åstadkommande av den miljöförändring, som ofta är av så stor betydelse för att nå fram till några resultat i vad det avser, alkoholmissbrukare, som icke kommit för långt på det sluttande planet. Även andra åtgärder låta sig tänkas. Frågan härom står emellertid i samband med frågan om åtgärder i avseende på återfallsfylleristerna. Ett närmare överbäggande av detta spörsmål torde enligt kontrollstyrelsens mening komma att visa hän på att det skulle vara till bättnad för spörsmålet om samhälleligt ingripande såväl mot återfallsfyllerister som mot andra alkoholmissbrukare, att dessa frågor företogs till utredning från social synpunkt och icke, såsom för närvarande allenast synes hava skett, från juridiska och straffrättsliga synpunkter.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, som i sitt utlåtande framställer anmärkning mot vissa detaljer i förslaget men förklarar sig intet hava att erinra mot förslagets bestämmelser i övrigt, framhåller dock önskvärdheten av att samtliga till nykterhetslagstiftningens område hörande frågor bliva föremål för samtidig behandling.

Stadsfiskalen i Nässjö förmenar, att tungt väggande anmärkningar icke torde kunna framställas mot förslaget, då det måste anses i stort sett synnerligen lyckligt samt ägnat att väl fylla de luckor, som finnas i den gällande alkoholistlagstiftningen. Det vore emellertid, anfördes vidare, önskvärt, att den nya lagen om behandling av alkoholister anpassades efter en ifrågasatt ny lag om åtgärder mot dryckenskap och fylleri m. m. Exempelvis frågan om nykterhetsnämndens befogenhet enligt olika lagar borde säkerligen prövas i ett sammanhang, även om därigenom skulle åstadkommas något års dröjsmål med framläggandet av en del av ifrågavarande lagkomplex.

I övrigt förekommer icke i de inkomna yttrandena någon erinran, som kan anses innefatta ett yrkande om uppskov med lagstiftningsåtgärder i ämnet.

I en del utlåtanden över 1929 års förslag hava framställts vissa önskemål av mera allmän natur i fråga om lagstiftningens omfattning. Närmast synas desamma åsyfta beredandet av möjlighet för nykterhetsnämnderna att vidtaga förebyggande åtgärder på ett tidigare stadium av rusdrycksmissbruket än det då internering kan äga rum.

Hemfallenhet
åt dryckenskap
såsom förut-
sättning för
lagens till-
lämplighet.

För närvarande gäller enligt 1 § alkoholistlagen, att ingripande förutsätter hemfallenhet åt dryckenskap. Emellertid stadgas i 35 § rusdrycksförsäljningsförordningen rätt för nykterhetsnämnden att, där någon brukar alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller andra, avstänga honom under viss tid från inköp av rusdrycker. 1926 års förslag, vilket såsom nämnts åsyftade en fullständig reglering av samhällets åtgärder mot fylleri och dryckenskap, innehöll i 1 § den allmänna bestämmelsen, att om någon missbrukade alkoholhaltiga drycker på sätt och under omständigheter, som i lagen omför-
målades, åtgärder finge på sätt i lagen stadgades vidtagas. I 6 och 8 §§ meddelades därefter bestämmelser om vissa åtgärder, som kunde vidtagas. Enligt 6 § utgjorde förutsättningen för ingripande densamma som den i

35 § rusdrycksförsäljningsförrordningen angivna eller att någon brukade alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller andra. I 6 § omnämnda åtgärder voro dels försök att förmå vederbörande att återgå till ett nyktert och ordentligt levnadssätt dels ock avstängning under viss tid från inköp av rusdrycker jämte hemställan till försäljare av alkoholhaltiga drycker att ej under viss tid utlämna sådana drycker till honom. 8 § upptog såsom allmän förutsättning för vidtagande av åtgärd hemfallenhet åt dryckenskap, och den åtgärd, som där anvisades, var anordnandet av övervakning. I vissa senare lagrum reglerades därefter tvångsinterneringen. 1929 års förslag, som allenast avser alkoholistvården, stadgar såsom allmän förutsättning för ingripande hemfallenhet åt dryckenskap. De åtgärder, som kunna vidtagas, äro dels hjälpåtgärder, bland dem övervakning, dels ock internering. Förslaget innebär icke någon ändring i angivna stadgande i rusdrycksförsäljningsförrordningen.

Önskemål av nyss angivet innehåll uttalas i de utlåtanden, vilka avgivits av *kontrollstyrelsen*, *polismästaren i Gävle*, *sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde*, *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, *Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning*, *nykterhetsnämndernas Dalaförbund* samt *nykterhetsnämnden i Örebro*. I viss mån har denna fråga ock berörts av *socialstyrelsen*, *nykterhetsnämndernas centralkommitté* samt *Göteborgs och Bohus läns nykterhetsnämnders förbund*.

Kontrollstyrelsen har på sätt förut angivits framhållit, att det ur vissa synpunkter syntes böra upptagas till övervägande, huruvida icke förutsättningarna för ingripande genom förebyggande åtgärder mot dem, som missbruka alkohol, skulle kunna göras mindre stränga än förutsättningarna, när det gällde att internera. Därefter fortsätter styrelsen:

Redan då den nu gällande lagen om behandling av alkoholister förbereddes uttalade sig svenska läkarsällskapets kommitterade för en uppmjukning av det angivna uttrycket »hemfallen åt dryckenskap». Läkarsällskapets kommitterade anförde, att det i lagförslaget förutsattes, att en person, för att kunna interneras, skulle vara hemfallen åt dryckenskap. Med detta uttryck förknippades dock en föreställning om ett icke blott höggradigt men även permanent alkoholmissbruk. Nu vore det emellertid ett sakförhållande, som icke läte sig bestridas, att en stor del icke blott av de brutala, våldsamma och sålunda för andras personliga säkerhet farliga alkoholmissbrukarna, utan även många av dem, som voro oförmögna att på ett tillfredsställande sätt vårda sina angelägenheter lika väl som dem, som verkade sedligt förråda, icke voro permanenta alkoholmissbrukare i den mening, att de dagligen försatte sig under alkoholens inverkan, utan ofta berusade sig endast under kortare eller längre perioder, vissa veckodagar eller vid regelbundet återkommande särskilda tillfällen. Ifrågavarande uttryck torde därför böra utbytas mot något, som icke i lika hög grad betonade permanenten i alkoholmissbruket. Lämpligare vore därför att inledningssatsen finge följande lydelse: »Använder någon rusdrycker på sådant sätt, att han *i följd därav*». De synpunkter, som läkarsällskapets kommitté anlagt, blevo emellertid icke godkända vid lagförslagets slutliga överarbetning. Det synes kunna ifrågasättas, om icke en av orsakerna till den jämförelsevis ringa effektiviteten i vår nuvarande alkoholistlagstiftning är just denna stränga fordran från lagstiftningens sida att den, gentemot vilken nykterhetsnämnden

skulle ingripa, skall hava gjort sig förfallen till dryckenskap, d. v. s. till den längst gående graden av alkoholmissbruk. Följden härav har otvivelaktigt blivit den, att risken för ingripande från nykterhetsnämndernas sida blivit inskränkt endast till de personer, som gått längst i alkoholmissbruk, och att därmed lagens preventiva verkan blivit minskad i långt större utsträckning, än som varit avsett då lagen antogs.

Polismästaren i Gävle har framhållit, att gränserna för lagens tillämplighetsområde vore snävare i 1929 års förslag än i det tidigare förslaget. Den tanke, som legat till grund för 1926 års förslag, att mindre stränga åtgärder än internering skulle kunna vidtagas på ett tidigare stadium, vore emellertid riktig. Om en person, som vid enstaka tillfällen missbrukade rusdrycker, kunde man ej säga, att han vore kronisk alkoholist, knappast ens att han vore alkoholist, men de socialt skadliga följdverkningarna av sådant alkoholmissbruk kunde vara betydande. Mot sådant missbruk, vilket icke vore sällsynt, borde ingripande enligt den föreslagna lagen kunna ske. Det vore av särskild vikt, att åtgärder vidtoges även mot det begynnande missbruket. Om ingripande icke skulle förekomma, förrän missbruket övergått till kronisk alkoholism, vore utsikten att genom åtgärder från samhällets sida vinna varaktigt resultat starkt reducerad. Något stöd finnes icke för sådana farhågor, som uttalats, att nykterhetsnämnderna skulle göra sig skyldiga till onödigt och därmed även olämpligt ingripande.

Sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde anmärker, att man av uttrycket »hemfallen åt dryckenskap» torde få den uppfattningen, att en person skall hava blivit vanedrinkare, innan lagen kan tillämpas på honom. Det torde emellertid — anför den nämnda sammanslutningen vidare — kunna tänkas fall, då ett tidigare ingripande mot rusdrycksmisbruk skulle vara synnerligen önskvärt. Framför allt skulle då förebyggande åtgärder med framgång kunna användas. För att icke tvekan skall behöva uppkomma, huruvida nykterhetsnämnden redan under dylika förhållanden kan vara berättigad ingripa, syntes det vara lyckligare, om följande formulering, som förekomme i 1926 års förslag, bibehölles: »Missbrukar någon alkoholhaltiga drycker på sätt och under omständigheter, som i denna lag omförmäles.»

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför:

I fråga om lagens tillämpningsområde hava de sakkunniga, med frånträdande av formuleringen i 1926 års förslag till lag angående åtgärder mot dryckenskap och fylleri: »missbrukar någon alkoholhaltiga drycker på sätt och under omständigheter, som i denna lag omförmäles», återgått till nuvarande lagens förutsättning för ingripande, att någon är hemfallen åt dryckenskap, d. v. s. är vanedrinkare. De sakkunniga hava motiverat detta med att det saknades skäl att frångå den nu i viss mån hävdvunna uppfattningen och att 1926 års förslag kunde giva anledning till olika tolkning. I sitt avgivna yttrande över 1926 års förslag godtog länsstyrelsen dettas formulering härutinnan huvudsakligen på det skäl, att därigenom bereddes möjlighet av ett ingripande med förebyggande åtgärder redan på ett tidigare stadium av rusdrycksmisbruk än sedan det övergått till kroniskt. Länsstyrelsen finner fortfarande denna möjlighet vara önskvärd och förordar på grund härav och med åberopande av polismästarens samt sammanslutningens av nykterhets-

nämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde återopade skäl bibehållandet av 1926 års förslags formulering.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning har omnämnt, hurusom enligt den gällande lagen och enligt 1929 års förslag det är en allmän betingelse för ingripande, att den person det gäller är hemfallen åt dryckenskap. Inskridande kunde ske endast mot sådant alkoholmissbruk, som antagit vanans form, alltså mot kroniska alkoholister, vanedrinkare. Utan tvivel förekomme emellertid fall, då ett ingripande av nykterhetsnämnden på ett tidigare stadium skulle vara önskvärt. Detta förhållande hade även beaktats i 1926 års förslag. Sammanslutningen ville ansluta sig till den i nämnda förslag hävdade uppfattningen.

Ett uttalande av likartat innehåll har gjorts av *nykterhetsnämndernas Dalaförbund*.

Nykterhetsnämnden i Örebro yttrar bland annat följande:

Med orden »hemfallen åt dryckenskap» avses, enligt motiveringen, kroniska alkoholister eller vanedrinkare. Nämnden anser att den i 1926 års förslag använda avfattningen bättre motsvarar det verkliga behovet. Då i fråga om behandling av alkoholister väsentlig vikt måste läggas på de förebyggande åtgärderna är det nödvändigt att nykterhetsnämndernas ingripande kan ske på ett så pass tidigt stadium att de förebyggande åtgärderna få verklig betydelse. Sker ingripandet mot en alkoholmissbrukare först när alkoholmissbruket nått en betydande omfattning visar erfarenheten att de förebyggande åtgärderna ofta ej leda till något resultat. Nämnden anser sig därför kunna kraftigt stryka under vad kontrollstyrelsen i sitt yttrande över förslaget i denna del anfört.

Socialstyrelsen har i fråga om uttrycket »hemfallen åt dryckenskap» återopat vad styrelsen anfört rörande lagens rubrik, vilken enligt 1929 års förslag skulle vara densamma som nu. Angående rubriken har styrelsen anfört:

En av de viktigaste och mest uppmuntrande erfarenheterna från de gångna åren är, att man med förebyggande åtgärder kan komma till rätta med en mycket avsevärd del av alkoholmissbrukarna. Detta gäller dock endast, om ingripandet sker i tid. Det blir därför en huvuduppgift för nykterhetsnämnderna att inrikta sig mot sådana, vanligen yngre alkoholmissbrukare, hos vilka missbruket icke hunnit inrota sig alltför fast. Med hänsyn härtill torde rubriken »lag om behandling av alkoholister» icke vara alldeles lycklig. Begreppet alkoholist lär nämligen i det allmänna språkbruket åsyfta endast mycket svårt förfallna individer.

Beträffande nu förevarande uttryck har styrelsen därefter yttrat:

I anslutning till vad om lagrubriken anförts föreslår socialstyrelsen, att i 1 § orden »hemfallen åt dryckenskap» ändras till »hemfallen åt alkoholmissbruk». Ordet dryckenskap synes nämligen för starkt och lider såsom lagterm av oklarhet. Av uttrycket »hemfallen åt alkoholmissbruk» lär med erforderlig tydlighet framgå, att lagen icke åsyftar rent tillfälliga förvillelser utan ett vanemässigt eller eljest för individens livsföring karakteristiskt alkoholmissbruk.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté samt *Göteborgs och Bohus läns nykterhetsnämnders förbund* yrka, att orden »hemfallen åt dryckenskap» måtte utbytas mot »begiven på dryckenskap». Centralkommittén erinrar, att 1911 års nykterhetskommitté i utlåtande över fattigvårdslagstiftningskommitténs för-

slag till den nu gällande lagen om behandling av alkoholister framställt enahanda yrkande, och åberopar nykterhetskommitténs därvid gjorda uttalande, att orden »begiven på dryckenskap» ej så starkt betonade ett långt gånget förfall som orden »hemfallen åt dryckenskap» syntes göra.

I det övervägande antalet utlåtanden förekomma, jämte flera eller färre detaljanmärkningar, uttryckliga förklaringar, att förslagets huvudprinciper vunnit gillande eller att förslaget ansetts vara av beskaffenhet, att det bör genomföras. Av dessa utlåtanden må några utförligare omnämnas.

Socialstyrelsen anför följande:

Nu gällande lag om behandling av alkoholister tillkom år 1913 och trädde i kraft den 1 augusti 1916. Man äger sålunda numera en ganska stor erfarenhet om denna lagstiftnings verkningar. Socialstyrelsen har redan tidigare i ett liknande sammanhang haft tillfälle framhålla, att lagen i det stora hela varit lyckligt avfattad och infriat de till densamma knutna förhoppningarna. Denna uppfattning bestyrkes i viss mån av det förhållandet, att lagstiftningen, ehuru tillämplig på ett mycket ömtåligt område, i själva verket saknar allvarliga vedersakare. Det är ett viktigt önskemål att denna den allmänna opinionens gynnsamma inställning bevaras och om möjligt förstärkes.

Alkoholistlagen innebar på sin tid onekligen en radikal nyordning; den ägde icke några direkta förebilder inom andra länder och har heller ännu icke — även om officiella förslag härtill framkommit — erhållit några efterföljare, om man bortser från den omläggning av lagstiftningen på området, som för några år sedan gjordes i den schweiziska kantonen St Gallen. Det är tydligt, att tillämpningen av en lag, som sålunda betecknar en ganska betydelsefull utbyggnad av samhällets kontroll över den enskilde och hans levnadssätt, erbjuder alldeles särskilda vanskligheter och lätt kan föranleda irritation. Då man nu står i begrepp att revidera lagen, torde man enligt socialstyrelsens uppfattning böra utgå ifrån att en väsentlig anledning till att sådana följder av lagens handhavande i stort sett kunnat undvikas är att finna däri, att de initiativtagande organen regelmässigt utgöras av folkvalda lekmannainstitutioner, nykterhetsnämnderna. Det framstår därför som en angelägenhet av stor vikt för alkoholistvården i vårt land att stärka och stödja dessa organ. I viss mån torde detta syfte kunna främjas i lagstiftningsväg. Viktigare lär emellertid vara, att staten genom fortsatt upplysningsverksamhet informerar och intresserar nykterhetsnämnderna för deras uppgifter samt genom kraftigare ekonomiskt stöd minskar nämndernas svårigheter att bedriva den lagenliga nämndverksamheten i behörig omfattning. Spörsmålen om lagrevisionen och den framtida anordningen av understöds- och upplysningsverksamheten höra sålunda nära samman. Socialstyrelsen torde få tillfälle att sedermera inkomma med förslag i sistnämnda hänseende.

Den gällande lagen har icke utan berättigande karakteriserats såsom en försökslagstiftning, ett experiment. Även om detta i stort sett slagit väl ut, har emellertid erfarenheten under de gångna åren blottat vissa brister hos densamma, vilka böra avhjälpas. Det föreliggande revisionsförslaget har det begränsade syftet att söka råda bot på dessa. Den angelägnaste uppgiften inom alkoholistvården torde visserligen vara att undanröja hindren för en nöjaktig tillämpning av lagen. Vid sidan härav är det emellertid ett önskemål av icke ringa betydelse, att lagstiftningen blir föremål för den överarbetning, vartill de under lagtillämpningen vunna erfarenheterna giva anledning.

Allmänna
uttalanden i
övrigt om
1929 års
förslag.

Frågan om en revision har varit svävande i flera år. Anledning till ytterligare uppskov synes ej föreligga. Då det oklara läget beträffande denna lagstiftning medfört vissa olägenheter för den statliga upplysningsverksamheten bland nykterhetsnämnderna, är det från denna verksamhets synpunkt ett önskemål, att denna fråga erhåller sin lösning snarast möjligt.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har yttrat:

De stora befoغنheter att ingripa i alkoholmissbrukarens liv, som tillagts nykterhetsnämnderna enligt lagförslaget, förutsätta, att de särskilda, i många hänseenden ömtåliga fallen behandlas av nykterhetsnämnderna på ett förstående och lojalt sätt. Man kunde känna sig tveksam, huruvida det vore tillrädligt att med hänsyn till eventuella övergrepp inrymma dessa i människors privata liv så ingripande befoغنheter åt nykterhetsnämnderna, om den föreslagna lagstiftningen hade samma karaktär av i huvudsak interneringslag som den nu gällande lagen. Av lagförslaget framgår emellertid, att förebyggande åtgärder i första hand alltid skola användas för alkoholistens tillrättaförande och att tvångsinterneringen får tillgripas först och i den mån de förebyggande åtgärderna visa sig verkningslösa. Vidare innehåller förslaget en erinran till nykterhetsnämnderna att samarbeta med myndigheter och institutioner för social hjälpverksamhet. Det drag av social räddningsverksamhet, som präglar förslaget, synes länsstyrelsen ägnat att undanröja ovan antydda tvekan. Länsstyrelsen har för sin del intet att erinra mot att förslaget upphöjes till lag.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning anser önskvärt, att förslaget snarast möjligt antages. Sammanslutningen uttalar den förvisningen, att betydande förbättringar i nykterhetshänseende skulle vinnas, därest förslaget — med de ändringar och kompletteringar, som kunna visa sig vara påkallade — bleve upphöjt till lag.

Nykterhetsnämnden i Göteborg anför:

Nämnden finner förslaget innefatta en med varsam och skicklig hand tillrättalagd revision av den nu gällande lagen om behandling av alkoholister, vilken såsom en för vårt land ny lagstiftning inom ett ömtåligt område under dess nu snart fjortonåriga tillämpning visat sig vara på det hela taget lyckligt avfattad. De brister i den nu gällande lagen, som med ledning av erfarenheten från dess tillämpning kunnat påvisas, hava i förslaget på ett i stort sett ändamålsenligt sätt avhjälpits, och den praxis i form av dels övervakning och dels försökspermission av alkoholmissbrukare, vilken med stor framgång tillämpats av nykterhetsnämnder och alkoholistanstalter vid sidan av den gällande lagens bestämmelser, hava i lagförslaget givits en reglering, som får anses medgiva en fortsatt lycklig användning av de båda betydelsefulla instituten. Samtidigt har åt lagbestämmelserna genom deras uppdelning i olika kapitel med rubriker givits en mera översiktlig uppställning, vilket, då bestämmelserna härigenom blivit lättare tillgängliga, är ägnat att verksamt befordra en allmän och riktig tillämpning av lagen. Med denna uppfattning finner nämnden sig kunna utan tvekan i princip förorda, att förslaget upphöjes till lag.

Departements-
chefen.

Det torde icke råda mer än mening därom, att lagen angående behandling av alkoholister visat sig vara ett lämpligt och verksamt medel för bekämpande av de svåraste formerna av alkoholismens sociala skadeverkningar. Det försök, som med denna lagstiftning gjordes, att på en dittills såväl hos oss som i andra länder i stort sett oprövad väg komma till rätta med det

samhällsskadliga spritmissbruket, kan således sägas hava utfallit synnerligen väl. Lagens karaktär av försökslagstiftning betingade emellertid en särskild begränsning och varsamhet vid lagens tillkomst. Härtill bidrog jämväl den omständigheten, att vissa närliggande lagstiftningsfrågor, avseende bland annat lösdrivares behandling, fattigvård, sinnessjukvård och i viss mån förmynderskapslagstiftningen, voro olösta. Under de år som gått, sedan lagen trädde i kraft, har lagens begränsade räckvidd framkallat krav å en utvidgning av dess tillämpningsområde. Jämväl i vissa andra avseenden hava yrkanden väckts om ändringar i lagen. Därtill kommer, att nyss berörda lagstiftningsfrågor utom frågan angående lösdrivares behandling numera äro lösta. Förslag till ny lagstiftning i sistberörda ämne lär emellertid kunna förväntas bliva framlagt för riksdagen inom den närmaste tiden. Vid dessa förhållanden har jag ansett mig böra till prövning upptaga frågan, huruvida de framställda reformkraven skola föranleda en revision av lagstiftningen.

Innan jag ingår härpå, vill jag beröra spørsmålet om grunden till samhällets ingripande mot de personer, som nu avses, och får därvid tillkännagiva, att jag i denna fråga ansluter mig till den uppfattning, som uttalats i 1929 års förslag och jämväl hävdats av fattigvårdslagstiftningskommittén samt av lagrådet i dess yttrande över förslaget till den gällande lagen om behandling av alkoholister. Grunden bör således enligt min mening vara den fara eller allvarliga olägenhet för samhället i ett eller annat avseende, som vissa alkoholisters levnadssätt medför. Jag vill dock betona, att ett ingripande från samhällets sida måste anses befogat icke allenast i sådana fall, då en fara eller allvarlig olägenhet för samhället redan klart framträtt, utan jämväl i fall, då det framstår såsom visst eller högst sannolikt, att sådan fara eller olägenhet inom en nära framtid måste uppkomma, därest ej åtgärder från det allmännas sida vidtagas till vinnande av rättelse. Frågan om den principiella grunden för samhällets ingripande synes emellertid vid utformandet av lagbestämmelser i ämnet icke hava den betydelse, som i 1926 års betänkande tillagts densamma. Man må anse sig bygga lagstiftningen på den ena eller andra grunden; praktiska och andra skäl föranleda dock, att området för åtgärder från det allmännas sida mot dem, som missbruka alkohol, blir ungefär ett och detsamma.

Att nuvarande lag icke tillstöder ingripande i alla de fall, där åtgärder otvivelaktigt äro påkallade, synes mig tydligt ådagaläggas av den utredning, som åvägabragts genom de olika sakkunnigberedningarna och de över förslagen avgivna yttrandena. Av utredningen framgår vidare, att det till främjande av en rationell vård är erforderligt, att möjlighet beredes till förlängning av interneringstiden. En sådan förlängning är särskilt befogad med hänsyn till vissa kategorier bland alkoholisterna, i främsta rummet de svår-förbätterliga. Allmänt anses, att bestämmelserna i gällande lag om hjälpåtgärder icke äro tillfredsställande. Dels är placeringen av bestämmelserna ägnad att undanskymma betydelsen av sådana åtgärder och dels innebära bestämmelserna en blott ofullständig reglering av hjälpåtgärderna. Sålunda

omnämnes icke i lagen den hjälpatgård, som torde vara den oftast anlitade och i allt fall den med största framgång prövade, nämligen övervakningen. Även vissa andra anordningar, som nu tillämpas vid alkoholistvården, hava utbildats helt vid sidan av lagen. Det viktigaste exemplet härpå torde vara den s. k. försökspermissionen. Att ett lagfästade av den utveckling, som på sätt nu antytts i flera viktiga avseenden ägt rum i praxis, bör ske, torde utan vidare vara tydligt. Av de ändringsyrkanden, som ytterligare synts mig böra beaktas, om ock allenast i viss omfattning, må här framhållas de, som avse ökad medverkan från statens sida till gäldande av vårdkostnaderna. Slutligen har den nuvarande lagen i åtskilliga detaljer ansetts i behov av jämkningar.

Av vad jag nu anfört lär framgå, att en fullständig revision av lagstiftningen enligt min mening bör komma till stånd. Ett genomförande inom den nuvarande lagens ram av erforderliga ändringar har icke synts mig möjligt.

Riktigheten av min uppfattning, att en reform bör komma till stånd, bekräftas därav, att det senast framlagda sakkunnigförslaget blivit i princip så gott som enhälligt tillstyrkt i de däröver avgivna yttrandena. Kontrollstyrelsen, länsstyrelsen i Jönköpings län och stadsfiskalen i Nässjö hava emellertid uttalat den meningen, att en reform av alkoholistlagstiftningen bör genomföras först i sammanhang med reformer å närliggande rättsområden samt att resultatet av vissa pågående eller föreslagna utredningar bör avvaktas. Dessa myndigheter vitsorda likväl, att alkoholistlagen är i behov av reformering. Särskilt må understrykas, att kontrollstyrelsen finner den nuvarande lagstiftningen i olika avseenden otillräcklig och de föreslagna utvidgningarna påkallade. De nämnda myndigheternas betänkligheter avse således icke frågan, huruvida ny lagstiftning bör komma till stånd, utan allenast den lämpliga tidpunkten därför. Att låta reformarbetet nu anstå skulle emellertid helt visst betyda ett undanskjutande av denna visserligen begränsade men dock betydelsefulla reform till en ganska obestämd framtid.

Yrkandena om uppskov hava framställts bland annat med hänsyn till det pågående arbetet å en förändrad lagstiftning rörande rusdrycksförsäljningen m. m. Det torde emellertid dröja avsevärd tid, redan innan förslag till reviderad lagstiftning rörande rusdrycksförsäljningen kan föreligga utarbetat, och det är givetvis synnerligen svårt att beräkna, huru snart därefter ett lagförslag kan vinna statsmakternas godkännande. Härtill kommer vidare den avgörande synpunkten, att sambandet mellan denna lagstiftning och alkoholistlagen icke torde vara av sådan art, att verkliga olägenheter skulle uppkomma, därest alkoholistlagen nu bleve föremål för revision. I denna lag meddelas visserligen organisatoriska bestämmelser rörande de särskilda kommunala organ — nykterhetsnämnderna — som i vissa avseenden skola omhändervä tillämpningen av försäljningslagstiftningen. I det förslag, som utarbetats inom departementet, förekomma icke några egentliga nyheter på denna punkt, utan den nu bestående ordningen bibehålles i huvudsak oförändrad. Huruvida några mera avsevärda ändringar beträffande

nykterhetsnämndernas organisation komma att genomföras vid revisionen av försäljningslagstiftningen, är naturligen icke möjligt att nu förutsäga. Men det lär vara befogat antaga, att några ändringar, som icke lämpligen skulle kunna inpassas i en lag om behandling av alkoholister eller anknytas till densamma, icke skola ifrågasättas. Ej heller torde de stadganden, som i rusdryckslagstiftningen kunna komma att föreslås till hämmande av alkoholmissbruk, bliva av sådan natur, att det vore fördelaktigt, om de sammanfördes med bestämmelser om åtgärder mot ett så framskridet missbruk som det, varom är fråga i en alkoholistlag. Tvärtom synas vissa skäl tala för att såsom hittills hålla dessa olika regler åtskilda.

Kontrollstyrelsen har i sitt utlåtande särskilt framhållit sambandet mellan fyllerilagstiftningen och lagen om behandling av alkoholister och synes i själva verket stödja sin uppfattning, att de sakkunnigas förslag icke bör läggas till grund för en ny alkoholistlag, väsentligen därpå, att åtgärder icke samtidigt föreslås för fylleriets bekämpande.

Av ingen torde det numera bestridas, att samhället tidigare alltför slappt reagerat gentemot fyllerister. Även om en obestriddlig förbättring i detta avseende så småningom inträtt, torde det vara uppenbart, att mycket ännu återstår att göra, innan tillfredsställande förhållanden införts. Säkerligen skulle det därför vara önskvärt, att bestämmelserna mot fyllerier snarast möjligt bleve reviderade. Enligt min mening är det emellertid icke påkallat att i en alkoholistlag eller ens i sammanhang med dess revidering utforma skärpta bestämmelser gentemot det tillfälliga rusdrycksmisshuset. Det synes mig nämligen vara uppenbart, både att samhällsskadligt alkoholmissbruk ofta förekommer hos personer, som aldrig varit straffade för fyllerier, och att fylleriförseelser enbart icke behöva utgöra bevis för att den därför straffade bör behandlas enligt alkoholistlagen. Fyllerilagstiftningen synes mig därför icke böra i annan mån beröras i den lagstiftning, som reglerar behandlingen av alkoholister, än som redan skett genom den år 1922 vidtagna ändringen i 1913 års alkoholistlag. Efter denna lagändring kan åtgärd enligt alkoholistlagen vidtagas mot den, som är hemfallen åt dryckenskap, om han upprepade gånger dömts för fyllerier. Bestämmelse av liknande innehåll är upptagen i det lagförslag, som nu framlägges. Den anmärkning, som av kontrollstyrelsen framförts, att nämnda bestämmelse endast i ringa grad synes hava blivit tillämpad, torde icke i och för sig påkalla ändring i lagen. Riktigheten av anmärkningen vill jag dock vitsorda. För undanröjande av ifrågavarande missförhållande torde emellertid ingen annan åtgärd lämpligen kunna komma i fråga än fortsatt upplysningsverksamhet bland landets nykterhetsnämnder, varigenom dessa intresseras för att i större utsträckning begagna sig av möjligheterna till ingripande enligt alkoholistlagen. Den avsevärda minskning av kommunernas ekonomiska bördor för alkoholisternas omhändertagande, som enligt min mening bör komma till stånd — jag återkommer strax härtill — skall förvisso också betydligt underlätta vidtagandet av sådana åtgärder från nykterhetsnämndernas sida.

Jag anser således den reform av alkoholistlagen, som enligt vad jag förut utvecklat är av behovet påkallad, nu böra komma till stånd. I vad mån de

tidigare omförmälda kraven å utvidgning av lagens tillämpningsområde och andra ändringar i lagen funnits böra genomföras, kommer att närmare framgå av det lagförslag, som framlägges, jämte motiveringen därtill. I ett avseende skall jag emellertid redan här beröra frågan om lagens tillämpningsområde, nämligen såvitt angår den allmänna förutsättningen för vidtagande av åtgärder enligt lagen, hemfallenhet åt dryckenskap. Såsom den lämnade redogörelsen för yttrandena utvisar, har nämnda fråga upptagits till behandling av flera myndigheter och andra, som yttrat sig. I dessa yttranden har hävdats vikten av att ingripande sker på ett tidigt stadium, då utsikterna för ett tillrättaförande äro större. Otivelaktigt förtjänar den anförda synpunkten särskilt beaktande. Å andra sidan får ej förbises, att lagstiftningen bör vara så anordnad, att den ej lämnar tillfälle till trakasseri eller ingripande i otid. Misstag i sådant avseende från deras sida, som hava att tillämpa lagen, skulle för avsevärd tid framåt kunna bringa alkoholistvården överhuvud i vanrykte. Och därmed kunde åstadkommas större skada än den, som skulle föranledas av att ingripande komme att ske på en tidpunkt, som med hänsyn till möjligheten av rättelse måhända icke vore den mest önskvärda.

De sålunda anförda synpunkterna mana till särskild varsamhet vid en rubbning av den gällande allmänna förutsättningen för vidtagande av åtgärder enligt lagen. 1926 års förslag, som särskilt åberopats i de yttranden, varom nu är fråga, innebar ej heller någon ändring av nämnda förutsättning för anordnande av övervakning eller för interneringsåtgärd. Vissa lindrigare hjälpåtgärder kunde enligt 6 § vidtagas vid en ringare grad av alkoholmissbruk än den, som betecknas med hemfallenhet åt dryckenskap. Av dessa hjälpåtgärder synas mig de, som avse utminuterung eller utskänkning av rusdrycker, icke böra regleras i alkoholistlagen. Vad angår den personliga uppmaningen att återgå till ett nyktert och ordentligt liv — den åtgärd av de nu förevarande, som nykterhetsnämnd enligt motiven till 6 § i 1926 års förslag framförallt hade att vidtaga — lär det kunna sättas i fråga, huruvida en bestämmelse om en dylik uppmaning skulle bliva till större gagn. Att märka är nämligen, att nykterhetsnämnden icke utrustats med något medel att få uppmaningen åttlydd, därest den ej skulle hörsammas. Ej ens en mildare form av övervakning skulle kunna anordnas på detta stadium av rusdrycksmisshuset. Vid nu berörda förhållanden har jag icke kunnat tillstyrka en bestämmelse i enlighet med 6 § i 1926 års förslag. Däremot har jag till vinnande i viss om ock begränsad omfattning av syftet med här behandlade yrkanden ansett mig kunna utbyta ordet »dryckenskap» i 1 § mot »alkoholmissbruk». Förslag om ett dylikt utbyte har, på sätt förut nämnts, framställts av socialstyrelsen. Därmed lär vinna, att ingripande kan ske på ett något tidigare stadium, än vad för närvarande är fallet. Anmärkas må, att uttrycket »hemfallen åt dryckenskap» på sina håll torde hava tolkats så, att ingripande ej är medgivet mot andra än dem, som förete ett synnerligen långt framskridet alkoholmissbruk. Det nu ifrågasatta uttrycket »hemfallen åt alkoholmissbruk» synes mindre ägnat att framkalla en sådan uppfattning.

Inledningsvis har jag omnämnt det år 1929 framlagda betänkandet med förslag till lag om internering å allmän alkoholistanstalt av förbrytare, hemfallna åt dryckenskap. I betänkandet anmärkes, att de föreslagna bestämmelserna, som vore avsedda att tjäna ett huvudsakligen socialt syfte, hade ett mycket nära samband med det genom strafflagen bestämda straffsystemet samt i övrigt med strafflagen och vissa densamma närstående lagar. Det syntes därför de sakkunniga vara skäl att, därest en lagstiftning av förevarande innebörd ur sociala synpunkter ansåges önskvärd, densamma, innan slutliga åtgärder vidtoges för dess åstadkommande, komme under närmare övervägande ur straffrättslig synpunkt.

Frågan om förhållandet mellan straff och internering å alkoholistanstalt omnämndes redan av fattigvårdslagstiftningskommittén i dess betänkande med förslag till lag om behandling av alkoholister och berördes jämväl i den vid 1913 års riksdag framlagda propositionen. Därvid uttalades den uppfattningen, att frågan borde lösas i samband med den allmänna reform av straffrätten, som kunde förväntas såsom resultat av en då påbörjad utredning. Med hänsyn till den tid, som lär komma att förflyta, innan en allmän strafflagsreform kan genomföras, synes dock numera den förevarande frågan böra upptagas till behandling oberoende av strafflagsreformen. Såsom förut angivits, hava yttranden infordrats över det framlagda betänkandet, men ärendet har ännu ej kommit i det skick, att förslag kan föreläggas riksdagen. Det torde emellertid finnas förhoppning, att frågan skall kunna bringas till lösning inom en nära framtid.

Enligt det förslag till vanartslag, som den 14 januari 1931 underställdes lagrådets granskning, skall ett nytt organ i varje län inrättas för behandling av frågor om intagande å allmän arbetsanstalt. Detta organ, som benämnts vårdnadskollegium, skall enligt förslaget bestå av fyra ledamöter, nämligen en ordinarie domare såsom ordförande, en läkare och två valda ledamöter, i allmänhet utsedda av landstingen. Individuell rösträtt är stadgad för ledamöterna med utslagsröst för ordföranden. Förslaget om inrättande av ett sådant organ har sin främsta grund i önskan att söka ernå en handläggning av frågor om frihetsberövanden, som även inför folkmeningen framstår såsom tillfullo betryggande. Därigenom skulle den misstro, som på vissa håll nu hyses mot behandlingen genom administrativa myndigheter av nämnda frågor, kunna avlägsnas.

Före lagförslagets framläggande hade en inom socialdepartementet utarbetad promemoria angående inrättande av det nya organet, där förslagsvis benämnt intagningsnämnd, för yttrande remitterats till överstathållarämbetet, länsstyrelserna, socialstyrelsen och statskontoret. I denna anfördes, såvitt nu är i fråga, följande:

Inrättas ett särskilt organ för handläggning av vanartsärenden i andra instans, synas ärenden angående intagning av alkoholister å alkoholistanstalt med fördel kunna överföras från länsstyrelserna. För en förläggning av dessa ärenden till ett organ med domstols karaktär torde i viss mån kunna aberopas samma skäl som beträffande vanartsärendena, då jämväl beslut om intagning å alkoholistanstalt innebär frihetens förlust. Vidare är att märka,

*Handläggning
av in-
terningsärenden.*

*Inom social-
departementet
utarbetad
promemoria
i närliggande
fråga.*

att alkoholism och vanartigt levnadssätt ofta gå över i varandra, och att det därför vid uppkommen fråga, om en alkoholist eller en vanartig person bör interneras, torde vara lämpligt, att det organ, som avgör frågan, äger möjlighet att välja mellan de olika vårdformerna.

Yttranden
över pro-
memorian.

Länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands och Västmanlands län samt socialstyrelsen hava i avgivna yttranden tillstyrkt alkoholistärendenas överflyttning till vårdnadskollegiet, därest ett sådant inrättades. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har därvid såsom särskilt skäl härför framhållit, att alkoholism och vanartigt levnadssätt ofta överginge i varandra och att möjligheten att avväga korrektiven alltså vore betydelsefull.

Länsstyrelserna i Blekinge, Älvsborgs, Örebro och Jämtlands län avstyrka däremot överflyttningen.

Länsstyrelsen i Blekinge län framhåller, att medan handläggningen enligt vanartslagen liksom för närvarande enligt lösdrivarlagen skall vara muntlig och snarlik rannsakingen i brottmål, handläggningen av ärenden enligt alkoholistlagen alltid är skriftlig, samt fortsätter:

Administrativa myndigheter äro givetvis mera än domstolar lämpade för ärenden med skriftlig handläggning och sålunda även för ärenden av sistnämnda slag. De ytterst sällsynta fall, då muntlig förhandling, exempelvis för anställande av vittnesförhör, kan vara erforderlig, torde därför ej böra föranleda att alla ärenden av detta slag i sin helhet skola överflyttas från de administrativa myndigheterna, och någon omläggning av förhandlingarna i dessa ärenden torde ej heller vara ifrågasatt. Att nu uttala sig i vad mån en sådan omläggning kan eller bör komma till stånd är naturligtvis icke möjligt. Länsstyrelsen får därför för närvarande bestämt avstyrka den föreslagna överflyttningen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anför:

Att hela den grupp ärenden, intagning av alkoholister å alkoholistanstalt, som förut utan några som helst erinringar handlagts av länsstyrelserna, skulle överflyttas till detta särskilt inrättade organ endast av den orsak att det rör sig om en persons tvångsvisa intagande å viss anstalt, kan länsstyrelsen ej finna vara lämpligt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län (landshövdingen Linnér) yttrar:

Vad alkoholisterna beträffar har undertecknad, landshövding, från föregående verksamhet med handläggning av dylika ärenden från hela landet icke ett intryck av »administrativt godtycke» eller opåkallat ingripande från myndigheternas sida, utan snarare en känsla av att alkoholisternas hustrur och barn ofta få uthärda ett övermått av lidande och risk, innan internering äger rum.

Socialstyrelsen — som uttalat sig i avstyrkande riktning i fråga om inrättandet av det nya organet — har till stöd därför bland annat anført, att i åtskilliga fall frågor om det nya organets kompetensområde inställde sig, samt yttrar härom bland annat:

Enligt 12 § 1929 års förslag till alkoholistlag äger »sökande hos länsstyrelse påkalla förständigande för nykterhetsnämnd att vidtaga hjälpåtgärder eller att själv göra ansökan om förordnande om personens intagande å allmän alkoholistanstalt». Ehuru väl det i förevarande sammanhang rör sig om besvärösförfarande, läser ansökan i och med att den alternativt kan avse intagning på anstalt, böra ställas till intagningsnämnden. Skulle det då också

ankomma på intagningsnämnden att, om intagning å anstalt ej befunnnes böra komma till stånd, förståndiga nykterhetsnämnden att vidtaga hjälpåtgärder? Enligt 16 § samma förslag äger länsstyrelsen meddela föreläggande för nykterhetsnämnd. Skall denna befogenhet överflyttas på intagningsnämnden? Enligt 17 § 2 mom. kan liknande förhållanden uppkomma.

Det förtjänar här nämnas ett exempel på de vanskligheter, som inställa sig, då det gäller att ur länsstyrelsernas ämbetsområde utbryta hithörande frågor, jämväl där de direkt avse intagning å anstalt. Enligt 17 § 1 mom. förslaget till alkoholistlag äger länsstyrelse på eget initiativ förordna om straffröfordrade alkoholisters intagning å anstalt. Skola sådana personer av länsstyrelsen överlämnas till intagningsnämnden, ehuru väl intagningen på alkoholistanstalt synbarligen endast är en av de ofta betydelsefulla åtgärder, som länsstyrelsen har att överväga i dylika fall?

Vid remissen till lagrådet av förslaget till vanartslag har jag utförligt redogjort för skälen till inrättande av vårdnadskollegier för handläggning av frågor om intagande å allmän arbetsanstalt. Därvid har jag jämväl såsom min uppfattning uttalat, att ärenden angående internering å alkoholistanstalt borde behandlas av kollegierna. Visserligen läser anledning näppe-Departements-
chefen.ligen hava förefunnits att enbart för ärenden angående internering av alkoholister inrätta ett nytt organ, ehuru jämväl här de skäl, som åberopats mot handläggning i nuvarande ordning av frågor om frihetsberövande, i viss mån torde äga giltighet. Då emellertid vårdnadskollegium enligt det nämnda förslaget skall bliva andra instans för handläggning av ärenden enligt vanartslagen, hava övervägande skäl synts mig tala för att dit hänföra jämväl alkoholistärenden. För närvarande handläggas dessa olika ärenden merendels av samma myndighet; annan ordning råder i poliskammarstäderna i landsorten, där poliskamrarna behandla frågor om ådömande av tvångsarbete och länsstyrelserna ärenden angående internering av alkoholister. Den ordning, som sålunda nu vanligen råder, bör enligt min mening framdeles tillämpas. Ärendena äro nämligen ur flera synpunkter varandra närstående. Sålunda visar erfarenheten, att alkoholism och vanartigt levnadssätt ofta övergå i varandra, och de åtgärder, som kunna ifrågakomma för åvägbringande av rättelse, äro ganska likartade. Det torde ock vara önskvärt att bereda vårdnadskollegiet möjlighet att vid handläggning av ärende enligt vanartslagen övergå till behandling enligt alkoholistlagen och direkt meddela interneringsförordnande, därest en person, som inställts inför kollegiet, finnes vara i behov av alkoholistvård och beredandet av sådan vård är tjänligare än vidtagandet av åtgärd enligt vanartslagen.

Emot ärendenas överflyttande har länsstyrelsen i Blekinge län erinrat, att förfarandet i alkoholistärenden är skriftligt. I anledning härav må framhållas, att muntlig handläggning visserligen torde bäst lämpa sig för ett organ av sådan karaktär som vårdnadskollegiet, men med hänsyn till vårdnadskollegiets sammansättning kan en fullt betryggande handläggning av ärendena förväntas komma till stånd även vid skriftligt förfarande.

Vad angår de här förut återgivna, av socialstyrelsen anförda invändningarna mot ärendenas hänskjutande till vårdnadskollegiet, vill jag allenast nämna, att det synes mig tydligt, att kollegiet såsom en nykterhetsnämnden över-

ordnad myndighet skall äga förståndiga nämnden att vidtaga hjälpåtgärder samt att, därest straffriförklarade personer böra intagas å alkoholistanstalt, desamma böra överlämnas till vårdnadskollegiet för vederbörligt interneringsförordnande.

*Vård-
kostnaderna.
Gällande be-
stämmelser.*

I det föregående har jag redogjort för de bestämmelser, som nu gälla angående gäldandet av vårdkostnad, och det torde tillåtas mig att här allenast åberopa vad där anförts (s. 18—19).

*Sakkunnig-
förslagen.*

I fråga om sakkunnigförslagets ställning till detta spörsmål får jag hänvisa till betänkandena (1926 års s. 124 ff., 1929 års s. 108 ff.). Jag vill här allenast erinra, att framkomna yrkanden, att kostnaderna skulle helt överflyttas å statsverket, icke av de sakkunniga biträts. Båda förslagen innebära emellertid en utökning av statsverkets ansvar för kostnaderna i fråga om vissa särskilda kategorier av dem, som missbruka alkohol. Bland annat skall all kostnad för vård av dem, som anses farliga, övertagas av statsverket.

En av de senast tillkallade sakkunniga, hovrättsrådet Petré, har i särskilt yttrande anført, att yrkandena om att alla vårdkostnader för tvångsinternerade alkoholister skulle bliva en statens angelägenhet hade mycket fog för sig ur olika synpunkter samt att en slutgiltig lösning av frågan om alkoholistvården sannolikt ej stode att vinna på annan väg. Nämnde sakkunnige har emellertid vidare förklarat, att han, då en så genomgripande ändring lämpligen måhända ej borde vidtagas på en gång, i likhet med övriga sakkunniga ansett statsverkets skyldighet att bära vårdkostnaden för tvångsinternerade alkoholister för närvarande icke böra utsträckas utöver vad som skett i 1929 års förslag.

Yttranden.

Frågan om vårdkostnaderna har ägnats uppmärksamhet i åtskilliga av de yttranden, som avgivits över 1929 års förslag.

I flera yttranden påyrkas, att staten skall helt övertaga vårdkostnaderna.

Svenska landskommunernas förbund förklarar sålunda, att förbundet ej kan finna förslagets lösning av problemet lycklig, och ansluter sig till den uppfattningen, att samtliga med intagning å allmän alkoholistanstalt förenade kostnader böra överflyttas å statsverket. Förbundet anför därom vidare:

Som ett huvudskäl för en sådan anordning har med fullt fog anförts, att alkoholistvården aldrig blir fullt effektiv, förrän staten övertagit samtliga ifrågavarande kostnader. Så länge saken icke ordnas på detta sätt, komma i åtskilliga fall kostnadshänsyn att utgöra ett hinder mot ansökning om en åt dryckenskap hemfallen persons intagande å alkoholistanstalt; man kan knappast förtänka en hårt skattetyngd kommun, om den i det längsta drar sig för att påkalla en interneringsåtgärd, som måhända kommer att medföra en ganska betydande utgift. Något verkligt vägande skäl mot att lägga ifrågavarande kostnader på staten har icke anförts, ty att kommunerna i så fall skulle söka åstadkomma oberättigade interneringar, finns det ingen som helst anledning att befara. I de flesta fall blir det kommunen, som får underhålla en internerad persons familj under interneringstiden; och för övrigt lär man icke behöva hysa farhågor för att länsstyrelserna skulle besluta om internering utan att kraftigt talande skäl för en sådan åtgärd föreligga.

Göteborgs och Bohus läns nykterhetsnämnders förbund, Blekinge läns nykterhetsnämnders centralorganisation, Älvsborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation, nykterhetsnämndernas Dalaförbund, styrelsen för nykterhetsnämndernas samorganisation inom Söderhamns kontrollområde och nykterhetsnämnden i Karlskrona hava jämväl yrkat, att staten måtte övertaga samtliga vårdkostnader.

Jönköpings läns nykterhetsnämnders förbund framställer samma yrkande. Förbundet gör gällande, att det på landet är en vanlig uppfattning, att den styrelse, som åstadkommer minsta kostnaden för kommunen, är den bästa. Även för en nykterhetsnämnd måste det vara angeläget, att den sköter sig på ett sätt, som inför kommunen framstår såsom berömvärt. Det kan enligt förbundets erfarenhet sålunda inträffa, att en nykterhetsnämnd visar mindre intresse för sin uppgift, ehuru kommunens finanser ingalunda kunna anses dåliga.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté har ett längre gående yrkande än de nu omnämnda. Kommittén yttrar:

I lagförslaget har en viss utökning skett av de fall, vari statsverket skall vidkännas alkoholistvårdskostnaderna. Såväl i själva sakkunnigbetänkandet som ock i reservationen påpekas de mycket starka krav, som från skilda håll rests därom, att statsverket skall helt övertaga samtliga dessa vårdkostnader ävensom beklädnads- och resekostnader. Kommittén vill, med instämmande i vad herr Petrén anført, att det med säkerhet måste anses för ett huvudvillkor, om lagen skall kunna ernå verklig effektivitet, att dessa kostnader överflyttas på statsverket, på det enträgnaste hemställa, dels att samtliga vårdkostnader måtte överflyttas på statsverket, dels att statsverket måtte ersätta de kostnader, som en fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd ådrager sig för underhåll av den internerades familj, för så vitt understödsbehovet direkt betingas av interneringsåtgärden.

I centralkommitténs uttalande hava instämt *Stockholm stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning, styrelsen för Södermanlands läns nykterhetsnämndsörening, nykterhetsnämndernas i Kronobergs län förbund, Skaraborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation, västra Värmlands nykterhetsnämnders förbund, nykterhetsnämndernas samorganisation inom Söderhamns kontrollområde, nykterhetsnämndernas sammanslutning inom Sundsvalls kontrollområde, nykterhetsnämndernas sammanslutning inom Härnösands kontrollområde och nykterhetsnämndernas sammanslutning i Norrbottens län.*

Sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde föreslår likaledes, att staten skall vidkännas ej allenast de egentliga vårdkostnaderna utan ock kostnaderna för nödigt underhåll av den internerades familj. För den händelse detta förslag ej skulle antagas, hemställer sammanslutningen, att det måtte äläggas vederbörande landsting att gälda halva vårdkostnaden för fattiga internerade.

Stockholms stads nykterhetsnämnd yttrar, att frågan om understöd till en internerads familj synes böra bliva föremål för särskild undersökning.

Åtskilliga av de inkomna yttrandena innehålla uttalanden i kostnadsfrågan, vilka i huvudsak överensstämma med hovrättsrådet Petréns förnt omnämnda särskilda yttrande i frågan. I denna riktning hava uttalat sig bland andra *länsstyrelserna i Östergötlands, Älvsborgs, Jämtlands, Gotlands, Kalmar samt*

Göteborgs och Bohus län ävensom Stockholms stads nykterhetsnämnd jämte nykterhetsnämnderna i Örebro och Visby.

Svenska stadsförbundet ansluter sig helt till den principståndpunkt, som kommit till uttryck i hovrättsrådet Petréns reservation, samt anför vidare:

På många håll motsågos på sin tid de blivande resultaten av alkoholistvården med de största förhoppningar. Numera torde dock den meningen vara rätt allmänt utbredd i kommunala kretsar, att dessa förhoppningar icke i alla avseenden infriats. Skälen äro givetvis flera. Bland annat torde det hava mött stora svårigheter att få nykterhetsnämnderna på lämpligaste sätt rekryterade. Men den avgörande orsaken till ett mindre gott resultat på sina håll torde sannolikt ligga främst i den omständigheten, att en effektiv alkoholistvård åsamkat vederbörande kommun väsentliga kostnader. Ju allvarligare en kommuns nykterhetsnämnd tagit sin uppgift, desto mer har kommunen drabbats av utgifter och nämnden följaktligen av kritik. En sådan anordning måste uppenbarligen motverka själva syftet med lagen. I likhet med reservanten tror styrelsen för sin del, att en full effektivitet hos lagen knappast kan ernås, förrän kommunerna helt befriats från kostnaderna. Med effektivitetssynpunkten förena sig i detta fall också starka skälighetskrav. Staten tar inkomsten av rusedryckshanteringen och bör också drabbas av utgifterna. Vid omläggning av monopolbolagens beskattning gjordes från statens sida gällande, att monopolvinsten borde ingå till staten och ej få beskattas av kommunerna. Då statsmakterna gått in för en dylik grundsats, synes konsekvensen böra vara den, att kommunerna befrias från de utgifter, rusedryckshanteringen påkallar i form av alkoholistvård. Det är också statsmyndighet som meddelar beslut om internering. Redan enligt 1913 års lag bär staten vissa kostnader för alkoholistvården. Enligt kungörelsen den 22 juni 1928 angående statsbidrag i vissa fall till kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt har staten påtagit sig en viss ökning av dessa kostnader. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle staten bära en ännu större del av dem. Styrelsen ser med tillfredsställelse den tendens, som sålunda gjort sig gällande, men hoppas, att frågan om en fullständig avveckling av kommunernas kostnader för alkoholistvården ägnas fortsatt uppmärksamhet, i vart fall i samband med den pågående utredningen om skatteutjämning.

Nykterhetsnämnden i Göteborg har yttrat följande:

Nämnden vill med avseende å den bland landets nykterhetsnämnder utbredda meningen, att statsverket bör påtaga sig all kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt, på de skäl, som därför förebragts, uttala sig för att statsverket ersätter en del — tre fjärdedelar eller hälften eller en fjärdedel — av samtliga de vårdkostnader, som kommunerna genom nykterhetsnämnderna hava att betala. Även om det vid genomförandet av en sådan ordning nu stannade vid blott en fjärdedel, skulle mycket vara vunnet till åstadkommande av en allmännare tillämpning av alkoholistlagen och därmed till avägbibringande av en större effektivitet hos alkoholistvården.

Socialstyrelsen anför:

Att en ändring till kommunernas förmån bör äga rum ifråga om fördelningen av kostnaderna för alkoholistvården, torde vara en allmän uppfattning. Under de senare åren hava flera steg tagits i denna riktning, och de sakkunnigas förslag innebär ännu ett sådant. I sitt utlåtande över 1926 års förslag framhöll socialstyrelsen, att frågan om vårdkostnaderna över huvud taget icke syntes vara av beskaffenhet, att den borde fastslås i lag. Enligt denna uppfattning bör lagen icke uttala sig om vårdkostnaderna utan lämna öppet, i vilken utsträckning statsverket har att vidkännas dessa, och endast giva generella föreskrifter — för de fall, där statsverket icke bestrider hela

kostnaden — om vårdkostnadsansvarigheten gentemot anstalten samt om regressrätt.

På sätt i årets statsverksproposition närmare omnämnts (femte huvudtiteln s. 197), har socialstyrelsen i skrivelse den 12 september 1930 med förslag rörande behovet av medel till främjande av den organiserade alkoholistvården för budgetåret 1931/1932 anfört, att det åtminstone för närvarande icke syntes lämpligt, att kostnaderna för vård å alkoholistanstalt i sin helhet överflyttades å statsverket. Däremot har styrelsen i denna skrivelse och i utlåtande den 13 oktober 1930 angående behovet av medel för uppehållande under nämnda budgetår av verksamheten å statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister föreslagit sådan ökning av statens anslag till alkoholistanstalterna, att vårdavgiften per dag, vilken för närvarande utgår med ett belopp av — i regel — en krona, skulle kunna sänkas till 50 öre samt att den särskilda beklädnadsavgiften skulle bortfalla.

*Socialstyrelsen
i skrivelser
den 12 september
och den
13 oktober
1930.*

Att vinna en lämplig lösning av frågan angående kostnaderna för vård å alkoholistanstalt är utan tvivel av synnerlig betydelse för avvägbringande av en rationell alkoholistvård. Det är ett känt förhållande, att bestämmelserna i alkoholistlagen om internering av dem, som missbruka alkohol, mångenstädes icke i avsedd utsträckning kommit i tillämpning, och att detta till väsentlig del haft sin grund däri, att de kommunala myndigheterna av ekonomiska skäl underlåtit att vidtaga erforderliga åtgärder för internering.

*Departements-
chefen.*

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln s. 200) har jag framhållit, att det icke syntes mig tillrädligt, att, på sätt statens inspektör för fattigvård och barnavård ifrågasatt, helt och hållet borttaga vårdavgifterna å alkoholistanstalterna och ersätta dessa med statsbidrag. En fördelning av vårdkostnaderna mellan kommunerna och staten syntes lämpligen böra ske i huvudsaklig överensstämmelse med socialstyrelsens nyss omnämnda förslag. I statsverkspropositionen har jag angivit de skäl, som varit bestämmande, då jag haft att taga ställning till kostnadsfrågan. Dessa skäl lära äga giltighet, jämväl då det gäller att avgöra, huru kostnadsfrågan lämpligen bör lösas i den nya alkoholistlagen. I olikhet med socialstyrelsen anser jag, att lagen framdeles såsom hittills bör upptaga bestämmelser i ämnet. Om vårdavgiften sänkes till ett belopp av 50 öre om dagen och dessutom kommunerna — såsom nu är fallet — i särskilda fall erhålla bidrag av statsmedel till bestridande av kostnader för alkoholistvården, synes det knappast behöva befaras, att nykterhetsnämnderna skola i någon större utsträckning av kostnadshänsyn avhålla sig från att fullgöra sina skyldigheter. Ej heller de sakkunniga, vare sig de först tillkallade eller de senare utsedda, hava ansett sig kunna föreslå, att staten nu övertager samtliga vårdkostnader.

Jag har emellertid intet att erinra emot att statsverket, såsom i 1929 års betänkande föreslagits, betalar vårdkostnaderna för särskilda kategorier bland alkoholisterna, nämligen de farliga, de för brott tilltalade men på grund av sinnesbeskaffenhet straffriförklarade, de till en början enligt vanartslagen behandlade samt sådana, som kvarhållas å anstalt utöver den vanliga maximitiden. Då det är särskilt angeläget, att de personer, om vilka nu är fråga,

bliva föremål för anstaltsbehandling, har dylik behandling ansetts böra komma till stånd oberoende av initiativ från kommunalt organ, och bör följaktligen staten i sådana fall svara för vårdkostnaderna.

Kostnaderna
för förslaget
genom-
förande.

Av det förut anförda framgår, att ett genomförande av förslaget skulle betyda ökade möjligheter att avvägabringa internering av alkoholister. Förslaget innebär vidare en utökning av interneringstiderna, vadan en förlängning av tiden för anstaltsvistelsen i en del fall lär vara att påräkna. Genom de ifrågasatta nya bestämmelserna rörande vårdkostnadernas fördelning lär antalet internerade komma att ökas. I samma riktning verkar också sänkningen av vårdavgiften för de internerade, en fråga som dock icke är reglerad i lagen.

De nu berörda omständigheterna komma otvivelaktigt att medföra en ökning av statens utgifter för alkoholistvården. Huru stor denna ökning kan bli lär emellertid undandraga sig varje exakt beräkning. Till belysande av frågan meddelas här vissa uppgifter i följande tabeller. Tabell 1 avser samtliga å alkoholistanstalter i riket alltsedan alkoholistlagens ikraftträdande den 1 augusti 1916 intagna personer. Även de å enskild anstalt frivilligt ingångna äro redovisade, ehuru intagande å sådan anstalt icke är reglerat i lagen. Tabell 2 innehåller uppgifter angående dem, som å Venn-garnsanstalten internerats såsom farliga för annans personliga säkerhet eller eget liv. På sätt förut nämnts, skall staten enligt förslaget betala all vårdkostnad för farliga alkoholister och icke såsom nu blott en mindre del därav. Vårdkostnaden å statens och övriga allmänna anstalter torde i genomsnitt kunna uppskattas till omkring 4 kronor 75 öre för intagen och underhållsdag. Andra uppgifter till belysande av kostnaderna än de i dessa tabeller intagna hava icke stått till buds.

Tab. 1. Antalet å alkoholistanstalter under tiden $\frac{1}{8}$ 1916— $\frac{31}{12}$ 1930 intagna.

År	Å allmän alkoholistanstalt				Å enskild statsunderstödd anstalt frivilligt ingångna
	tvångs- internerade	frivilligt ingångna	summa		
			män	kvinnor	
1916	24	4	28	—	95
1917	82	55	126	11	47
1918	49	42	86	5	15
1919	76	28	97	7	36
1920	103	48	142	9	62
1921	119	45	158	6	62
1922	149	75	214	10	59
1923	204	52	248	8	61
1924	162	76	230	8	45
1925	201	76	262	15	51
1926	167	65	216	16	61
1927	192	99	273	18	48
1928	191	108	281	18	62
1929	215	95	296	14	73
1930	264	106	356	14	85
Summa	2,198	974	3,013	159	862

Anm. Uppgifterna för år 1916 avse tiden fr. o. m. $\frac{1}{8}$, då lagen trädde i kraft.

Tab. 2. Antalet å statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister intagna personer under tiden $\frac{1}{8}$ 1916— $\frac{31}{12}$ 1930 jämte viss fördelning efter interneringsgrunden.

Å r	Tvångsinternerade		Frivilligt ingångna	Summa
	Farliga	Övriga		
1916	15	9	4	28
1917	31	35	13	79
1918	12	24	19	55
1919	24	27	6	57
1920	34	41	6	81
1921	49	34	8	91
1922	52	54	30	136
1923	78	56	21	155
1924	38	53	31	122
1925	52	71	36	159
1926	59	34	27	120
1927	51	58	46	155
1928	39	69	57	165
1929	44	82	47	173
1930	51	94	34	179
Summa	629	741	385	1,755

Ann. Fördelningen å »farliga» och »övriga» alkoholister är gjord enbart med hänsyn till interneringsgrunden.

Uppgifterna för år 1916 avse tiden fr. o. m. $\frac{1}{8}$, då lagen trädde i kraft.

Under tiden $\frac{1}{8}$ 1918— $\frac{30}{9}$ 1921 var anstalten förlagd å Salbohed.

Mot 1913 års lag har med rätta anmärkts, att den genom sin uppställning och avfattning fått karaktären av en interneringslag. Dess 1 § angiver, under vilka förutsättningar en person må intagas å allmän alkoholistanstalt. I 4 § 2 mom. stadgas visserligen, att nykterhetsnämnden, innan nämnden ansöker om förordnande, att någon må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall söka genom lämpliga åtgärder återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, men på grund av stadgandets placering och avfattning får man lätt den uppfattningen, att de förebyggande åtgärderna äro av mindre betydelse och att intagande å anstalt är det normala resultatet av ett ingripande. Med hänsyn till vad nu anförts har det under revisionsarbetet framstått såsom angeläget, att den nya lagen så utformas, att de nämnda hjälpåtgärderna, som i regel skola i första hand tillgripas, få en mot deras betydelse svarande ställning i lagen. Ur denna synpunkt hade det varit en fördel att såsom i 1929 års förslag skett gruppera innehållet efter åtgärderna, så att i ett kapitel reglerats de förebyggande åtgärderna och i ett annat interneringen. Detta har emellertid ur andra synpunkter visat sig vara mindre lämpligt, och i stället har följts den uppställning, som tillämpats i vanartslagsförslaget. Berörda förslag har för övrigt även i vissa andra hänseenden fått tjäna såsom förebild.

Departements-
förslagens
uppställning.

I 1929 års förslag har den nu gällande lagens rubrik, »lag om behandling av alkoholister», bibehållits. Tidigare har omnämnts, att socialstyrelsen funnit denna rubrik icke vara alldeles lycklig, enär ordet »alkoholist» enligt

Lagrubriken.

det allmänna språkbruket åsyftade endast mycket svårt förfallna individer. Styrelsen har ansett, att »lag om åtgärder mot samhällsskadligt alkoholmissbruk» eller något liknande skulle utgöra en mera adekvat rubrik.

Denna anmärkning torde visserligen icke sakna berättigande. Då emellertid en annan rubrik, som i få ord fullt exakt angiver lagens innehåll, lär vara svår att erhålla — den av styrelsen förslagsvis nämnda synes icke fullt tillfredsställande — har jag stannat vid att förorda, att den nuvarande lagrubriken bibehålles.

Specialmotivering.

Jag övergår härnäst till att i korthet redogöra för viktigare ändringar, som vidtagits i 1929 års förslag. I den mån det syns nödigt, komma därvid jämväl att omnämnas de anmärkningar, som framställts i avgivna yttranden. Åt skilliga jämkningar av väsentligen formell art torde ej tarva någon motivering.

Vid varje paragraf angives inledningsvis dess motsvarighet i 1929 års förslag, varjämte sidhänvisning lämnas till motiveringen för stadgandet.

1 KAP.

Lagens tillämplighetsområde.

1 §.

Stadgandet motsvarar 1 § i 1929 års förslag (s. 58).

Redogörelse har tidigare lämnats för vissa uttalanden i fråga om avfattningen av paragrafens ingress, vilken innehåller den allmänna förutsättningen för ingripande med åtgärder enligt lagen.

I två yttranden har anmärkts, att omnämmandet i förslaget ingress av fara eller allvarig olägenhet för samhället, varigenom skulle antydas grunden för samhällets rätt att vidtaga åtgärder, borde såsom onödigt eller olämpligt utgå.

I åtskilliga utlåtanden hemställles, att gruppen 2 måtte beskrivas på sätt hovrättsrådet Petrén i särskilt yttrande föreslagit.

Socialstyrelsen anför angående denna grupp:

Gällande lag angiver såsom en av de särskilda förutsättningarna, att vederbörande utsätter hustru eller barn för nöd eller uppenbar vanvård. I förslaget har orden »uppenbar vanvård» ersatts med »allvarig vanvård». Ändringen åsyftar att tydligare utmärka att lagen avser icke blott kroppslig utan även psykisk, moralisk eller sedlig vanvård. Det synes tveksamt, om detta syfte vinnes genom omformuleringen. En reservant, hovrättsrådet Petrén, föreslår i denna punkt ett förtydligande tillägg till ordet vanvård, vilket synes lämpligt.

Beträffande denna mycket viktiga kategori må vidare framhållas, att förslaget bibehåller den nu gällande förutsättningen för lagens tillämplighet, som innefattas i orden »utsätter hustru, barn eller annan», som han är skyldig att försörja». Det är sålunda icke tillräckligt, att den försumlige haft vårdnadsplikt. I detta avseende torde böra göras ett tillägg, varigenom jämväl sådan vårdnadspliktig, som icke är försörjningsskyldig, innefattas under stadgandet. Även uttrycket »eljest grovt brister i sina plikter mot sådan person» lär böra avse både försörjnings- och vårdnadsskyldiga.

Socialstyrelsen omnämner dessutom, att orden »eljest grovt brister i sina plikter mot sådan person» kunna utbytas mot »eljest i märklig mån åsido-

sätter sina plikter mot sådan person», till vilket uttryck styrelsen funnit förebild i 11 kap. 2 § giftermålsbalken.

I några yttranden uttalas betänkligheter mot upptagandet av den under 4 beskrivna gruppen.

Sälunda ifrågasätter *länsstyrelsen i Södermanlands län*, huruvida samhället har något mera direkt intresse av ett ingripande i fall, som här avses, samt anför vidare:

Det kommer säkerligen att uppstå svårigheter för en administrativ myndighet, då det gäller att bedöma, huruvida en person är ur stånd att vårda sina angelägenheter. Härtill kommer att enligt förmynderskapslagen person, som är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel och i följd därav icke kan vårda sig och sin egendom, skall av vederbörande rätt förklaras omyndig. Genom det föreslagna stadgandet i 2 kap. 7 § 2 mom. tillkommer det därjämte vederbörande nykterhetsnämnd att tillse, att den som är hemfallen åt dryckenskap blir ställd under förmyndare. Det synes därför tveksamt, huruvida tillräckliga skäl för ett ingripande från det allmännas sida i dylikt fall föreligga. I varje fall borde förmyndarens samtycke erfordras för tvångsinterneringen. Länsstyrelsen har dock ej något att erinra mot att föreslagna förebyggande åtgärder vidtagas beträffande dylik alkoholist.

Liknande betänkligheter mot förslaget i denna del hava uttalats av *länsstyrelserna i Västernorrlands och Norrbottens län*.

Nykterhetsnämnden i Göteborg anför:

Vid tillgodoseendet av det allmänna önskemålet om en utvidgning av den gällande alkoholistlagens tillämpningsområde hava de sakkunniga i 4 mom. i 1 § föreslagit, att en åt dryckenskap hemfallen person, som är ur stånd att taga vård om sig själv och sina angelägenheter må kunna göras till föremål för ett ingripande enligt lagen. Mot en sådan utvidgning synes vid ett första bedömande från nykterhetsnämndernas sida icke vara något att invända, då härigenom en del fall av beklagensvärd alkoholism, som icke i annan ordning äro åtkomliga, kunna göras till föremål för tillrättaförande åtgärder. Men vid den praktiska tillämpningen av förevarande stadgande synes en vansklighet kunna inställa sig, som inom en välordnad lagstiftning torde böra undvikas. Detta sammanhänger med att, såsom de sakkunniga påpekat, enligt förmynderskapslagen en sådan alkoholist, som beröres i omhandlade moment, skall av domstol förklaras omyndig. Förutsättningen för ett ingripande enligt alkoholistlagen och förutsättningen för en omyndigförklaring är alltså här densamma. En myndig persons förhållanden i förevarande avseende kommer då att prövas ungefär samtidigt dels av administrativ myndighet och dels av domstol. Det kan naturligtvis härvid inträffa, att myndigheternas prövning utfaller olika rörande en och samma person. Vanskligheten inställer sig i sådant fall, att den administrativa myndigheten finner förutsättningen föreligga men den dömande myndigheten finner, att förutsättningen saknas. Personen i fråga blir då av nykterhetsnämnden ställd under övervakning eller enligt länsstyrelsens förordnande internerad å alkoholistanstalt på skäl, som domstolen i sin ordning förklarar icke föreligga. Då vid ett sådant spörsmål som det förevarande domstolens prövning måste tillerkännas vitsord framför de administrativa myndigheternas, bör redan av omsorgen om de sistnämndas auktoritet en sådan konflikt, som den påpekade, undvikas.

Socialstyrelsen finner emellertid, att de sakkunniga på ett övertygande sätt motiverat medtagandet av denna grupp. Styrelsen yttrar vidare, att

det måhända vore lämpligt, att uttrycket »är ur stånd att taga vård om sig själv och sina angelägenheter» i anslutning till motsvarande stadgande i 1 kap. 2 § tredje punkten i lagen om förmynderskap erhöles lydelsen »icke kan vårda sig eller sin egendom».

Angående den under 5 beskrivna gruppen anför *socialstyrelsen* följande:

Enligt förslaget skall lagen vara tillämplig på den — åt dryckenskap hemfallne — person, som »uppträder på ett för närboende eller andra grovt störande sätt». Härmed torde ej åsyftas den, som vid ett eller annat enstaka tillfälle betar sig olämpligt i sådant hänseende, utan endast den, som mera vanemässigt låter sig komma dylikt uppträdande till last. Detta torde framgå tydligare, om man utbyter de angivna orden mot exempelvis »föra ett för annan grovt störande levnadssätt».

Beträffande den under 6 i förslaget upptagna gruppen yttrar *socialstyrelsen*:

Från nykterhetsnämndshåll har förordats ett förtydligande av stadgandet om upprepade fylleriförseelser såsom grund för ingripande enligt lagen. Om dessa önskemål anses böra tillgodoses, torde ordet »upprepade» ersättas med »minst tre», såsom reservanten bland de sakkunniga föreslagit. Att någon blivit ådömd ansvar för fylleri innebär efter orden, att strafflagen 18 kap. 15 § tillämpats. I vissa specialförfattningar, exempelvis motorfordonsförordningen 41 § 2 mom. (i Kungl. Maj:ts prop. 1930 nr 121), förekommer straffbeläggande av en med fylleri likartad förseelse, vilken icke är fylleri i juridisk-teknisk mening. Det torde böra tagas under överbäggande, huruvida icke en dylik förseelse skall likställas med fylleri.

Från flera andra håll har yrkats, att beskrivningen under 6 måtte förtydligas på sätt hovrättsrådet Petrén föreslagit. Yrkande har jämväl framställts, att antalet fylleriförseelser måtte angivas till minst två.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser önskvärt, att till förevarande punkt göres ett tillägg av förslagsvis följande innehåll: »därav åtminstone en gång under de närmaste sex månaderna».

Socialstyrelsen ifrågasätter, huruvida icke 1 § i förslaget skulle kunna erhålla ett tillägg med en mera allmän formulering, varigenom skulle möjliggöras ett ingripande mot vissa åt alkoholmissbruk hemfallna personer, som ej kunna hänföras till någon av de i förslaget beskrivna grupperna. *Styrelsen* yttrar härom följande:

Då lagen anger såsom förutsättning för sin tillämplighet, att dryckenskapen åstadkommit någon av vissa uppräknade skadeverkningar, har det enligt vad erfarenheten utvisat ofta förekommit, att de tillämpande organen stått maktlösa inför fall av obestriddligt alkoholmissbruk med svåra följdverkningar ehuru av annat slag än de av lagstiftaren förutsedda. En alkoholmissbrukare, som utsätter hustrun för nöd eller allvarlig vanvård, faller under lagens bestämmelser; äro kontrahenterna icke vigda, är lagen däremot icke tillämplig, oavsett hur länge sammanboendet pågått och vilken karaktär det äger. En smittosamt sjuk t. ex. tuberkulös person saknar till följd av sitt alkoholmissbruk förmåga att vårda sig och utgör genom att åsidosätta erforderliga hygieniska försiktighetsmått en fara för sin omgivning. Den på detta sätt farlige alkoholisten kan icke omhändertagas med stöd av nuvarande lagstiftning. Om en person begått brott under inflytande av alkoholmissbruk men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet vid brottets begående (t. ex. en kortvarig alkoholsinnessjukdom) icke kunnat fällas till ansvar samt det vid straffrörelseringen föreligger behov av alkoholistvård (17 § i förslaget), utgör alkoholbrottet icke i och för sig tillräcklig grund

för förordnande om intagning å alkoholistanstalt. Endast om brottet är ägnat att karakterisera gärningsmannen såsom farlig och sålunda göra 1 § 1) tillämplig, kan detsamma föranleda, att den i detta fall lämpliga åtgärden vidtages mot hans vilja. Vid stöld och bedrägeribrott och en del sedlighetsbrott m. fl. är däremot den tillfälliga omständigheten, att alkoholmissbruket därjämte medfört någon av de i 1 § angivna följdverkningarna, avgörande i fråga om möjligheten att ingripa mot alkoholmissbruket. Och dock torde »fara eller allvarlig olägenhet för samhället» av en persons alkoholmissbruk knappast kunna ådagaläggas klarare än därigenom att detta givit upphov till brottsliga gärningar.

Dessa omständigheter göra de från olika håll framkomna önskemålen om en smidig och anpassningsbar läggning av de grundläggande bestämmelserna i 1 § mycket beaktansvärda. Med hänsyn härtill torde erfordras en mera allmänt angiven förutsättning för ingripande enligt denna lagstiftning. Det erbjuder emellertid stora svårigheter att finna en antaglig formulering. Det gäller att å ena sidan öppna möjlighet att vidtaga nödiga åtgärder i sådana icke alldeles sällsynta fall, där en person är hemfallen åt alkoholmissbruk och i följd därav är till allvarlig samhällelig olägenhet annorledes, än som särskilt angivits, och å den andra icke lämna rum för en godtycklig lagtillämpning. I betraktande av den stora betydelsen av ett stadgande av nu avsedd art har socialstyrelsen dock ansett sig böra framföra ett förslag härtill och har då närmast tagit sikte på ingressen i 1 § av det föreliggande förslaget (»Är någon hemfallen åt dryckenskap under sådana omständigheter, att därav följer fara eller allvarlig olägenhet för samhället i något av nedanstående hänseenden, etc.»). Det ifrågasatta tilläggsstadgandet skulle nämligen innefatta de åt alkoholmissbruk hemfallna, som icke inrymmas under de föregående punkterna i paragrafen men i följd av sitt missbruk finnas »eljest vara till allvarlig olägenhet för samhället». Förutsättningen är visserligen allmänt hållen, men den lär med erforderlig tydlighet angiva, att missförhållandena skola vara av sådan allvarlig natur, att inskridande är påkallat från social synpunkt.

Ur förslagets ingress har strukits uttalandet angående den principiella grunden för ingripande enligt lagen. Ett dylikt uttalande torde vara onödigt och för övrigt kunna giva anledning till den felaktiga uppfattningen, att det vid lagens tillämpning skulle i varje förekommande fall fordras särskild utredning därom, att alkoholmissbruket åstadkommit fara eller allvarlig olägenhet för samhället.

På sätt jag förut nämnt, har ordet »dryckenskap» i ingressen i enlighet med yrkande av socialstyrelsen utbytt mot »alkoholmissbruk». Detta ord är att föredraga jämväl ur en annan synpunkt än den i det föregående berörda. Om detta ord användes, lär lagtexten komma att tydligare utmärka, att lagen ej är tillämplig på dem, som missbruka andra narkotiska medel än alkohol.

I punkten 2 har angivits, att här avses sådan försörjningsskyldighet, som finnes stadgad i lag, och således icke en försörjningsskyldighet, som grundar sig enbart på ett rent obligatoriskt rättsförhållande. Det lagstadgande, som åsyftas, är 3 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården. Om i det särskilda fallet den enligt lag försörjningsskyldige genom avtal med den försörjningsberättigade överenskommit om försörjningsskyldighetens fullgörande eller domstol ålagt den förre att utgiva underhåll till den senare, föreligger dock

*Departements-
chefen.*

en legal försörjningsskyldighet. Dylikt avtal eller domstolsbeslut utesluter således ej en tillämpning av den nu föreslagna lagen.

Det torde ej vara lämpligt att utbyta det i den nu gällande lagen förekommade uttrycket »uppenbar vanvård» mot det föreslagna »allvarlig vanvård». »Allvarlig vanvård» förefaller kunna komma att tolkas såsom en svårare form av vanvård än den, som betecknas med orden »uppenbar vanvård» och som här åsyftas. Den föreslagna formuleringen av punkten 2 synes tillräckligt klart utmärka, att här åsyftas vanvård i såväl kroppsligt som annat hänseende. Det tillägg, som i förtydligande syfte påyrkats av en av de sakkunniga och förordas i åtskilliga yttranden, förefaller obehöfligt.

Att såsom socialstyrelsen förordat åt denna punkt giva en sådan formulering, att jämväl en vårdnadspliktig, vilken ej är försörjningsskyldig, innefattas under stadgandet, anser jag icke vara tillrädligt. För övrigt lärer en dylik utvidgning sakna större praktisk betydelse.

Det må anmärkas, att skyldighet att vårda ej finnes i alla sådana fall, i vilka föreligger försörjningsskyldighet. Uppenbarligen kan icke i förevarande lag lämnas en regel, som angiver, när skyldighet att vårda skall anses vara för handen.

Under punkt 4 hava de sakkunniga föreslagit, att lagen skall bliva tillämplig på den, som är hemfallen åt dryckenskap och i följd därav är ur stånd att taga vård om sig själv och sina angelägenheter. Enligt 1 kap. 2 § i lagen om förmynderskap skall den, som är hemfallen åt missbruk av rusgivande medel och i följd därav icke kan vårda sig eller sin egendom, förklaras ommyndig.

De sakkunniga torde hava haft den uppfattningen, att skäl till ingripande enligt den föreslagna lagen icke föreligger i sådant fall, då en alkoholist visserligen ej kan sköta sina ekonomiska angelägenheter men kan »taga vård om sig själv». I dylikt fall kan en omtydighetsförklaring vara tillfyllest. Denna uppfattning synes mig vara riktig. Åtgärder enligt lagen om behandling av alkoholister torde däremot böra vidtagas mot den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och på grund därav ur stånd att taga vård om sig själv. Skulle icke redan allvarlig olägenhet för samhället hava uppkommit, torde det i dylikt fall ej kunna dröja länge, innan sådan olägenhet framträder. Tillägget »och sina angelägenheter» synes kunna utgå.

Det kan visserligen ej bestridas, att därest ett stadgande med det föreslagna innehållet antages, en sådan situation kan uppkomma, som nykterhetsnämnden i Göteborg omnämnt. Man torde dock kunna förvänta, att det sällan skall inträffa, att domstolen och den myndighet, som har att besluta angående behandling enligt alkoholistlagen, komma till olika resultat vid prövning av frågan, huruvida någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och i följd därav ur stånd att taga vård om sig själv. En allmän föreskrift därom, att åtgärd enligt alkoholistlagen ej får företagas, förrän omtydighetsförklaring föreligger, torde kunna åstadkomma mera skada än nytta. Men uppenbarligen kan det vara lämpligt, att nykterhetsnämnden i tveksamma fall — i dylika

fall torde det ej kunna brädska med ingripande enligt alkoholistlagen — avvaktar utgången av en ansökning om omyndighetsförklaring, innan nämnden vidtager hjälpåtgärder eller gör ansökning om internering. Enligt 61 § äger nämnden att göra anmälan hos överförmyndaren, om nämnden finner, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig.

Punkten 5 synes kunna givas en kortare avfattning än den av de sakkunniga föreslagna. Genom sammanställningen med ingressen framgår dock, att här avses ett mera vanemässigt störande av sådan art, att det måste betecknas såsom grovt.

I punkt 6 i 1929 års förslag, vilken punkt i departementsförslaget utbrutits till ett särskilt stycke, hava i stället för »upprepade gånger» insatts orden »tre eller flera gånger».

De ändringsyrkanden beträffande 1 §, vilka icke i enlighet med vad nu angivits föranlett jämkningar i lagrummet, anser jag mig icke kunna tillstyrka. Beträffande det utav socialstyrelsen — med tvekan — framlagda förslaget om ett tillägg till 1 § med en mera allmänt angiven förutsättning för ingripande enligt lagen, kan anmärkas, att i vissa av de fall, som styrelsen omnämmt, skulle enligt 1 § i departementsförslaget ingripande kunna ske. Ett stadgande sådant som styrelsen ifrågasatt kan med dess mycket obestämda innebörd lätt föranleda missgrepp.

I det förut omnämnda betänkandet med förslag till lag om internering å allmän alkoholistanstalt av förbrytare, hemfallna åt dryckenskap, hava de sakkunniga behandlat frågan, huruvida vid införandet av ett stadgande, varigenom domstol blir berättigad att utbyta bötesstraff för fylleri mot internering å alkoholistanstalt, bestämmelsen i alkoholistlagen angående omhändertagande för alkoholistvård av den, som upprepade gånger dömts för fylleri, bör bibehållas eller tilläventyrs utgå såsom icke vidare behöfelig eller lämplig. De sakkunniga hava därvid kommit till det resultatet, att bestämmelsen borde kunna bibehållas. De sakkunnigas åsikt i denna fråga synes mig vara riktig. Därest emellertid det skulle framdeles anses lämpligt, att den ifrågavarande bestämmelsen uteslutes ur lagen, kan detta ske utan jämkning i lagens innehåll i övrigt.

2 KAP.

Om samhällsorgan för behandling av ärenden enligt denna lag.

2 §.

Paragrafen motsvarar 2 § 1 mom. första stycket och 4 § 1 mom. första stycket i 1929 års förslag (s. 63 och 66).

Bestämmelsen angående nämndens uppgift torde — såsom socialstyrelsen jämväl anmärkt — hava sin plats framför stadgandet angående nämndens sammansättning. En erinran om nämndens åligganden enligt andra författningar synes lämplig.

3 §.

Paragrafen motsvarar 2 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag (s. 63).

De sakkunnigas förslag, att kommunerna böra bibehållas vid sin nuvarande rätt att själva besluta, huruvida särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas, har föranlett erinringar från olika håll.

En landsfogde och en landsfiskal tillstyrka, att särskild nykterhetsnämnd skall finnas i varje kommun.

Polismästaren i Gävle, sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde, nykterhetsnämndernas centralkommitté samt Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning föreslå — under hänvisning till vad för närvarande är stadgat angående barnavårdsnämnd — att särskild nykterhetsnämnd skall finnas, om ej Kungl. Maj:t befriat kommunen från skyldighet att hava särskild nykterhetsnämnd.

Socialstyrelsen yttrar:

Beträffande spørsmålet, huruvida särskild nykterhetsnämnd bör tillsättas i varje kommun har från olika håll föreslagits, att i fråga om nykterhetsnämnd skall gälla liknande bestämmelse som beträffande barnavårdsnämnd, nämligen att det ankommer på prövning av Kungl. Maj:t, om kommun skall befrias från skyldigheten att utse särskild nämnd. För detta yrkande talar det skälet, att det veterligen finnes en hel del ganska betydande kommuner, där det råder stort behov av en särskild tillsatt, för sin uppgift intresserad nykterhetsnämnd men en sådan dock icke kommit till stånd. Å andra sidan kan det icke förbises, att de senaste årtiondena medfört en stark ökning av antalet kommunala organ för olika samhällsuppgifter, vilken utveckling framkallat bekymmer. Med hänsyn härtill och för att förebygga en i de flesta fall onödigt dispensprövning synes man böra stanna vid att i så måtto tillgodose de framförda önskemålen, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att, när skäl därtill äro, förelägga kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser önskvärt, att länsstyrelse erhåller befogenhet att ålägga kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anmärker, att av stadgandets avfattning bör tydligt framgå, att det normala förhållandet skall vara, att särskild nykterhetsnämnd tillsättes av kommunen.

Emellertid framhålles i vissa utlåtanden, att det icke kan vara lämpligt, att kommunernas hjälpverksamhet fördelas på ett stort antal olika nämnder.

Uttalanden i sådan riktning hava gjorts av *svenska stadsförbundet* och *Älvsborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation*.

I yttrandet från den nämnda centralorganisationen anföres följande:

Från flera håll har framförts som önskemål, att det borde åligga varje kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd. Denna önskan har motiverats med att ledamöterna i fattigvårdsstyrelse väljas med särskild tanke på fattigvårdsarbetet och därför mången gång saknade nödigt intresse för nykterhetsnämndens arbete. Farhågorna kunna visserligen ha sitt berättigande, men det kan likväl ifrågasättas, huruvida önskemålets realiserande kan framskapa bättre handläggning av exempelvis alkoholistärenden än om detta åliggande,

såsom nu oftast är fallet, fortfarande kommer att påvåla fattigvårdsstyrelsen. Man måste nämligen förutsätta, att särskilda nykterhetsnämnder i mindre kommuner skulle i så obetydlig omfattning bliva sysselsatta med sådana spörsmål, som tillhöra nykterhetsnämndens arbete, att de mera sällan komme att vinna erforderlig färdighet vid handhavandet av sina uppgifter. Under denna förutsättning får man utgå ifrån, att nämndsarbetet lika bra kan fullgöras av fattigvårdsstyrelserna, men dessa böra komma till insikt om lämpligheten av att i förekommande fall hänvända sig till nykterhetsnämndernas länsorganisation för erhållande av biträde av organisationens ombudsman eller annan sakkunnig.

Organisationen finner sig böra intaga denna ståndpunkt dels emedan man — särskilt med tanke på förefintligheten av den särskilde föredraganden — därigenom kan vinna den bästa handläggningen av nämndens arbete och dels därigenom kan förebygga överorganisation i kommunernas offentliga styrelser och nämnder.

Jag har funnit mig icke böra frångå de sakkunnigas förslag i nu före- Departements-
chefen.
varande fråga. Emot den av socialstyrelsen föreslagna anordningen synes kunna erinras, att ett Kungl. Maj:ts föreläggande för en kommun att tillsätta särskild nykterhetsnämnd ej kan framskapa det intresse för alkoholistvården, som i första hand kräves för att nykterhetsnämndens verksamhet skall få den avsedda effekten. Kommunen skulle t. ex. kunna invälja i den särskilda nykterhetsnämnden samma personer, som sitta i fattigvårdsstyrelsen. Erfarenheten har visat, att det även i en större kommun understundom kan vara lämpligt, att fattigvårdsstyrelsen får fungera såsom nykterhetsnämnd.

4 §.

Paragrafen motstvarar 2 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 63).

Länsstyrelsen i Gotlands län föreslår, att ordföranden i särskild nykterhetsnämnd skall utses av länsstyrelse. Länsstyrelsen finner en bestämmelse därom innebära en garanti, att nykterhetsintresset och de sociala synpunkterna bliva tillbörligen representerade i nämnden.

Socialstyrelsen har anmärkt följande:

Det kan ifrågasättas, huruvida icke, liksom fallet är beträffande barnavårdsnämnden, åtminstone en ledamot av nykterhetsnämnden skall utgöras av en ledamot utav kommunens fattigvårdsstyrelse. Därjämte synes det icke vara opåkallat att framhåva, att till ledamöter i nämnden böra väljas personer, som äga intresse för nykterhetsverksamhet (jfr 3 § d i barnavårdslagen: »minst två andra för nit och intresse för barn- och ungdomsvård kända män och kvinnor»).

Älvsborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation ifrågasätter, huruvida föreskriften, att en av ledamöterna skall vara kvinna, bör vara ovillkorlig.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anser, att den rätt, som nu finnes för ledamot av särskild nykterhetsnämnd att avsäga sig uppdraget, bör bibehållas, enär denna rätt innebär en viss garanti, att nämnden kommer att bestå endast av personer, som äro intresserade för sitt uppdrag.

Svenska landskommunernas förbund anser jämväl, att rätten att avsäga sig ifrågavarande uppdrag bör bibehållas, samt anför härom:

Det kan ju sägas, att det i praktiken inte spelar någon större roll, vare sig man bibehåller det nuvarande stadgandet härvidlag eller accepterar de sakkunnigas förslag. Men bakom det sistnämnda ligger dock tanken, att man skulle i ett och annat fall tvinga personer att mot deras vilja arbeta i nykterhetsnämnd, och detta har man näppeligen anledning att tillstyrka. Ty att en sådan ledamot icke främjar nämndens arbete, icke bidrar till att göra det initiativrikt och fruktbärande, utan snarare verkar återhållande på verksamhetslusten, lär vara uppenbart.

Samma förbund anmärker vidare:

Beträffande nykterhetsnämnds sammansättning slopar förslaget den rätt för kyrkoherde eller annan prästman att deltaga i nämndens förhandlingar, som för närvarande följer av 13 § fattigvårdslagen. Denna »befogenhet synes icke vara behöflig i avseende å nykterhetsnämnd», heter det. Därom må ju meningarna kunna vara delade; men det kan starkt sättas i fråga, om det är lämpligt att ha olika regler för nykterhetsnämndens sammansättning i den händelse fattigvårdsstyrelsen fungerar som sådan och ifall en särskild nykterhetsnämnd tillsättes. För övrigt synes det på detta område icke vara ur vägen att tillvarataga den personkännedom, som prästerskapet på grund av sin allmänna ställning och verksamhet sitter inne med, ävensom det intresse för avhjälpande av ifrågavarande sociala onda, som hos prästerna i ej ringa utsträckning förefinnes.

Socialstyrelsen förmenar, att anledning icke finnes, att i fråga om antalet suppleanter meddela annat stadgande, än det som gäller för fattigvårdsstyrelse, eller att suppleanternas antal skall vara minst hälften av ledamöternas.

Nykterherhetsnämnden i Göteborg, med vilken i denna punkt *Göteborgs och Bohus läns nykterhetsnämnders förbund* instämmer, är av samma mening och yttrar:

I 2 § stadgas beträffande suppleanter för ledamöter i nykterhetsnämnd, att antalet suppleanter skall vara lika stort som antalet ledamöter. Vad nämnden själv beträffar, som består av sju ledamöter, för vilka hittills icke valts några suppleanter, utan att någon nämnvärd olägenhet därav kunnat spåras, skulle detta betyda, att för nämndens sju ledamöter skulle väljas sju suppleanter. Detta finner nämnden vara en onödigt stor apparat och tillika innefatta ett olämpligt slöseri med de begränsade tillgångar på personer, skickade och villiga att åtaga sig förtroendeuppdrag, som kommunerna förfoga över. Nämnden får därför uttala sig för en inskränkning av suppleanternas antal och i sådant avseende förorda ett stadgande, motsvarande det som finnes i lagen om fattigvården beträffande suppleanter i fattigvårdsstyrelse att suppleanter för ledamöterna utses till minst dessas halva antal eller, om ledamöternas antal ej är jämt, till minst det antal, som är närmast över hälften.

Slutligen anmärker *socialstyrelsen*, att hänvisningen till fattigvårdslagen icke innefattar stadgandet i 20 § om rätt för fattigvårdssamhälle att besluta, att särskild tjänsteman må anställas av fattigvårdsstyrelsen för att biträda vid fattigvårdens handhavande.

Departements-
chefen.

I de sakkunnigas förslag hava företagits följande sakliga ändringar. I fråga om antalet suppleanter har meddelats samma bestämmelse som gäller

för fattigvårdsstyrelse. Den rätt, som nu finnes för vissa präster och läkare att deltaga i den särskilda nykterhetsnämndens förhandlingar, har bibehållits. I många fall torde de nämnda befattningshavarna vara i tillfälle att tillhandagå nämnden med värdefulla upplysningar. Det kan erinras, att kyrkoherde eller hans ställföreträdare äger vid kommunalnämndens sammanträden yttra sig och framställa förslag i ärenden, som angå åtgärder till främjande av sedlighet.

Då socialstyrelsen föreslagit, att en av nämndens ledamöter skall vara ledamot av fattigvårdsstyrelsen, torde styrelsen hava ansett, att en dylik bestämmelse skulle innebära en garanti, att samarbete kommer till stånd mellan de olika nämnderna. Uppenbarligen måste det ock i många fall vara tillrådligt, att kommunen vid val av ledamöter i nykterhetsnämnden beaktar denna synpunkt. En ovillkorlig föreskrift om skyldighet för kommunen att välja en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter kan dock vara mindre lämplig. Framhållas må, att i 59 § lämnas en erinran om att nykterhetsnämnden skall samarbeta med bland andra myndigheter även fattigvårdsstyrelsen.

Att till ledamöter i nykterhetsnämnden böra utses allenast personer, vilka verkligen äro intresserade för det arbete, som åligger nykterhetsnämnden, torde utan vidare vara klart. En bestämmelse härom har jag följaktligen icke ansett behöfelig. För övrigt torde det med hänsyn till erfarenheten av liknande föreskrifter kunna sättas i fråga, om en dylik bestämmelse skulle bliva av någon egentlig betydelse.

Huruvida den rätt, som nu finnes för en ledamot av nykterhetsnämnden att avsäga sig uppdraget, bör borttagas, kan naturligen vara föremål för olika meningar. För min del har jag emellertid i denna punkt anslutit mig till de sakkunnigas förslag. Tillräckliga skäl hava icke synts mig föreligga, att nykterhetsnämnden i detta avseende skulle intaga en särställning gentemot andra kommunala nämnder.

I 8 § lämnas föreskrifter angående nämndens rätt att anlita biträden.

5 §.

Paragrafen motsvarar 2 § 3 mom. i 1929 års förslag (s. 64).

6 §.

Stadgandet motsvarar 2 § 4 mom. i 1929 års förslag (s. 64).

Länsstyrelsen i Stockholms län har anmärkt, att det måste vara onödigt att uppgift om vice ordföranden intages i länskungörelserna, samt erinrat, att uppgift angående vice ordföranden i fattigvårdsstyrelse ej inflyter i kungörelserna.

Från några håll har yrkats, att i lagen måtte intagas föreskrift, att sådan uppgift, som avses i denna paragraf, skall tillställas vederbörande samman slutning av nykterhetsnämnder.

Jag har funnit det vara onödigt, att uppgift lämnas angående vice ordförandens namn och adress. Yrkandet om skyldighet för nykterhetsnämnd

*Departements-
chefen.*

att insända nu ifrågavarande uppgifter till de särskilda sammanslutningarna av nykterhetsnämnder har jag ej biträtt, då dessa organisationer torde kunna ur länskungörelserna eller genom överenskommelse med nykterhetsnämnderna erhålla erforderliga uppgifter angående nykterhetsnämndernas funktionärer.

7 §.

Paragrafen motsvarar 3 § första och tredje styckena i 1929 års förslag (s. 65).

3 § i samma förslag innehåller i andra stycket bestämmelse därom, att ordföranden i nämnden eller arbetsutskottet skall, där fråga angående omhändertagande av en farlig alkoholist är av så brådskande beskaffenhet, att tiden icke medgiver sammankallande av nämnden eller utskottet, äga vidtaga av förhållandena påkallad åtgärd.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har emot de sakkunnigas förslag erinrat följande: .

Stadgandena i förslaget 3 § om rätt för arbetsutskott att besluta i alla till nämndens handläggning hörande frågor och om rätt för ordföranden i nämnd eller utskott att i brådskande fall meddela beslut om omhändertagande eller tvångsinternering synas lätteligen kunna föranleda till missbruk, varför desamma enligt länsstyrelsens mening åtminstone i sin nuvarande form icke äro välbetänkta. Motsvarande bestämmelser med lika stor räckvidd torde icke förefinnas i någon nu gällande författning för kommunala organ. Behovet av nu ifrågakomna stadganden torde även kunna starkt ifrågasättas särskilt med hänsyn till den polismyndighet tillerkända befogenheten att i brådskande fall ingripa. Åt ordförande i nämnd torde däremot utan olägenhet kunna anförtros att besluta om kallelse till inställelse inför nämnden eller någon dess ledamot, om påkallande av handräkning hos polismyndighet samt i övrigt i frågor av förberedande natur.

Länsstyrelsen i Blekinge län finner förslaget om tillsättande av ett arbetsutskott och om detta utskotts befogenhet högst betänkligt samt anför vidare:

Med hänsyn till den ordföranden tillagda befogenheten att vidtaga vissa förberedande åtgärder i fall av brådskande art, synes tillsättandet av ett särskilt arbetsutskott överflödigt. Härtill kommer att nämndens verksamhet torde komma att inom kort tendera därhän att i verkligheten nämndens hela makt och myndighet överflyttas på utskottet. Nämndens eventuella prövningsrätt torde bli ganska betydelselös, då nämnden torde komma att draga sig för att desavuera ett av densamma själv tillsatt utskott. Med hänsyn till den stora makt att — visserligen under förutsättning av länsstyrelsens godkännande — förfoga över medborgarnas personliga frihet, som är lagd i nämndens hand, synes det olämpligt att överflytta nämndens befogenhet på ett utskott, som ofta ej äger den allsidiga sammansättning, som för så viktiga frågor bedömande är erforderlig. Länsstyrelsen avstyrker därför bestämt förslaget om överflyttande av nykterhetsnämndens *beslutande* rätt på ett arbetsutskott.

Länsstyrelsen i Örebro län erinrar, att andra stycket bör kompletteras med en föreskrift, att i fall, som där avses, nämnden eller utskottet omedelbart skall sammankallas för att fatta definitivt beslut.

Länsstyrelsen i Gotlands län framhåller, att det är av vikt, att nykterhetsnämnderna arbeta under något så när likartade organisatoriska förhållanden,

samt föreslår, att ett normalreglemente utarbetas för nykterhetsnämnderna och arbetsutskotten.

Socialstyrelsen har föreslagit, att bestämmelserna angående arbetsutskottet skola erhålla större räckvidd. Styrelsen yttrar:

Stadgandena om arbetsutskott synas böra hava giltighet för varje nykterhetsnämnd, icke endast sådan »i stad och större kommun på landet», vilket uttryck för övrigt är obestämt. Lagrummet har uppenbarligen — måhända framför allt — tillämplighet å fattigvårdsstyrelse, som utgör nykterhetsnämnd. I sådana fall torde det ofta vara ändamålsenligt att låta ordföranden och föredraganden samt ännu en ledamot utgöra arbetsutskott.

Då arbetsutskottets uppgifter icke lämpligen böra begränsas till åtgärder enligt alkoholistlagen utan även skola kunna omfatta nämndens åligganden jämlikt exempelvis rusdrycksförsäljningsförordningen, torde orden »enligt denna lag» böra utgå.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser, att även nykterhetsnämnder i andra landskommuner än de större böra äga rätt uppdraga vissa åtgärder åt ett arbetsutskott. Därest en begränsning skulle anses påkallad beträffande landskommunerna, finner länsstyrelsen, att ifrågavarande rätt bör tillkomma nykterhetsnämnd i kommun med ett invånarantal, som överstiger 1,500.

I vissa större städer har, såsom framhålles jämväl i 1926 års betänkande (s. 90), visat sig nödvändigt eller lämpligt, att nykterhetsnämnden utser ett utskott, som i viss omfattning övertager nämndens arbete. Jag är ense med de sakkunniga därom, att den nya lagen bör innehålla bestämmelse om ett dylikt utskott. Det synes mig emellertid ej vara lämpligt, att nykterhetsnämnderna själva äga besluta, huruvida utskott skall utses, och själva få bestämma gränserna för utskottets befogenhet. Ett stadgande av detta innehåll kan missbrukas. Om en kommun funnit lämpligt, att nykterhetsnämnden består av t. ex. sju ledamöter, bör nämnden ej hava möjlighet att utan vidare överlämna så gott som allt arbete, som åligger nämnden, på tre av ledamöterna. De åtgärder, dessa vidtagit, skulle visserligen enligt förslaget anmälas vid nämndens sammanträden, därvid nämnden kunde pröva lämpligheten av åtgärderna, men det skulle dock kunna inträffa, att de ledamöter av nämnden, vilka ej tillhörde utskottet, i stor utsträckning undandrogo sig eller utestängdes från allt egentligt arbete.

Jag har med hänsyn till vad sålunda anförts funnit mig böra föreslå, att Kungl. Maj:t skall äga bestämma, huruvida arbetsutskott må av nykterhetsnämnden i viss kommun utses, samt därvid jämväl meddela föreskrifter rörande utskottets sammansättning och verksamhet. Dessa föreskrifter kunna lämpas efter de särskilda förhållanden, som föreligga inom kommunen. Det torde ej kunna befaras, att behov av arbetsutskott skall visa sig föreligga i så stort antal kommuner, att det blir förenat med olägenhet, om beslutanderätten i frågan förbehålles Kungl. Maj:t.

I anledning av vad socialstyrelsen yttrat därom, att arbetsutskottet borde erhålla befogenhet att handlägga även andra ärenden än sådana, som avses i den nu föreslagna lagen, vill jag nämna, att jag med hänsyn till den pågående utredningen angående en omläggning av gällande lagstiftning rörande

*Departements-
chefen.*

försäljning av rusdrycker ansett stadgandet icke för närvarande böra givas vidare innehåll än i 1929 års betänkande föreslagits.

Andra stycket i 3 § enligt 1929 års förslag är obehövligt. Enligt 16 § andra och tredje styckena i departementsförslaget, vilka motsvara 11 § 2 mom. i 1929 års förslag, har polismyndighet att i visst fall omhändertaga en alkoholist, som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, samt att göra ansökning om internering av den omhändertagne. Ordförande i nykterhetsnämnd eller arbetsutskott är utan särskilt stadgande berättigad att — liksom varje annan — hemställa hos polismyndigheten om sådant omhändertagande.

8 §.

Stadgandet motsvarar 4 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag (s. 66).

De meddelade bestämmelserna avse såväl tillfälliga medhjälpare som fast anställda tjänstemän.

9 §.

I den allmänna motiveringen har jag behandlat frågan om vårdnadskollegiernas befattning med alkoholistärendena. Hänvisningen till vissa stadganden i den föreslagna lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt torde ej tarva särskilt yttrande. Tillräckliga skäl hava icke synts mig föreligga att i fråga om intagningsbeslut enligt alkoholistlagen meddela bestämmelse liknande den i förslaget till vanartslag förekommande, att för giltigheten av beslut om intagande å allmän arbetsanstalt i vissa fall erfordras, att ordföranden biträder beslutet.

3 KAP.

Om behandling av ärenden hos nykterhetsnämnd.

10 §.

Paragrafen motsvarar 5 § 1 mom. i 1929 års förslag (s. 67).

De sakkunnigas förslag, att anmälningsskyldighet skulle åligga »polismyndighet och kommunal myndighet ävensom befattningshavare i statens och kommunens tjänst i övrigt», har föranlett åtskilliga erinringar.

Socialstyrelsen anför:

I betänkandet lämnas ingen närmare utredning rörande den ifrågavarande bestämmelsen, vilken synes lämna rum för tvekan i vissa hänseenden, exempelvis huruvida det låter förena sig med gällande föreskrifter om läkares diskretionsplikt. Med hänsyn härtill och då en så allmänt formulerad bestämmelse som den förevarande knappast torde bli synnerligen verksam, synes det vara att föredraga, att här endast anges, att Konungen meddelar föreskrifter angående den skyldighet, som åvilar polismyndighet, kommunal myndighet samt befattningshavare i statens och kommunens tjänst att, efter i tjänsten vunnen kännedom om fall av samhällsskadligt alkoholmissbruk, härom lämna underrättelse till nykterhetsnämnd.

Länsstyrelsen i Blekinge län finner, att det bjuder emot, ej minst med hänsyn till konsekvenserna i andra fall, att såsom en tjänsteplikt ålägga

sådant, som ej har minsta samband med vederbörandes tjänst. Länsstyrelsen yttrar vidare:

Det oegentliga i föreskriften framgår ock därav, att, om den meddelas, det torde bli erforderligt att införa densamma i instruktionerna även för sådana befattningshavare, för vilkas verksamhet åliggandet måste betraktas som skäligen främmande. Sådana allmänna föreskrifter kunna möjligen vara på sin plats, då fråga är om verkliga brott, men så länge dylika föreskrifter saknas till och med om de grövsta brott, måste i förevarande fall ett stadgande därom med så allmän och omfattande lydelse, som nu föreslagits, anses omotiverat och olämpligt. Stadgandet synes därför böra inskränkas till att omfatta blott sådana myndigheter och befattningshavare, vilka i sina instruktioner hava sig ålagt att övervaka allmän ordning, säkerhet och sedlighet, d. v. s. närmast polismyndighet samt polisman i statens eller kommunens tjänst.

Länsstyrelsen i Östergötlands län uttalar liknande betänkligheter och föreslår, att anmälningsskyldighet ålägges allenast polis- och åklagarmyndigheter.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser, att allenast polis- och åklagarmyndigheter samt tjänsteläkare böra vara pliktiga att göra här ifrågavarande anmälan.

Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller, att enligt den föreslagna bestämmelsen ett flertal befattningshavare kunna bli skyldiga att anmäla samma förhållande. Om en person, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, dömts för fylleri, skulle sålunda anmälningsskyldighet kunna komma att åligga den polisman, som anhållit honom, den åklagare, som utfört åtal, den domare, som dömt honom, den utmätningsman, som sökt indriva böterna, och personalen å det fängelse, där böterna avtjänats.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning finner, att det föreslagna stadgandet kan leda till vissa icke önskvärda konsekvenser för t. ex. läkare och prästmän, och anser lämpligt, att stadgandet utgår. Samman slutligen föreslår emellertid, att det ålägges polisman att göra anmälan till nykterhetsnämnd, så snart han anhållit någon för fylleri.

Stockholms stads nykterhetsnämnd anför, att nämnden finner den föreslagna bestämmelsen kunna bli till synnerligt gagn, men förutsätter, att den icke skapar ett åliggande för läkare eller präst, som träder tystnadsplikten för nära.

En anmälningsskyldighet av den föreslagna omfattningen torde varken vara lämplig eller av hänsyn till nämndens verksamhet erforderlig. Befattningshavare, vilka icke hava att i sin tjänst beakta de särskilda förhållanden, som en anmälan kan avse, synas mig icke böra förpliktas göra anmälan. I departementsförslaget har anmälningsskyldighet ålagts polis- och åklagarmyndighet. Måhända kan ett sådant stadgande anses obehöfligt, då landsfiskal enligt landsfiskalsinstruktionen har att övervaka efterlevnaden av vad i lag är stadgat angående tillsyn över alkoholister, samt övriga polis- och åklagarmyndigheter på grund av hävdvunnet bruk möjligen kunna anses hava enahanda skyldighet. Med hänsyn till osäkerheten om vad som i nu förevarande avseende åligger polis- och åklagarmyndigheterna

Departements-
chefen.

och då det i allt fall torde vara lämpligt att inskräpa anmälningsskyldigheten, har jag funnit bestämmelsen böra här upptagas.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 5 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 67).

Enligt de sakkunnigas förslag är i det fall, då en alkoholist vistas utom sin hemortskommun, såväl nykterhetsnämnden i hemortskommunen som nykterhetsnämnden i vistelsekommunen behörig — och skyldig — att vidtaga åtgärder för hans tillrättaförande.

Denna dubbla behörighet har givit anledning till anmärkningar. Sålunda finner länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län liksom nykterhetsnämnden i Göteborg och Göteborgs och Bohus läns nykterhetsnämnders förbund, att denna anordning kan leda till att ingendera nämnden vidtager åtgärd. Länsstyrelsen föreslår, att befogenhet och skyldighet att ingripa stadgas endast för vistelsekommunen.

I fråga om undersökningen anför styrelsen för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö följande:

Med hänsyn till att en person, som behandlas enligt alkoholistlagen, kan genom beslut av uppsiktsmyndigheten överföras till alkoholistanstalten i Svartsjö samt beslutet om sådan överflyttning mången gång grundar sig på personens hela livsföring, anser styrelsen att undersökningen bör omfatta ej blott vad som sammanhänger med hans spritmissbruk utan även hans förhållande överhuvud taget.

En liknande erinran göres av styrelsen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, vilken styrelse yttrar:

Att undersökningen rörande vederbörandes levnadsförhållanden skall inskränkas till att avse allenast sådana omständigheter, som hava samband med hans alkoholmissbruk, synes mindre välbetänkt. De flesta alkoholister visa nämligen under alkoholpåverkan lynnesdrag och böjelser, som de i nyktert tillstånd ofta kunna fullständigt undertrycka. En tillförlitlig bild av en alkoholmissbrukares karaktär kan därför — såsom styrelsen tidigare vid skilda tillfällen påpekat — ej erhållas utan att hänsyn toges jämväl till hans uppträdande och vanor vid de tillfällen eller — såsom fallet kan vara beträffande periodsuppare — vid de tidrymder, då han för ett nyktert levnads-sätt. Då resultatet av den i förevarande paragraf omförmälda undersökningen blir avgörande för fallets bedömande inom nämnden, och då vidare nämnden vid ansökan om interneringsförordnande har att åberopa bland annat den över undersökningen upprättade redogörelsen, är det önskligt, att undersökningen blir så allsidig som möjligt. Nu framförda synpunkter synas bliva tillfredsställande tillgodosedda, därest orden »i den mån de hava samband med hans missbruk av rusgivande drycker» utgå.

Departements-
chefen.

Enligt den nu gällande lagen har såväl nykterhetsnämnden i hemortskommunen som nykterhetsnämnden i vistelsekommunen att vidtaga åtgärder mot alkoholist, som vistas utom sin hemort. I likhet med de sakkunniga har jag ansett denna regel böra bibehållas. Vistelsekommunens möjligen förefintliga obenägenhet att ingripa torde knappast bliva mindre, därest hemortskommunens behörighet borttages. Vistelsekommunen kan ju dock räkna med att besöket i kommunen skall bliva kortvarigt och kommunen således

befrias från skyldighet att sörja för vederbörandes omhändertagande. I övrigt vill jag hänvisa till vad jag vid behandlingen av 51—54 §§ kommer att anföra i fråga om vistelsekommunens möjlighet att utfå gottgörelse för vårdkostnad.

I anledning av anmärkningarna från styrelserna för Venngarns- och Svart-sjöanstalterna har föreskriften angående nämndens undersökning något jämkats.

12 §.

Paragrafen motsvarar 6 § i 1929 års förslag (s. 68).

Socialstyrelsen framhåller, att nykterhetsnämnden bör äga kalla den, om vilken är fråga, till inställelse inför ett av nämnden utsett ombud för att höras samt inför läkare för undersökning. Från flera andra håll göres samma erinran.

Karlstads kontrollområdes nykterhetsnämnder förmäla sålunda, att det ofta visat sig svårt att förmå den, som skall undersökas, att inställa sig inför läkare samt att nämnderna på landsbygden sällan disponera sådana lokaler, att undersökning kan verkställas i dessa.

Nykterhetsnämnden i Norrköping yttrar härom följande:

För nämnden har yppat sig stora svårigheter att erhålla läkarundersökning å personer, som icke velat underkasta sig sådan. Enligt lagförslaget skulle visserligen den möjligheten förefinnas att med åberopande av bestämmelserna i 6 § inställa vederbörande för den ledamot av nämnden, som är läkare, men där ingen sådan ledamot finnes, exempelvis å landsbygden, synes det alltför omständligt, att en kanske avlägset boende läkare skall behöva upprepade gånger sitta vid nämndens sammanträden eller hos någon nämndsledamot för att förgäves vänta på vederbörandes inställelse där. Den möjligheten synes även kunna övervägas att föreskriva skyldighet att vid interneringsansökan foga läkarintyg endast där så ske kan samt att i motsatt fall låta undersöka vederbörande efter intagandet å alkoholistanstalt.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning hemställer, att tjänsteman hos nykterhetsnämnd må erhålla rätt att efter nämndens uppdrag kalla till sådan inställelse, som här avses.

I några yttranden ifrågasättes, huruvida det kan anses lämpligt, att nykterhetsnämnden äger utdöma böter och viten.

Förslag har i ett par yttranden väckts därom, att den, som inkallas för att upplysningsvis höras, måtte erhålla ersättning för inställelsen.

Enligt 18 § i departementsförslaget kan beslut om internering å allmän alkoholistanstalt ej meddelas, förrän läkarundersökning ägt rum. Med hänsyn härtill torde det vara nödvändigt, att lagen anvisar en utväg att framtvunga en sådan undersökning. Jag har därför föreslagit, att den, som är föremål för nykterhetsnämndens behandling, skall kunna föreläggas att iakttaga inställelse inför läkare.

Understundom torde vara lämpligt, att utredning, som avses i denna paragraf, verkställas icke inför nämnden utan inför någon nämndens tjänsteman eller inför annat ombud för nämnden. I departementsförslaget har av sådan anledning stadgats, att den, som skall höras eller meddela upplysning, kan kallas till inställelse inför nämnden eller särskilt utsett ombud.

*Departements-
chefen.*

Kallelserätt enligt denna paragraf bör enligt min mening förbehållas nämnden och dess ordförande. En inställelse till förhör kan vara förenad med stor olägenhet, och det synes mindre lämpligt, att föredraganden eller — såsom det jämväl föreslagits — en tjänsteman hos nämnden äger fatta beslut om inkallande.

Enligt 45 § andra stycket i lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet äger kommunalnämnden i fall, motsvarande dem, varom här är fråga, fälla till böter och viten. Att en sådan befogenhet ock skall kunna anförtros nykterhetsnämnden, synes mig tydligt.

Vitenas högsta sammanlagda belopp, vilket i den nuvarande lagen utgör etthundra kronor, har i departementsförslaget bestämts till trettio kronor. Samma maximum förekommer i den nämnda lagen om kommunalstyrelse på landet och i förslaget till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt. Den sänkning av vitesmaximum, som sålunda skett, innebär, att hämtning kan äga rum tidigare än vad nu är fallet, vilket kan vara en fördel ej allenast för nämnden utan jämväl för den, som skall höras.

Då bestämmelse ej meddelats angående ersättning till den, som inkallats för att upplysningsvis höras inför barnavårdsnämnd, torde föreskrift ej heller böra lämnas om ersättning till den, som för samma ändamål inkallats inför nykterhetsnämnd eller något dess ombud. Jag vill framhålla, att sådan skyldighet att tillstädeskomma, varom stadgas i andra stycket av den föreslagna paragrafen, åligger allenast den, som bor eller uppehåller sig inom kommunen.

Ur de sakkunnigas förslag har såsom obehövlig uteslutits bestämmelsen, att handräckning skall meddelas utan kostnad för nykterhetsnämnden. Handräckning, som polismyndighet enligt lag är skyldig att lämna, skall, även om stadgande därom ej förekommer, meddelas utan kostnad för den, vilken påkallat handräckningen.

13 §.

Paragrafen motsvarar 7 § 1 mom. och 8 § första stycket i 1929 års förslag (s. 69 och 70).

Stadgandet i 7 § 2 mom. i sakkunnigförslaget återfinnes i 61 § i departementsförslaget.

60 § i sistnämnda förslag innehåller vissa allmänna bestämmelser rörande övervakning.

Socialstyrelsen yttrar följande:

1926 års förslag upptager bland de förebyggande åtgärderna »3) medverka till hans intagande i nykterhetsförening, därest han bibringats den härför erforderliga personliga övertygelsen». 1929 års förslag har här formuleringen: »förmå honom att ingå i nykterhetsförening», d. v. s. samma avfattning som i nu gällande lag. Enligt motiven (s. 69) äro de sakkunniga, som utarbetat detta förslag, eniga med de tidigare sakkunniga om förutsättningarna för vidtagande av berörda åtgärd, »men anse det obehövt att i lagtexten särskilt beröra dessa förutsättningar». Med avseende härå må emellertid framhållas, att den nuvarande — och sålunda även den nu föreslagna — avfattningen visat sig vara ägnad att i vissa fall framkalla

olämpliga åtgärder gentemot alkoholmissbrukare. 1926 års förslag synes därför vara att föredraga i denna del.

Emot de sakkunnigas förslag, att nykterhetsnämnd skulle äga beträffande övervakning föreskriva »de villkor i fråga om vistelseort, sysselsättning och i andra erforderliga hänseenden, vilka den övervakande har att iakttaga», hava anmärkningar framställts.

Socialstyrelsen anför härom:

Enligt förslaget skall vid anordnande av övervakning föreskrivas »de villkor ifråga om vistelseort, sysselsättning och i andra erforderliga hänseenden, vilka den övervakande har att iakttaga». Detta stadgande synes hava fått en alltför stor räckvidd och torde lämpligen ersättas med en föreskrift av innehåll, att Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående de villkor, som må föreskrivas i samband med övervakning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län omnämner, att länsstyrelsen i yttrande över 1926 års förslag i ämnet uttalat vissa betänkligheter, samt finner, att dessa i huvudsak gälla även med avseende å den något ändrade utformning, som i 1929 års förslag givits åt övervakningsinstitutet. Länsstyrelsen yttrar vidare:

I den mån den utsedde övervakaren endast skall söka befordra den övervakades bästa genom meddelande av råd och dylikt finnes mot övervakningen givetvis intet att erinra, men för vidtagande av dylika åtgärder torde icke erfordras något övervakningsinstitut utan föreskrifterna i 7 § av förslaget vara tillfyllestgörande. Däremot synes det mindre tilltalande att övervakaren på grund av beslut av nykterhetsnämnden skall kunna meddela föreskrifter rörande den övervakades vistelseort och sysselsättning samt i andra erforderliga hänseenden. Även om icke förslaget stadgar någon direkt påföljd för den övervakade, om han underlåter att iakttaga dessa föreskrifter, torde för den övervakade blotta meddelandet av sådana föreskrifter kunna te sig som ett kränkande försök till ingrepp i hans personliga frihet. Det är därför att befara, att en sådan övervakning kommer att hos den övervakade uppväcka trots och motstånd och att sålunda övervakningen snarare motverkar än befordrar det ändamål, som med densamma avses. Dessutom anförts genom övervakningsinstitutet åt nykterhetsnämnderna en maktbefogenhet, som av en mindre omdömesgill nykterhetsnämnd kan missbrukas och leda till obehöriga trakasserier. Länsstyrelsen skulle för sin del därför helst se, om bestämmelserna om förebyggande övervakning kunde helt utgå ur förslaget. Skola de emellertid bibehållas, delar länsstyrelsen de sakkunnigas mening, att klagorätt mot nykterhetsnämndens beslut i ämnet icke bör tillkomma den övervakade, bland annat av det skäl, att övervakningsbeslutet genom att i besvärsväg dragas inför statlig myndighets prövning vinner en offentlighet, som icke är förenlig med dess ändamål och därför på goda grunder bör undvikas. Mot anordnande av sådan efterföljande övervakning, som angives i 31 § 2 mom. av förslaget, torde befogade anmärkningar icke kunna framställas.

Erinringar av huvudsakligen samma innehåll hava framställts av *länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län* ävensom av *svenska landskommunernas förbund*.

Länsstyrelsen i Örebro län finner jämväl betänkligt, att övervakningsbeslutet skall kunna innehålla föreskrifter om vistelseort, sysselsättning m. m. Länsstyrelsen — som anser beslut av detta innehåll ej kunna meddelas utan

att besvärsrätt tillåtes men å andra sidan hyser farhågor för otillbörliga klagomål, om dylik rätt införes — föreslår, att övervakning inskränkes till de fall, då den, som skall övervakas, lämnar sitt medgivande till övervakningen.

Styrelsen för Vennngarnsanstalten yttrar:

Förslaget företer beträffande de i andra kapitlet avhandlade hjälpåtgärderna i två avseenden mera väsentliga avvikelser från 1926 års förslag. De sakkunniga hava nämligen föreslagit *dels* att besvärsrätt ej skulle medgivas ifråga om nykterhetsnämndens beslut om vidtagande av hjälpåtgärder och följaktligen ej heller beträffande beslut om anordnande av övervakning, *dels ock* att nykterhetsnämnd skulle kunna föreskriva den övervakade vissa villkor i fråga om vistelseort och sysselsättning m. m.

Medan styrelsen till alla delar biträder de sakkunnigas uppfattning om obehövligheten av att stadga besvärsrätt i fråga om de förebyggande åtgärderna, måste styrelsen avstyrka den föreslagna rätten för nykterhetsnämnd att på nyss angivet sätt förelägga den övervakade villkor. En sådan skärpning av övervakningsinstitutet kan avleda uppmärksamheten från de åtgärder av stödjande och rådgivande art, som främst skola känneteckna nykterhetsnämndens förebyggande och hjälpande verksamhet. Det väsentligaste skälet för avstyrkande ligger emellertid enligt styrelsens mening i den omständigheten, att övervakningen och med övervakningen förbundna åtgärder ej kunna överklagas. Att under sådana förhållanden medgiva nykterhetsnämnden befogenhet att på egen hand ålägga en övervakad skyldighet att exempelvis flytta från en ort till en annan, lär icke vara tillrådligt.

Med stöd av det anförda föreslår styrelsen, att sista meningen i 8 § andra stycket (»Vid anordnande . . . iakttaga.») måtte ur förslaget utgå.

Styrelsen för Svartsjöanstalten framställer enahanda yrkande under framhållande, att övervakningen enligt sitt begrepp egentligen bör avse personlig tillsyn och personligt stöd.

Departements-
chefen.

Föreskriften angående nämndens skyldighet att söka förmå till inträde i nykterhetsförening har jämkats i enlighet med socialstyrelsens förslag.

Då i 8 § angives, att nykterhetsnämnden äger anlita biträden, samt i 59 § stadgas, att nämnden bör samarbeta med, bland andra, organisationer vilka utöva social hjälpverksamhet, har den av de sakkunniga i 7 § föreslagna föreskriften, att nämnden äger anlita biträden för vidtagande av hjälpåtgärder, ansetts onödig och uteslutits.

De anmärkningar, som framställts mot de föreslagna bestämmelserna angående övervakning, synas mig vara befogade, och i enlighet härmed hava dessa uteslutits ur förslaget. I 60 § äro upptagna vissa allmänna föreskrifter i ämnet, och däri tillägges även Kungl. Maj:t befogenhet att meddela närmare bestämmelser angående övervakning.

Då övervakningen, på sätt nu förordats, får karaktären uteslutande av en rådgivande och hjälpande verksamhet, synes den övervakade icke böra äga anföra besvär över nykterhetsnämndens beslut om övervakning.

14 §.

Stadgandet motsvarar 9 § i 1929 års förslag (s. 72).

Svenska landskommunernas förbund har framhållit, att kommunens revisorer böra äga tillgång till nykterhetsnämndens samtliga handlingar.

I anledning härav vill jag anmärka, att revisorer, som utses att granska kommunens räkenskaper, ej torde kunna anses såsom »obehöriga». Det föreslagna stadgandet läser således ej hindra revisorerna att taga del av nykterhetsnämndens handlingar.

4 KAP.

Om behandling av ärenden hos vårdnadskollegium.

15 och 16 §§.

Dessa paragrafer motsvara 10 § samt 11 § 1 mom. första stycket och 2 mom. ävensom 15 § 1 mom. i 1929 års förslag (s. 72 och 78).

Enligt 11 § 1 mom. andra stycket i nämnda förslag skulle polismyndighet äga göra ansökning om internering, där någon, som anhållits för lösdriveri och av polismyndigheten omhändertagits, finnes vara hemfallen åt dryckenskap såsom i 1 § sägs, samt polismyndigheten för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv finner honom vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt.

I 17 § 1 mom. andra stycket i sakkunnigförslaget finnes en i viss mån närliggande bestämmelse. Denna innehåller, att länsstyrelse äger, även utan därom gjord ansökning, förordna om internering å allmän alkoholistanstalt, där någon, som anhållits för lösdriveri och inställt hos länsstyrelsen, finnes vara hemfallen åt dryckenskap såsom i 1 § sägs, samt länsstyrelsen anser honom till följd därav böra erhålla vård å allmän alkoholistanstalt.

Jämlikt 33 § i sakkunnigförslaget skulle statsverket hava att vidkännas kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt i fall, som avses i 11 och 17 §§ samma förslag.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté anser, att det nyss omnämnda 1 mom. andra stycket i sakkunnigförslagets 11 § bör erhålla sådan avfattning, att det därigenom *ärlägges* polismyndigheterna att vidtaga erforderliga åtgärder mot de vagabonderande alkoholisterna.

Samma åsikt uttalar *Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders samman slutning*.

Styrelsen för Venngarmsanstalten yttrar:

Den av de sakkunniga i 11 § 1 mom. andra stycket föreslagna bestämmelsen, att alkoholist, som anhållits för lösdriveri och omhändertagits av polismyndighet, skulle på ansökan av polismyndighet eller nykterhetsnämnd kunna intagas på allmän alkoholistanstalt för att där vårdas på statsverkets bekostnad, nödgas styrelsen bestämt avstyrka. Eftersom det torde vara lättare att leda i bevis, att en person är hemfallen åt dryckenskap, än att han gjort sig skyldig till lösdriveri, kan man förutse, att polismyndigheterna vid en bestämmelse av nyssnämnda innebörd bleve benägna att — eftersom kostnadsfrågan ej spelar någon roll — genom alkoholistlagen bereda anstaltsvård åt lösdrivare, som rätteligen hörde hemma på tvångsarbetsanstalt. En dylik utveckling vore så mycket betänkligare, som det här icke rör sig

om ett eller annat undantagsfall. Lösdriveri och dryckenskap följas ju åt i mycket stor utsträckning; mer än hälften av de å Svartsjö intagna tvångsarbetsarna hava sålunda befunnits vara alkoholister. Detta innebär med andra ord, att alkoholistanstalterna kunde komma att tagas i anspråk för ett avsevärt antal lösdrivare.

Styrelsen finner vidare här ifrågavarande bestämmelser vara obehövlige. Därest polismyndighet eller nykterhetsnämnd i något fall verkligen ansåge det tjänligare att låta vederbörande erhålla alkoholistvård än att behandla honom enligt lösdrivarlagen, är ju en sådan anordning möjlig redan med nuvarande bestämmelser. I den mån 1 § är tillämplig å en alkoholmissbrukare, är han också åtkomlig med alkoholistlagen, oavsett om han är lösdrivare eller ej. Häremot invändes måhända, att förslaget främst syftar till att låta lösdrivares vård på alkoholistanstalt helt bestridas av statsverket. Denna synpunkt hade ett visst berättigande, så länge man — såsom fallet var i 1926 års förslag — endast åsyftade de vagabonderande, till upprepade bötesstraff dömda alkoholisterna. Nykterhetsnämnderna hava nämligen av naturliga skäl föga intresse av att bekosta anstaltsvård åt dessa personer. I samma mån som förslaget emellertid utvidgas utöver denna begränsade grupp till att omfatta alla grupper av åt dryckenskap hemfallna lösdrivare — de stationära, de försumliga familjeförsörjarna, fridstörare och andra — i samma mån förfalla också skälen för att staten skulle bestrida vårdkostnaden. När nykterhetsnämnden är skyldig betala vårdkostnaden på alkoholistanstalt för en försumlig familjeförsörjare, som *icke* anhållits för lösdriveri, frågar man efter anledningen till att vårdkostnaden skall överflyttas på staten, därest mannen anhålles såsom lösdrivare. Att på detta sätt låta kostnadsfrågan automatiskt lösas genom själva anhållningsförfarandet innebär tillika en frestelse för nykterhetsnämnden att söka få personen anhållen.

Den inskränkning i polismyndighetens frihet att välja mellan tvångsarbetsanstalt och alkoholistanstalt, som förmodligen avses med orden »där polismyndigheten finner honom vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt», innebär sakligt sett ingen inskränkning, eftersom detta självfallet med visst fog kan sägas om varje alkoholist. Vad som vid ett sådant val bör vara utslagsgivande, är icke graden av vederbörandes hemfallenhet åt dryckenskap — i så fall skulle ju de av alkohol mest förstörda lösdrivarna obetingat gå till alkoholistanstalt — utan vederbörandes livsföring i allmänhet. Visar en undersökning härom, att alkoholmissbruket är det karakteristiska, och kan det vidare antagas, att något väsentligt stode att vinna genom att han intoges på alkoholistanstalt i stället för tvångsarbetsanstalt, då må alkoholistvård föredragas, även om vederbörande skulle hava blivit beträdd med lösdriveri. Men detta sker redan nu, utan att alkoholistlagen nämner något därom. Orden lösdrivare och lösdriveri förekomma nämligen icke i nu gällande lag om behandling av alkoholister, och styrelsen vill i detta ämne hava som sin bestämda mening uttalat, att dessa ord för alkoholistvårdens egen skull även framgent böra hållas borta från lagen. I enlighet härmed och med hänsyn till att lagen om lösdrivares behandling förmodligen inom en ej alltför avlägsen framtid kommer att erhålla sin slutliga utformning, avstyrker styrelsen jämväl intagandet i alkoholistlagen av särbestämmelser rörande behandlingen av vagabonderande alkoholister.

Styrelsen föreslår alltså, att 11 § 1 mom. andra stycket ävensom 17 § 1 mom. andra stycket måtte utgå ur förslaget.

Styrelsen för Svartsjöanstalten anför angående 11 § i sakkunnigförslaget:

Sådan denna paragraf är avfattad föreligger fara för att ett mycket stort antal av de personer, som äro av lösdrivartyp, komma att bli behandlade

enligt alkoholistlagen. Närmast till hands ligger att, när myndighet anser sig nödsakad att taga hand om en person, myndigheten vidtar de åtgärder, som äro lättast framkomliga. Att visa att en person är arbetsovillig eller vådlig är ofta ganska svårt; att han är i behov av vård å alkoholistanstalt torde däremot vara lättare att ådagalägga, då fylleriförseelser äro en vanlig företeelse bland lösdrivarna. Hela alkoholistbehandlingen skulle komma att lida, därest de mindre stränga alkoholistanstalterna skulle bliva befolkade av sådana asociala personer, som höra hemma på tvångsarbetsanstalterna. Redan med nu gällande alkoholistlag har det visat sig svårt att från alkoholistbehandlingen undantaga lösdrivartypen. Skulle det nu föreliggande förslaget upphöjas till lag, kan staten bliva nödsakad att inrätta nya alkoholistanstalter av tvångsarbetsanstalts natur. Paragrafen bör därför undergå en omredigering.

Från olika håll yrkas, att lagtexten måtte förtydligas genom ett sådant tillägg, som föreslagits av hovrättsrådet Petré.

I åtskilliga yttranden framhålles, att det särskilt på landsbygden är svårt att uppbringa lämpliga lokaler för förvaring av omhändertagna alkoholist. Med hänsyn härtill föreslås, att i lagen måtte uttryckligen medgivas, att förvaring får ske i arrest- eller fängelselokal.

Styrelsen för Vemngårnsanstalten anmärker, att skyldigheten att göra ansökan om internering av den, som omhändertagits, bör liksom i den nu gällande lagen åligga polismyndigheten.

I departementsförslaget har polismyndighet ej tillagts rätt att göra ansökning om internering å allmän alkoholistanstalt i sådant fall, som avses i 11 § 1 mom. andra stycket i sakkunnigförslaget. Det bör enligt min mening ej ankomma på polismyndighet att pröva, huruvida en vanartig alkoholist, således en person, på vilken såväl vanartslagen som alkoholistlagen är tillämplig, skall erhålla behandling enligt den förra eller enligt den senare lagen. Polismyndighet skall, där någon beträdes med vanart, vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande bestämmelser angående vanartiga ankommer på polismyndigheten. Om skyddsnämnd eller vårdnadskollegium sedermera finner det vara tjänligare att den, varom är fråga, erhåller behandling enligt alkoholistlagen än enligt vanartslagen, får nämnden eller kollegiet vidtaga de åtgärder i sådant syfte, vilka kunna stå dessa myndigheter till buds. Jag vill erinra, att det till lagrådet remitterade förslaget till vanartslag i 18 § innehåller stadgande därom, att skyddsnämnden, om skäl finnes att vidtaga åtgärder enligt gällande lagstiftning om alkoholistvård och det prövas tjänligare att bereda sådan vård än att vidtaga åtgärd enligt vanartslagen, ofördröjligen skall söka föranstalta därom, att vård, som nyss sagts, kommer till stånd. Enligt 29 § förslaget till vanartslag skall vårdnadskollegiet verkställa motsvarande prövning beträffande den, som inställts inför kollegiet, och enligt 25 § andra stycket i nu förevarande departementsförslag äger kollegiet, där den sålunda inställda är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs och kollegiet prövar det vara tjänligare att bereda honom vård å allmän alkoholistanstalt än att vidtaga åtgärd enligt vanartslagen, förordna om hans intagande å allmän alkoholistanstalt. Vilken behandlingsform, som skall väljas, lär, så-

Departementschefen.

som styrelsen för Venngarnsanstalten framhållit, böra bedömas uteslutande med hänsyn till vad som är i det föreliggande fallet tjänligast.

De sakkunniga hava föreslagit, att, därest polismyndigheten enligt vanartslagen omhändertagit en person, och denne sedermera blir föremål för behandling enligt alkoholistlagen, statsverket skall vidkännas kostnaden för hans vård å allmän alkoholistanstalt. Själva omhändertagandet — huru obefogat detta än vore — skulle således vara avgörande i kostnadsfrågan. En sådan anordning kan jag ej tillstyrka. Emot densamma lärer ock kunna invändas, att den skulle kunna inbjuda en mindre nogräknad nykterhetsnämnd att söka förmå polismyndigheten att — låt vara allenast för helt kort tid — enligt vanartslagen omhändertaga alkoholister, som i själva verket ej alls kunna anses såsom vanartiga, för att sålunda befria kommunen från kostnaderna för deras vård.

Det tillägg, som i förtydligande syfte föreslagits av en av de sakkunniga och tillstyrkts i flera yttranden, att en återkallelse av anmälan till polismyndigheten ej utgör hinder för polismyndigheten att vidtaga erforderlig åtgärd, skulle enligt min mening kunna giva anledning till den missuppfattningen, att beträffande anmälan till nykterhetsnämnden skulle gälla motsatt regel. Av den föreslagna lagtexten torde klart framgå, att varken nämndens eller polismyndighetens ingripande är beroende av anmälan. Härav följer, att nämndens och polismyndighetens behörighet att taga befattning med saken icke upphör därigenom, att den, som gjort anmälan i ärendet, förklarar sig vilja återkalla densamma.

En bestämmelse av innehåll, att en farlig alkoholist får förvaras i arrest- eller fängelselokal, synes ej böra meddelas. Även utan särskilt stadgande torde dylik förvaring få anses tillåten, om verkligen ingen möjlighet finnes att på annat betryggande sätt ordna omhändertagandet. Det må betonas, att, där den omhändertagne insatts i arrest eller fängelse, polismyndigheten bör ombesörja överflyttning till annan lokal, så snart omständigheterna det medgiva.

Därest polismyndighet omhändertagit någon, bör det åligga polismyndigheten att svara därför, att ansökning utan uppskov göres om hans internering. Föreskrift härom finnes i 5 § 2 mom. i den nu gällande lagen och har införts i 16 § sista stycket i departementsförslaget.

17 §.

Stadgandet återfinnes i 12 § i 1929 års förslag (s. 75).

18 §.

Paragrafen motsvarar 13 § i 1929 års förslag (s. 76).

Länsstyrelsen i Gotlands län har emot sakkunnigförslaget anmärkt, att länsstyrelse bör själv bidraga till utredning, i den mån det är länsstyrelsen möjligt.

Styrelserna för Venngarns- och Svartsjöanstalterna samt länsstyrelsen i Stockholms län anse, att slutligt beslut ej bör meddelas, förrän prästbevis finnes tillgängligt.

I åtskilliga fall torde vårdnadskollegiet utan svårighet kunna sörja för utredningens komplettering. Ett föreläggande för sökanden att inkomma med det felande skulle i sådana fall åstadkomma onödigt uppskov med ärendets avgörande. Detta förhållande har beaktats i departementsförslaget, vari insatts orden »och kan det felande ej lämpligen genom vårdnadskollegiets försorg anskaffas».

Departementschefen.

Det kan ej anses lämpligt, att beslut om internering av en farlig alkoholist nödvändigt skall anstå, tills prästbevis inkommit. Om prästbevis ej hunnit anskaffas vid tiden för hans intagande å anstalt, bör anstaltens föreståndare tillse, att dylikt bevis snarast varder tillgängligt.

19 §.

Paragrafen motsvarar 14 § 1 mom. i 1929 års förslag (s. 78).

Älvsborgs läns nykterhetsnämnders centralorganisation anför följande:

Stadgandets avfattning överensstämmer med vedertagna former för kommunisering av handlingar. Man måste dock ställa sig betänksam emot, att avskrift av alla till interneringsansökan fogade bilagor bli överlämnade till alkoholisten. Bland dessa bilagor förekomma alltjämt utdrag av de protokoll, som före ansökningens tillkomst förts inför nykterhetsnämnden, framställningar från maka eller andra anförvanter, undersökningsprotokoll och andra handlingar, som äro ägnade att belysa alkoholists levnadssätt och karaktär. Ej sällan är interneringsansökningen grundad på framställning från maka, eller också har denna avfordrats vissa uttalanden, som återfinnas i handlingarna. Genom att blotta detta material kan man utsätta maken eller andra för de mest vådliga angrepp från makens — alkoholists — sida, och i flesta fall måste man räkna med, att maken tvingats att återkalla sin hos nämnden gjorda framställning eller vid undersökningen afgivna uttalanden.

Till förebyggande av nämnda risker bör i stället stadgas, att allenast ansökningshandlingen bör delgivas alkoholisten, möjligen tillika med en redogörelse över framförda skäl utan angivande av källa.

Ur den av Älvsborgsorganisationen angivna synpunkten skulle det visserligen vara önskvärt, att delgivningen kunde i viss mån begränsas. Då den, som ansökningen avser, emellertid måste erhålla tillfälle yttra sig över vad som åberopas till stöd för ansökningen, torde det icke vara möjligt att från delgivning undantaga sådana handlingar, som organisationen omnämnt, helst dessa ofta innehålla de till stöd för internering mest upplysande påståendena.

Departementschefen.

20 §.

Detta stadgande motsvarar 15 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 78).

21 och 22 §§.

Det stadgande, som förekommer i 14 § 2 mom. första stycket i 1929 års förslag (s. 78) har i departementsförslaget ersatts genom 21 och 22 §§, vilka huvudsakligen innehålla hänvisningar till vissa bestämmelser i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt.

23 §.

Motsvarar 14 § 2 mom. andra stycket i 1929 års förslag (s. 78).

24 §.

En likartad bestämmelse återfinnes i 16 § i 1929 års förslag (s. 78).

Enligt stadgandets avfattning i departementsförslaget har vårdnadskollegiet att i alla ansökningsfall taga under omprövning, huruvida hjälpåtgärder böra vidtagas. En dylik omprövning skall således ske jämväl, där den, som ansökningsen avser, visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, men det torde mycket sällan kunna inträffa, att vårdnadskollegiet i sådant fall finner försvarligt att ej meddela interneringsbeslut. En ovillkorlig föreskrift, att den som visat sig farlig skall interneras, torde dock ej vara nödvändig.

25 §.

Denna paragraf motsvarar 17 § i 1929 års förslag (s. 79).

Socialstyrelsen erinrar om sitt förslag, att 1 § borde erhålla ett tillägg med en mera allmänt angiven förutsättning för ingripande mot dem, som missbruka alkohol, samt anför vidare:

Den av styrelsen ifrågasatta formuleringen av 1 § omfattar, genom stadgandet under 6), bl. a. även straffrifyklarade alkoholistsbrottslingar, som äro i behov av alkoholistsvård. För den händelse denna ändring icke kommer till stånd, må erinras om styrelsens den 31 januari 1925 avgivna utlåtande över betänkande med förslag till lag om vård av sinnessjuka m. fl. författningar. Däri föreslås ett tillägg till 1 § 2 mom. i gällande lag, enligt vilket lagen komme att omfatta för brott tilltalad alkoholmissbrukare, som straffrifyklarats på den grund, att han vid brottets begående lidit av sinnessjukdom, förorsakad av dryckenskap. De sakkunniga yttra om detta förslag (sid. 79), att här avsedda personer i regel torde vara att hänföra under någon av de i 1 § upptagna grupperna och sålunda ändock falla under lagens bestämmelser. Även om detta antagande vore riktigt — vilket kan vara tvivelaktigt — innebär det icke tillräcklig anledning att undantaga denna grupp från lagens uppräknings av de kvalificerande skadeverkningsfallen. Eventuellt bör sålunda i 1 § införas en ny punkt — t. ex. punkt 6 — vilken korresponderar mot 17 § och förslagsvis har följande lydelse:

»6) hava begått brott men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen icke kunnat till ansvar fällas på den grund att han vid brottets begående lidit av sinnessjukdom, förorsakad av alkoholistsmissbruk.»

17 § 1 mom. 1 st. kunde då lämpligen erhålla följande avfattning: »I fråga om sådan person, som avses i 1 § 6), må länsstyrelsen» etc.

Länsstyrelse äger meddela förordnande om tvångsinternering av alkoholistsmissbrukare, om den på visst sätt fått kännedom om vårdbehovet, nämligen genom vederbörlig framställning av nykterhetsnämnd eller polismyndighet. Emellertid kan länsstyrelsen under utövningen av sin ämbetsmyndighet även på annat sätt erhålla sådan kännedom. I förevarande paragraf angivas ett par sådana fall, avseende straffrifyklarade och vagabonderande alkoholistsmissbrukare, och innebörden av stadgandet är att tillerkänna länsstyrelse befogenhet att på eget initiativ föranstalta om anstaltsvård i dessa fall. Denna befogenhet synes emellertid böra göras något mera vidsträckt, så att den inbegriper även andra fall av i lagen avsett alkoholistsmissbruk, varom länsstyrelse i sin ämbetsverksamhet får tillförlitlig

kännedom. Det skulle måhända kunna invändas, att denna mera för undantagsfall avsedda initiativrätt öppnade en utväg att förbigå de lokala organen, särskilt nykterhetsnämnderna. Man lär emellertid kunna utgå ifrån, att länsstyrelsen i ett dylikt fall inhämtar yttrande från nämnden, där ej alldeles särskilda omständigheter föreligga. Ett uttryckligt stadgande här om synes ej erforderligt. Däremot torde det böra angivas i lagtexten, att länsstyrelsens befogenhet avser icke endast beslut om anstaltsvård utan även föreläggande enligt 16 § för nykterhetsnämnden att vidtaga hjälpåtgärder samt inom viss tid inkomma med redogörelse för desamma och det genom dem vunna resultatet.

Medicinalstyrelsen yttrar:

Ett av medicinalstyrelsens viktigare ämbetsgöromål är att vidtaga åtgärder så att för brott tilltalad otillräkneligförklarad beredes sådan vård, att han icke blir för samhället vådlig. 17 § i förevarande förslag innehåller bestämmelser om förfaringssättet beträffande åt dryckenskap hemfallen person, som förklarats otillräknelig. Medicinalstyrelsen kan vitsorda de svårigheter, som ofta uppstått vid behandling av ärende av omskrivna art, och anser det därför vara mycket lyckligt, om de i paragrafen föreslagna bestämmelserna bli fastställda.

Styrelserna för Venngarns- och Svartsjöanstalterna hänvisa i fråga om andra stycket i denna paragraf till vad de anfört beträffande 11 § 1 mom. andra stycket i sakkunnigförslaget.

Vid behandlingen av 1 § har jag berört socialstyrelsens förslag angående ett tillägg till nämnda paragraf, innehållande en mera allmän förutsättning för ingripande mot missbrukare av alkohol, och har därvid uttalat den uppfattningen, att det icke torde vara tillrädligt att ytterligare vidga lagens tillämplighetsområde. *Departements-
chefen.*

Enligt första stycket i den föreslagna 25 § må vårdnadskollegiet besluta hjälpåtgärder eller förordna om internering. I andra stycket omnämnes endast, att vårdnadskollegiet må förordna om internering å allmän alkoholistanstalt. Därest omständigheterna ej äro sådana, att en vanartig alkoholist bör interneras å allmän arbetsanstalt eller allmän alkoholistanstalt, torde hjälpåtgärder enligt vanartslagen böra vidtagas mot honom. De regler, som i vanartslagsförslaget äro meddelade angående hjälpåtgärder, torde icke lägga hinder i vägen för ombesörjande av sådana åtgärder som de i 13 § av departementsförslaget till alkoholistlag omnämnda.

Av 29 § tredje stycket framgår, att vårdnadskollegium kan medgiva villkorligt anstånd med verkställighet av beslut enligt 25 § om internering å allmän alkoholistanstalt.

26 §.

Stadgandet motsvarar 18 § i 1929 års förslag (s. 81).

Emot de sakkunnigas förslag har anmärkts, att av detsamma ej framgår, vilken nämnd som skall hava del av beslutet i det fall, att nykterhetsnämnd ej är sökande. Med hänsyn härtill har förslaget jämkats.

27 §.

Paragrafen motsvarar 19 § i 1929 års förslag (s. 81).

Socialstyrelsen yttrar:

Tillämpningen av motsvarande stadgande i gällande lag, 12 §, är växlande. Medan vissa länsstyrelser alltid förordna om verkställighet utan hinder av att beslutet ej äger laga kraft, lämna andra knappast ens i undantagsfall föreskrift härom. Det ligger i sakens natur, att det är mindre lämpligt, att en vårdbehövande skall kunna genom överklagande flera månader fördröja verkställigheten av en beslutad internering. Ej heller torde man ha anledning befara vådor av att länsstyrelses beslut såsom regel får gå i verkställighet omedelbart. Nämnas må, att överklagande av länsstyrelses interneringsförordnande ifråga om person, som tvångsvis intagits å allmän alkoholistanstalt, innan laga kraft åkommit beslutet, icke i något fall, såvitt socialstyrelsen har sig bekant, lett till ändring i förordnandet. Med hänsyn härtill och i betraktande av att tvångsintagning å allmän alkoholistanstalt ej har karaktären av straff utan av vård, torde avfattningen av förevarande stadgande böra ändras därhän, att beslut må gå i verkställighet före klagotidens utgång, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Det förra skulle alltså vara regel och det senare undantag.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning anmärker, att det vore enbart fördelaktigt för alkoholistvårdsarbetets bedrivande, därest länsstyrelserna alltid förordnade, att beslut i alkoholistärenden finge gå i verkställighet utan hinder därav, att de ej ägde laga kraft.

Med hänsyn till vad sålunda framhållits har stadgandet i departements-
förslaget erhållit det innehåll, socialstyrelsen förordnat.

28 och 29 §§.

Motsvarande bestämmelser förekomma i 20 § 1, 2 och 3 mom. i 1929 års förslag (s. 82).

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför följande:

Därest länsstyrelse förordnat om internering och beslutet icke skall av länsstyrelse själv bringas till verkställighet, ankommer det enligt förslaget på sökande att avgöra, huruvida beslutet skall gå i verkställighet eller icke. Förslaget överensstämmer härutinnan i princip med nu gällande lagstiftning i ämnet. Länsstyrelsens beslut om internering anses mera som ett medgivande till dylik internering än som en föreskrift, att internering ovillkorligen skall äga rum. I detta hänseende intog 1926 års förslag en motsatt ståndpunkt. Goda skäl kunna tvivelsutan anföras för bägge dessa ståndpunkter. Länsstyrelsen kan emellertid för sin del icke underlåta att framhålla, att, innan interneringsbeslut meddelas, det som regel åligger såväl nykterhetsnämnd som länsstyrelse att pröva, huruvida utsikt finnes för återförande av vederbörande till ett nyktert liv utan anlitande av tvångsåtgärder. Om, oaktat denna dubbla prövning av möjligheterna till hjälpåtgärder, internering anses böra tillgripas och beslutet härom vinner laga kraft eller efter prövning av högsta administrativa instans fastställs, äro uppenbarligen möjligheterna till godvillig bättring av den, vilken varit föremål för beslutet, icke synnerligen stora. Verkställs icke beslutet, får hela denna apparat med interneringsfrågans hänskjutande till länsstyrelsen karaktären av något, som icke är allvarligt menat, såsom allenast ett hot vilket måhända icke går i uppfyllelse. Denna sakernas ordning förefaller länsstyrelsen oegentlig och föga tilltalande och kan även i viss mån motverka ändamålet med proceduren därigenom, att föremålet för alla dessa åtgärder lätteligen kan få den uppfattningen, att han utan egentlig risk kan fortsätta

sitt mindre nyktra levnadssätt, ända till dess interneringsbeslutet föreligger. Om meddelat interneringsbeslut ovillkorligen skall verkställas, torde vederbörande inse, att ändring i levnadssättet måste vidtagas redan på ett tidigare stadium, något som i vissa fall kan föranleda därtill, att interneringsförfarande överhuvudtaget icke behöver förekomma. På nu angivna grunder anser länsstyrelsen företräde böra givas den ståndpunkt, som i förevarande hänseende intogs av 1926 års förslag i ämnet. Därest emellertid av en eller annan anledning t. ex. beslutets överklagande samma beslut icke omedelbart verkställs och under denna mellantid, mot förmodan, sådan förbättring i vederbörandes nykterhetstillstånd inträder, att interneringen icke längre anses nödvändig, torde hinder icke böra möta för nykterhetsnämnd eller annan sökande att underställa frågan länsstyrelsens förnyade prövning. Ett sådant förfarande, som väl knappast torde förekomma så synnerligen ofta, synes dock länsstyrelsen mera tilltalande än om nykterhetsnämnderna skulle äga att på eget bevåg avgöra, om länsstyrelsens interneringsbeslut skall verkställas eller icke, särskilt som vid ett sådant avgörande hänsyn kanske i någon mån kommer att tagas till interneringens betydelse för kommunen i ekonomiskt hänseende.

Socialstyrelsen yttrar:

Avfattningen av 3 mom. ger lätt anledning till den tolkningen, att anstånd skall meddelas av länsstyrelsen även i de fall, som omhandlas i 3 mom. första stycket. Orden »anstånd med beslutets verkställande medgivits» torde därför lämpligen kunna utbytas exempelvis mot »länsstyrelsens beslut ej verkställas av sökanden», varigenom klart framgår, att sökanden i dessa fall äger underlåta verkställighet utan att inhämta anstånd av länsstyrelsen.

Erfarenheten har visat, att det i vissa fall är önskvärt att kunna dröja med verkställighetsåtgärd även i fråga om farliga alkoholister, vilket synes böra föranleda en jämkning av 3 mom.

I den av länsstyrelsen i Östergötlands län berörda principfrågan delar jag de sakkunnigas uppfattning. Således bör enligt min mening sökanden få såsom hittills i regel bestämma, huruvida verkställighet av interneringsbeslutet skall ske eller icke. De undantag från denna regel, som föreslagits av de sakkunniga, torde vara befogade.

Enligt departementsförslaget skall vårdnadskollegiet, om kollegiet i fall, som avses i 25 §, finner skäl låta anstå med verkställighet, meddela ett formligt beslut om villkorligt anstånd. Anståndet kan sedermera förklaras förverkat. Om nykterhetsnämnd har att föranstalta om verkställighet, äger vårdnadskollegiet ej besluta om anstånd. I sådant fall kan anstånd ordnas mera formlost, ehuru det naturligen icke är något hinder, att nämnden fattar särskilt beslut att låta med verkställigheten anstå. Genom ett beslut från nämndens sida om anordnande av övervakning kommer nämndens uppfattning i frågan, huruvida verkställighet bör ske, till uttryck. Där verkställigheten ankommer på enskild sökande — sådana fall torde visserligen ej bliva vanliga — kan särskilt beslut om anstånd ej komma till stånd, men nykterhetsnämnden äger när som helst förordna om övervakning.

Jag anser mig icke kunna tillstyrka socialstyrelsens förslag, att även en farlig alkoholist skall få åtnjuta anstånd.

Departementschefen.

30 §.

Denna paragraf motsvarar 22 § i 1929 års förslag (s. 85).

31 §.

Stadgandet motsvarar 20 § 4 mom. i 1929 års förslag (s. 84).

Stockholms stads nykterhetsnämnd yttrar angående sakkunnigförslaget:

I detta mom. stadgas följande: Har beslut rörande någons intagande å allmän alkoholistanstalt ej gått i verkställighet inom ett år efter dess meddelande, vare det förfallet.

Denna bestämmelse motsvaras av sista stycket i 34 § av 1926 års förslag. I sitt yttrande över sistnämnda förslag anförde nykterhetsnämnden i denna punkt följande: »Genom bestämmelsen i 34 § att beslut om intagning å anstalt skall äga giltighet ända intill ett år efter det beslutet vunnit laga kraft, skulle nykterhetsnämnden otvivelaktigt befrias från besväret att, såsom nu ej sällan är fallet, kort efter det förordnandets giltighetstid upphört, på nytt göra framställning om förnyat förordnande. Andra skäl tala emellertid enligt nämndens uppfattning mot en fullt så lång giltighetstid. Känslan av obehaget och faran för tvångsinterneringen avtrubbas lätt, om tiden inom vilken tvångsinterneringen skall komma till stånd blir allt för lång. Övervakningen kan icke, åtminstone vad de större städerna beträffar, vara så effektiv, att icke ganska grova förseelser mot nykterheten kunna förekomma av den övervakade, för vilken förordnande finnes utfärdat, utan att detta kommer till nykterhetsnämndens kännedom. Sker detta upprepade gånger, förlorar lagen i auktoritet, och bestämmelsen har i så fall medfört försämring i stället för förbättring. Den nu gällande tidsbegränsningen till allenast tre månader är emellertid väl knapp, varför nykterhetsnämnden vill tillstyrka att förordnandets giltighetstid utsträcker till 6 månader efter det förordnandet vunnit laga kraft. Har ej inom den tiden något ofördelaktigt i nykterhetsavseende meddelats, är det bäst att avskriva ärendet och låta på ny anmälan bero.»

De sakkunniga synas i sin motivering till den nu återigen föreslagna bestämmelsen ha använt sig av nykterhetsnämndens förevarande yttrande, men härvid stympat uttalandet, så att de invändningar, som nämnden gjorde mot stadgandet, ej medtagits.

Nykterhetsnämnden, som fortfarande anser att giltighetstiden av ett år för ett beslut om någons intagande å allmän alkoholistanstalt icke är till nytta, får på samma skäl, som anfördes i nyssnämnda yttrande, föreslå att beslutet skall gå i verkställighet senast inom sex månader från dess meddelande.

Sistnämnda bestämmelse, att beslutet skall gå i verkställighet inom viss tid efter dess *meddelande* i stället för den nu gällande bestämmelsen inom viss tid efter det beslutet *vunnit laga kraft* anser nämnden vara en avsevärd förbättring.

Departements-
chefen.

De olägenheter, som enligt nykterhetsnämndens i Stockholm uttalande kunna vara förbundna med en längre giltighetstid, torde knappast vara större, om giltighetstiden är bestämd till ett år än om den är bestämd till sex månader. Jag har icke ansett mig böra frångå de sakkunnigas förslag på denna punkt.

21 § i 1929 års förslag (s. 85) innehåller vissa regler angående framställning till anstaltens föreståndare om beredande av plats åt den, som skall

intagas. Då det ej torde vara lämpligt, att dessa regler fastslås i den ifrågasvarande lagen, hava de här uteslutits. Bestämmelser i förevarande avseende få således såsom hittills meddelas i anstalternas reglementen.

5 KAP.

Om anstaltsvård och eftervårdande verksamhet.

32—34 §§.

Dessa stadganden motsvara 24 och 25 §§ i 1929 års förslag (s. 88 och 90). *Socialstyrelsen* har beträffande sakkunnigförslaget 24 § yttrat följande:

Uppsiktsmyndighetens befattning med tillämpningen av alkoholistlagen avser icke endast anstalterna utan även nykterhetsnämnderna; såsom det centrala organet för alkoholistvården tillkommer det denna myndighet också att i allmänhet söka verka för alkoholistvårdens utveckling. Med hänsyn härtill kan ifrågasättas ett allmänt stadgande om denna myndighet och dess uppgifter enligt denna lag redan i första kap., t. ex., i en ny 3 §. Härav för-
anledes en mindre jämkning i andra stycket av 24 §.

Svenska landskommunernas förbund anför:

Bestämmelsen i förslaget 25 §, att envar, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, skall vara pliktig att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom, är strängare än motsvarande bestämmelse för person, som undergår fängelsestraff, enär ju denne själv får välja sitt arbete. Men denna större stränghet är förklarlig och försvarlig med hänsyn till att man vid alkoholistanstalterna har att göra med sjuka personer. Däremot borde lagen, synes det, nämna något om att de å alkoholistanstalt vårdade skola i form av flitpremier eller på annat sätt åtnjuta del av den inkomst, som deras arbete medför. Det är gott och väl, att en sådan praxis i allmänhet tillämpas, men allmänheten bör kunna i själva lagen se, att lagstiftarna i det avseendet tänkt på att tillvarata de vårdbehövandes och deras anhörigas intresse. Straffångar äro i lagen angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff av den 24 mars 1916 i viss mån garanterade premier för flit och ordentlighet i arbetet och fängelsefångar äga att behålla inkomsten av sitt arbete för egen räkning eller att i vissa fall åtminstone erhålla andel därav. De å alkoholistanstalt internerades rätt i förevarande avseende bör också vara tryggad genom uttrycklig lagbestämmelse.

En sådan allmän bestämmelse angående socialstyrelsens befattning med alkoholistvården, som styrelsen ifrågasatt, torde hava sin plats i instruktionen för styrelsen. Med hänsyn till socialstyrelsens rätt att besluta angående överflyttning från en anstalt till en annan och angående utskrivning synes emellertid befogat, att det i den nu föreslagna lagen angives, att de allmänna alkoholistanstalterna skola stå under uppsikt av socialstyrelsen.

I 32 § i departementsförslaget omförmäles, att Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser angående anstalternas verksamhet. Härav följer, att Kungl. Maj:t äger bestämma angående arbetspremier och flitpenningar. Uppenbarligen bör det med framgång prövade systemet med dylika premier bibehållas.

*Departements-
chefen.*

I 27 § i 1929 års förslag förekommer en anvisning till nykterhetsnämnden att nämnden, då någon blivit intagen å allmän alkoholistanstalt, bör för undanröjande av de hinder för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv, som förhållandena i hans omgivning kunna erbjuda, låta sig angeläget vara att under tiden för hans anstaltsvistelse uppehålla förbindelse med hans familj eller andra närstående och därvid tillhandagå med råd och upplysningar samt, när omständigheterna därtill föranleda, biträda med framställningar till fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller annan myndighet.

Detta stadgande har ansetts obehövt på grund härav ej medtagits i departementsförslaget. I förslagets 59 § förekommer ett allmänt stadgande, att myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån det kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med, bland andra, fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder samt med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet. Den tanke, som ligger till grund för 27 § i sakkunnigförslaget, torde väsentligen hava kommit till uttryck redan i den allmänna bestämmelsen i 59 § i departementsförslaget. I den mån den förra paragrafen innehåller anvisningar, vilka icke förekomma i den senare, synas anvisningarna avse åtgärder, vilka framstå såsom tämligen självklara.

35 §.

Stadgandet motsvarar 26 § i 1929 års förslag (s. 91).

Av stadgandet i 32 §, att Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser angående anstaltens verksamhet, torde följa, att Kungl. Maj:t må meddela föreskrifter, som skola lända till efterrättelse beträffande överflyttning. På grund härav har vad 26 § i sakkunnigförslaget därom innehåller ansetts kunna utgå.

36 §.

Paragrafen återgiver innehållet i 28 § 1 mom. första och andra styckena i 1929 års förslag (s. 93).

Stockholms stads nykterhetsnämnd vill ifrågasätta, om ej vistelse å enskild alkoholistanstalt, som åtnjuter statsbidrag, bör kunna föranleda förlängd interneringstid vid senare intagande å allmän alkoholistanstalt.

Liknande uttalande göres av *Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning*.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser, att den föregående interneringen ej bör föranleda förlängning av tiden för senare internering, om den ej haft viss varaktighet.

Departementschefen.

Enligt de sakkunnigas förslag skall vistelse å enskild alkoholistanstalt icke öva inverkan å tiden för senare internering å allmän alkoholistanstalt i annat fall än det som angives i 28 § 1 mom. fjärde stycket (38 § första stycket i departementsförslaget). I detta fall skall vistelsen å den enskilda anstalten avräknas vid bestämmande av längsta tiden för kvarhållande å den allmänna anstalten. Jag har funnit mig böra följa de sakkunnigas förslag i frågan.

Det av länsstyrelsen i Uppsala län berörda spörsmålet har varit föremål för övervägande av de sakkunniga. Även i denna punkt vill jag ansluta mig till de sakkunnigas mening.

37 §.

Denna paragraf motsvarar 28 § 3 mom. i 1929 års förslag (s. 96).

Enligt 1926 års förslag (41 § 1 mom. andra stycket) skulle en svårförbätterlig alkoholist kunna kvarhållas på obestämd tid. I 1929 års förslag förekommer icke internering på obestämd tid. Frågan om lämpligheten av sådan internering och spörsmålet angående inrättande av särskild asyl för vissa svårförbätterliga alkoholister beröras i några av yttrandena över 1929 års betänkande.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför:

Enär avsikten med bestämmandet av olika tider, varunder alkoholist under vissa förutsättningar må kvarhållas å anstalt, är att lämpa interneringstidens längd efter vederbörandes tillstånd, vill länsstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke, under förutsättning att nödiga garantier för den personliga säkerheten skapas, lagrummet lämpligen bör kunna kompletteras med bestämmelser, som kunna möjliggöra ett kvarhållande på relativt obestämd tid. Det skulle exempelvis kunna ske så, att en å alkoholistanstalt intagen skall, därest särskild anledning därtill förekommit, under viss tid före den dag, då han senast skolat utskrivas, kunna kvarhållas under ytterligare någon tid.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté erinrar, att 1926 års förslag innehåller bestämmelse om internering för obestämd tid, samt yttrar vidare:

Den av 1926 års sakkunniga föreslagna interneringen på obestämd tid är otvivelaktigt väl grundad och välbehövlig, enär en sådan interneringsform säkerligen är enda möjligheten att befria samhället från vådorna av vissa oförbätterliga, asociala alkoholisters uppträdande. Det föreliggande förslaget innebär därför i detta avseende ett steg tillbaka. Än mer beklagligt är emellertid, att de sakkunniga ansett sig förhindrade att framlägga förslag om upprättande av en alkoholistasyl. Nödvändigheten av en anstalt med uppgift att mottaga de svår- och oförbätterliga alkoholisterna framstår nämligen allt klarare, ju mer kunskapen om alkoholistklientelet ökas. Det gäller att söka bereda dessa vård under mera hemliknande förhållanden än å de vanliga anstalterna.

Sammanslutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde har gjort ett uttalande av samma innehåll.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning samt *nykterhetsnämnden i Stockholm* beklaga, att de sakkunniga ej upptagit till övervägande frågan om åtgärder för inrättande av en asyl för vissa oförbätterliga, ständigt recidiverande alkoholister, vilka å de vanliga alkoholistanstalterna utöva en ogynnsam inverkan på det övriga klientelet. Nykterhetsnämnden i Stockholm yttrar vidare:

Genom den utsträckt interneringstid, som enligt det föreliggande lagförslaget är avsedd att komma till stånd, är det att befara att de nuvarande statliga alkoholistanstalterna ej kunna i fortsättningen på tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter om ej jämte dem anordnas anstalter för sådana personer, som ej kunna återföras till ett nyktert liv på annat sätt än genom så gott som oavbruten anstaltsvård.

Styrelsen för hemmet Gunnarskog framhåller olägenheten därav, att alkoholister av vitt skilda kategorier intagas å samma anstalt.

Uttalanden i samma riktning hava gjorts av *styrelsen för Göteborgs stads alkoholistanstalt vid Lerjeholm* och av *styrelsen för arbetshemmet Björknäs*.

Socialstyrelsen anför:

Den omständigheten, att en alkoholmissbrukare anhållits för lösdriveri och därvid befunnits vara i behov av vård å allmän alkoholistanstalt, skall enligt förslaget föranleda, att bestämmelsen om eventuellt förlängd maximitid blir tillämplig. Då stadgandet om den förlängda interneringstiden innebär en mycket betydande skärpning i förhållande till gällande lagstiftning, torde man böra förbehålla det för farliga och straffriförklarade alkoholister samt sådana, som minst tre gånger förut vårdats å (allmän) alkoholistanstalt.

Nykterhetsnämndernas centralkommitté anmärker, att tidigare vistelse å enskild anstalt bör tillmätas samma betydelse som internering å allmän anstalt.

Länsstyrelsen i Uppsala län gör samma erinran mot den nu ifrågasatta bestämmelsen som mot 28 § 1 mom. första stycket i sakkunnigförslaget (36 § i departementsförslaget).

Departements-
chefen.

Såsom i 1929 års betänkande närmare utvecklas, torde internering på obestämd tid av alkoholister ej böra ifrågakomma. Att i fråga om samhällsfarlighet jämställa alkoholister med sådana personer, som enligt lagarna den 22 april 1927 om internering av återfallsförbrytare och om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare må kvarhållas på obestämd tid, synes mig ej riktigt. Det torde för övrigt ej sällan förhålla sig så, att de synnerligen svårartade alkoholister, vilka skulle ifrågakomma till internering på obestämd tid, äro vanartiga och bliva behandlade såsom sådana. Enligt 41 § i förslaget till vanartslag kan under vissa förutsättningar den, som intagits å allmän arbetsanstalt, kvarhållas efter utgången av den eljest gällande längsta tiden för anstaltsvistelse.

Det synes visserligen vara tveksamt, huruvida de, som internerats enligt 25 §, d. v. s. vissa straffriförklarade och vanartiga, skola jämställas med de farliga och de svårförbätterliga. Då man lär kunna förvänta, att anstaltsstyrelserna skola i varje särskilt fall omsorgsfullt pröva, huruvida verkligen behov av fortsatt internering föreligger, samt beslut om kvarhållande utöver den vanliga maximitiden skola underställas uppsiktsmyndighetens prövning, torde det ej vara förenat med någon våda, att även beträffande nu avsedda personer stadga den förlängning av maximitiden, som föreslås i 1929 års betänkande.

I fråga om betydelsen av tidigare vistelse å enskild alkoholistanstalt hänvisar jag till vad jag anført under 36 §.

38 §.

Första stycket återgiver innehållet i 28 § 1 mom. fjärde stycket i 1929 års förslag (s. 94).

Andra stycket saknar motsvarighet i nämnda förslag.

Socialstyrelsen har yttrat följande:

Enligt gällande lag (18 § tredje stycket andra punkten) skall vid beräkning av maximitiden för tvångsinterneringen medräknas tiden för frivillig vård, som påbörjats efter det förordnandet meddelades, och enligt praxis medräknas även frivillig vårdtid före förordnandet. Någon bestämmelse i denna riktning upptages icke av de sakkunniga av skäl, som angivas i betänkandet (sid. 95). Såsom ett av dessa skäl angives, att frivilligt ingående å allmän alkoholistanstalt under de i nyssnämnda lagrum angivna förutsättningarna torde förekomma endast undantagsvis och stadgandet därför vara utan större praktisk betydelse. Med avseende härå må framhållas, att enbart under år 1929 meddelades beslut i 21 fall om tvångsinternering av personer, som redan frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt. Bestämmelsen om den frivilliga vårdtidens inräknande i den kommande interneringstiden är synbarligen ägnad underlätta nykterhetsnämndernas strävanden att förmå vederbörande att utan avvaktande av interneringsförordnande ingå frivilligt. I motsats mot vad de sakkunniga föreslå bör därför enligt socialstyrelsens mening det nu gällande stadgandet icke blott bibehållas i den blivande lagstiftningen utan även utvidgas till att motsvara förfarandet i praxis.

1 mom. fjärde stycket bör sålunda utökas med ett stadgande av nu berörda innebörd. Tydligen böra bestämmelserna i detta stycke äga giltighet såväl, då maximitiden för kvarhållandet enligt 1 mom. är 1 eller 2 år, som där motsvarande tid — enligt 3 mom. — är 3 eller 4 år. Med hänsyn härtill torde detta stadgande hava sin plats efter de allmänna föreskrifterna om vårdtidens längd.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser, att den av socialstyrelsen omnämnda bestämmelsen i 18 § i den gällande lagen bör upptagas i förslaget.

Styrelsen för Vemngarnsanstalten upplyser, att det icke är så sällsynt, att den, som enligt länsstyrelsens förordnande må interneras, frivilligt ingår å anstalt, samt anser, att en bestämmelse för dylikt fall bör finnas av det inne håll, som förekommer i 18 § i den nuvarande lagen.

Det måste enligt min mening anses önskvärt, att personer, vilka äro i behov av vård å alkoholistanstalt, frivilligt ingå å sådan anstalt. Lagen bör således vara så anordnad, att den i varje fall icke avskräcker från dylikt frivilligt ingående. Ur denna synpunkt finner jag det lämpligt, att en bestämmelse med det innehåll, som socialstyrelsen förordat, inflyter i lagen. En sådan bestämmelse förekommer i 38 § andra stycket i departementsförslaget. Den här lämnade regeln är tillämplig, vare sig förordnandet om internering meddelas före eller efter det frivilliga ingäendet.

Departements-
chefen.

39 §.

Denna paragraf motsvarar 28 § 4 mom. första stycket samt samma mom. andra stycket första punkten i 1929 års förslag (s. 100).

Länsstyrelsen i Stockholms län förordar stadgande därom, att föreståndaren för alkoholistanstalt skall hava att vidtaga åtgärder för återförande av den, som lämnat anstalten för att avtjäna frihetsstraff, samt att kostnaden för dylikt återförande skall gäldas av statsmedel.

Det av länsstyrelsen förordade stadgandet torde få anses beröra en sådan detalj, att stadgande i frågan lämpligen bör erhålla plats i de följdförfattningar, som torde komma att utfärdas, därest förevarande förslag varder antaget.

Departements-
chefen.

40 §.

Stadgandet motsvarar 28 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 95).

Socialstyrelsen yttrar följande:

Enligt 2 mom. må å allmän anstalt intagen alkoholmissbrukare frivilligt kvarstanna under en tid av högst fyra månader utöver den för anstaltsvistelsen stadgade tiden. Detta är en nyhet, som socialstyrelsen finner sig böra tillstyrka. Emellertid torde skäl föreligga att något utvidga stadgandet genom att efter orden »fyra månader» tillägga orden »för varje gång». Eventuellt bör tidsbegränsningen sättas till sex månader samt formuleringen något jämkas för att tydligt utmärka, att bestämmelsen är tillämplig å såväl tvångsinternerad som frivilligt ingången alkoholmissbrukare. En garanti för att denna vårdform icke missbrukas ligger bland annat i uppsiktsmyndighetens utskrivningsbefogenhet. Däremot torde läkarbetyg icke lämpligen kunna ifrågakomma i dessa fall.

*Departements-
chefen.*

Det föreslagna stadgandet har avseende å det fall, att ett tillfälligt hinder föreligger för anskaffande av arbete åt den intagne. På grund härav och med hänsyn till den, som kan vara ansvarig för vårdkostnaden, anser jag mig icke kunna förorda en sådan ytterligare förlängning av anstaltsvistelsen, som socialstyrelsen föreslagit.

41 §.

Paragrafen motsvarar 30 § i 1929 års förslag (s. 101).

I några yttranden påyrkas, att i lagen måtte föreskrivas, att anstaltsstyrelsen skall inhämta yttrande från vederbörande nykterhetsnämnd, innan försökspermission beviljas eller beslut om utskrivning meddelas.

Nykterhetsnämnden i Örebro yttrar i fråga om anstaltsstyrelsens beslut om försökspermission eller utskrivning följande:

Beträffande de föreslagna bestämmelserna om försökspermission har nykterhetsnämnden ej annan erinran än att, *innan* anstaltsstyrelsen fattar beslut om försökspermission eller utskrivning, det bör åligga styrelsen att hos vederbörande nykterhetsnämnd inhämta yttrande rörande lämpligheten av de föreslagna åtgärderna. Nämnden vill väl ej ifrågasätta annat än att anstaltens styrelse på erfarenheterna från den internerades vistelse vid anstalten kan grunda ett omdöme rörande den internerades egna förutsättningar för ett nyktert och ordentligt levnadssätt, men enligt nämndens erfarenhet böra i ej mindre grad på frågans bedömande inverka faktorer sådana som exempelvis huruvida arbetsmöjligheter kunna beredas den internerade efter utskrivandet eller om förhållandena i hans hem just då äro med hänsyn till utskrivningen lämpliga; rörande dessa och andra på frågan inverkan omständigheter torde nämnden bäst kunna lämna besked; nämnden anser sålunda den i 31 § lämnade föreskriften att först sedan beslut fattats om försökspermission eller utskrivning anstaltens föreståndare skall lämna besked till nämnden ingalunda tillfredsställer det föreliggande behovet, och nämnden har bestämd och upprepad erfarenhet av att nämndens förut i denna del av ärendet uttalade synpunkter icke, såsom de sakkunniga synes förmena, i erforderlig mån kommit till beaktande vid avfattandet av 31 §.

*Departements-
chefen.*

Det torde visserligen i regel vara lämpligt, att anstaltsstyrelserna, innan beslut fattas om försökspermission, sätta sig i förbindelse med vederbörande nykterhetsnämnd och genom denna införskaffa uppgifter angående sådana

förhållanden, som kunna inverka på bedömandet av frågan, huruvida försökspermission bör medgivas. Emellertid torde ett stadgande om ovillkorlig skyldighet för anstaltsstyrelserna att anordna dylikt samarbete med nämnden ej böra meddelas. Helt säkert komma anstaltsstyrelserna, ehuru lagen ej innehåller någon anvisning därom, att i erforderlig utsträckning anlita nykterhetsnämnderna för inhämtande av nu ifrågakvarande uppgifter. Om det skulle anses nödigt, kan en dylik anvisning inflyta i anstalternas reglementen.

I övrigt vill jag hänvisa till vad som angående en närliggande fråga anföres i yttranden, vilka omnämnas i sammanhang med nästa paragraf i departementsförslaget.

42 §.

Denna paragraf återgiver, med någon jämkning, innehållet i 31 § 1 mom. i 1929 års förslag, såvitt nämnda mom. rör försökspermission (s. 103).

Socialstyrelsen yttrar angående 31 § i nämnda förslag:

Enligt första stycket i denna paragraf skall anstaltsföreståndaren efter beslut om försökspermission eller utskrivning i god tid, innan den vårdade lämnar anstalten, meddela underrättelse om beslutet till nykterhetsnämnden. Denna bestämmelse synes icke alldeles lycklig. Å ena sidan är det icke tillrådligt att föreskriva, att underrättelse ovillkorligen skall lämnas till nykterhetsnämnd i varje fall t. ex. då en person ingått frivilligt utan någon medverkan från nämnden. Å andra sidan är det icke lämpligt, att nämnden erhåller underrättelse först efter det beslutet fattats; beslutet bör givetvis i regel ske efter samråd med nämnden.

Styrelsen för Veningarnsanstalten anför:

I 31 § i förslaget hava de sakkunniga ålagt anstaltsföreståndare skyldighet att, innan den vårdade på grund av försökspermission eller utskrivning lämnar anstalten, därom i god tid underrätta nykterhetsnämnden i den kommun, dit han begiver sig. Uttrycket »i god tid» lär böra utgå, eftersom den vårdade ofta — t. ex. för tillträddande av arbetsanställning — måste tillåtas avresa omedelbart efter det styrelsen fattat beslut om hans försökspermission eller utskrivning.

Vad bestämmelsen i övrigt angår, måste styrelsen — liksom i utlåtande den 24 februari 1927 — avstyrka, att densamma göres ovillkorlig. I många fall inträffar det nämligen, att den som lämnar anstalten, icke begiver sig till hemorten utan till annan plats, där han, eftersom hans förflutna icke där är känt, har större möjlighet att börja på nytt. Sådana miljöförändringar tillrådas ofta av anstaltsledningen. Att i dylikt fall lämna nykterhetsnämnden på orten meddelande om den inflyttade kan givetvis vara olämpligt. Anmälningar av här ifrågakvarande slag böra därför inskränkas till de fall, där de kunna företagas utan men för den vårdade.

De anmärkningar, som framförts i de nu återgivna yttrandena, hava synts mig befogade, och stadgandet har därför undergått vissa jämkningar. Skyldigheten att lämna underrättelse till nykterhetsnämnd har sålunda ej gjorts ovillkorlig, utan underrättelse skall lämnas blott där så finnes lämpligt. Vidare har uttrycket »i god tid» uteslutits.

*Departements-
chefen.*

43 §.

Denna paragraf motsvarar 31 § 2 mom. i 1929 års förslag, såvitt detta mom. rör försökspermission (s. 104).

Det har ansetts böra angivas, att anstaltsstyrelsen må besluta ändring i meddelade föreskrifter.

Nykterhetsnämnden har ej befogenhet att meddela sådana föreskrifter, som här avses, eller att besluta ändring i föreskrifter, vilka lämnats av anstaltsstyrelsen. Nämnden är ej heller befogad att fatta beslut, som innebär ändring i vad anstaltsstyrelsen bestämt i fråga om övervakning. Om anstaltsstyrelsen uppdragit åt nämnden att ombesörja övervakning, kan däremot nämnden, när den sedermera finner övervakningen obehövlig, i vanlig ordning förordna om dess upphörande.

Därest anstaltens föreståndare — såsom föreslagits i 41 § — tillåtes att, efter uppdrag av styrelsen för anstalten, besluta om försökspermission, torde han jämväl böra äga att, efter styrelsens uppdrag, ej mindre ställa den, som han permitterar, under övervakning eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att därom besörja än även meddela den permitterade föreskrifter angående vistelseort m. m.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t, som jämlikt 32 § har att meddela närmare bestämmelser angående anstalternas verksamhet, att lämna anvisningar angående föreskrifter, som avses i denna paragraf.

44 §.

Denna paragraf motsvarar 32 § 1 mom. i 1929 års förslag (s. 105).

Socialstyrelsen har anmärkt, att anstaltsföreståndaren bör äga besluta om återhämtande, eftersom skyndsamhet ofta är av nöden. Styrelsen har erinrat, att föreståndaren enligt 30 § (41 § i departementsförslaget) äger efter delegation besluta om själva permissionstiden.

Styrelsen för Veningarnsanstalten har liksom *styrelsen för arbetshemmet Björknäs* gjort uttalande i samma riktning.

Departements-
chefen.

I enlighet med de framställda yrkandena har anstaltsföreståndaren berättigats att, efter uppdrag av styrelsen för anstalten, besluta angående återhämtande. Såsom socialstyrelsen framhållit och jämväl Veningarnsstyrelsen omnämnt, torde frågan angående återhämtande ofta vara av så brådskande natur, att den icke kan anstå, tills styrelsen hinner sammanträda.

I 1929 års betänkande omnämnes, att 1926 års förslag ej innehåller någon föreskrift, huruvida anstaltsstyrelsens beslut om återhämtande och handräckningen för dess verkställande skola komma till stånd före permissions- tidens utgång. Därjämte uttalas den uppfattningen, att det ej borde råda någon tvekan därom, att, då någon dylik föreskrift ej finnes meddelad, det för lagrummets tillämpning är tillfyllest, att brytandet av föreskrifterna sker före utgången av nämnda tid, men att såväl styrelsens berörda beslut kan fattas som handräckning för dess verkställighet meddelas efter den tidens utgång.

Med anledning av detta uttalande har det ansetts nödigt, att lagen innehåller en uttrycklig erinran därom, att, där ej före utgången av den tid, den permitterade längst må kvarhållas, fråga väckts om hans återhämtande,

beslut skall meddelas om utskrivning. Sedan utskrivning skett, får återhämtande uppenbarligen ej äga rum. Om vid den tid, då utskrivning skulle ske, fråga väckts om återhämtande, skall utskrivningen anstå i avbidan på avgörandet av frågan om återhämtande.

45 §.

Stadgandet motsvarar 29 § första och tredje styckena i 1929 års förslag (s. 100).

Föreskriften, att den, som icke åtnöjes med styrelsens beslut om hans kvarhållande, äger påkalla, att beslutet underställes uppsiktsmyndighetens prövning, torde såsom hittills böra hava sin plats i anstalternas reglementen och har med anledning härav uteslutits.

46 och 47 §§.

Dessa paragrafer motsvara 31 § i 1929 års förslag, såvitt denna paragraf rör utskrivning (s. 103).

Hänvisning må här lämnas till vad som anförts beträffande 42 och 43 §§ i departementsförslaget.

47 § skall, såsom framgår av 50 §, ej gälla beträffande den, som frivilligt ingått å anstalt.

Styrelsen för Vennngarnsanstalten har anfört:

Styrelsen tillåter sig erinra om att det tid efter annan inträffar, att person, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, vid utskrivningen befinner sig i sådant tillstånd, att han måste omhändertagas för vård. I detta fall brukar anstalten översända den utskrivne till den nykterhetsnämnd, som ansvarar för hans vårdkostnad.

Enligt förevarande förslag skulle farliga alkoholister, lösdrivare samt för brott straffrifyklarade alkoholister helt vårdas på statens bekostnad. Under sådana förhållanden synes lagen böra innehålla ett stadgande om huru anstalten skall förfara, därest å anstalten intagen person, tillhörande någon av nu nämnda kategorier, vid utskrivningen behöver fattigvård, sjukhusvård eller dylikt. Styrelsen föreslår, att detta stadgande, som bör få sin plats i fjärde kapitlet, förslagsvis efter 28 §, avfattas i anslutning till 34 § första stycket i det till lagrådet den 31 januari 1930 remitterade förslaget till vanartslag.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har det ansetts nödigt att meddela *Departements-*
de bestämmelser, som finnas upptagna i andra stycket av 46 §. *chefen.*

48 §.

Denna paragraf motsvarar 32 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 106).

32 § 3 mom. i nämnda förslag saknar motsvarighet i departementsförslaget.

Med anledning av uttalandet i 1929 års betänkande (s. 108), att interneringsansökning i det fall, att den utskrivne under övervakningstiden brutit mot meddelade föreskrifter, även kan göras efter nämnda tids utgång, anmärker *polismästaren i Stockholm*, att en från anstalt villkorligt utskriven bör anses fri, sedan prövotiden gått till ända; varjämte vidare anføres:

Berörda tid kan enligt förslaget sättas till högst ett år. Det bör icke stöta på svårighet att under så lång tidrymd utröna, om och i vad avseende den villkorligt utskrivne efterkommit givna föreskrifter, varför åtminstone ansökan om återintagning torde kunna ske före tidens utgång. Berättigas länsstyrelsen att avgöra en sålunda inkommen ansökan även efter provotidens slut, synes mig tillräcklig hänsyn vara tagen till syftet med den villkorliga utskrivningen. Anses det emellertid absolut oundgängligt, att möjlighet till förnyad internering hålles öppen även efter provotidens utgång, synes det mig vara nödvändigt att i lagen utsätta viss kort tid efter berörda tidpunkt, inom vilken ansökan i ämnet skall vara ingiven och beslut i anledning av densamma fattat.

Erinringar hava framställts mot 3 mom. i 32 § sakkunnigförslaget, enligt vilket moment anstånd med utslagets verkställande ej får äga rum, då länsstyrelse förordnat om återintagning å allmän alkoholistanstalt.

Socialstyrelsen anmärker, att berörda stadgande innebär en icke oviktig ändring av gällande lag, vars anordning på denna punkt visat sig ändamålsenlig, samt uttalar, att stadgandet lämpligen kan utgå.

Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning förklarar sig på det bestämdaste yrka, att 3 mom. i 32 § måtte utgå, emedan denna bestämmelse helt omöjliggör en individuell behandling.

Nykterhetsnämnden i Stockholm yttrar:

Det stadgande, som här förekommer, nämligen, att då länsstyrelsen förordnat om återintagning å allmän alkoholistanstalt, må anstånd med utslagets verkställande ej äga rum, anser nykterhetsnämnden vara synnerligen olyckligt. Motivering för förslaget synes helt och hållet saknas.

Motsvarande bestämmelse förekom i 44 § 2 mom. i 1926 års förslag och påyrkade nykterhetsnämnden redan då stadgandets borttagande. Nykterhetsnämnden hänvisade i detta avseende till sitt uttalande i anledning av de föreslagna stadgandena i 32—34 §§ i 1926 års betänkande, enligt vilka intagning å alkoholistanstalt alltid vore obligatorisk, då förordnande meddelats, för så vitt ej länsstyrelsen på ansökan meddelade anstånd. De skäl, som nykterhetsnämnden då anförde, och vilka fortfarande gälla, ha intagits å sid. 83 i 1929 års betänkande och får nykterhetsnämnden hänvisa till vad där anförts.

*Departements-
chefen.*

Det synes mig icke nödvändigt, att lagen upptager bestämmelse i den av polismästaren i Stockholm berörda frågan. Ansökning om internering på grund av brott mot meddelade föreskrifter torde kunna göras även efter provotidens utgång men bör uppenbarligen ej bifallas, där någon mera avsevärd tid förflutit mellan det påtalade brottet mot föreskrifterna och ansökningens ingivande. I dylikt fall torde för bifall till interneringsansökning krävas utredning, att de vanliga förutsättningarna för internering föreligga.

En viss tvekan synes kunna förefinnas, huruvida anstånd med verkställande av återintagningsbeslut bör medgivas. I de här återgivna yttrandena framhålles, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen, att sådant anstånd ej må äga rum, bör uteslutas. Vid övervägande av frågan har jag biträtt den i yttrandena hävdade meningen. Om förbud skulle stadgas mot medgivande av anstånd, borde det ankomma å vårdnadskollegiet att föranstalta om verkställighet av intagningsbeslutet, för vilken händelse stats-

verket borde betala vårdkostnaderna. En sådan anordning har icke synt mig lämplig.

49 §.

I 1929 års förslag förekomma motsvarande bestämmelser i 28 § 4 mom. sista punkten och 32 § 1 mom. första punkten (s. 100 och 106).

50 §.

Denna paragraf motsvarar 23 § i 1929 års förslag (s. 86) samt berör dessutom vissa av stadgandena i 4 kap. i nämnda förslag.

Enligt 1929 års sakkunnigförslag skulle samma bestämmelser gälla för de frivilligt ingångna och för de tvångsinternerade, dock att i fråga om tiden för kvarhållande av de frivilligt ingångna skulle iakttagas vad som stadgats i den avlämnade skriftliga förbindelsen.

Socialstyrelsen har anfört:

På förslag av länsstyrelsen i Gotlands län har upptagits det villkoret för att ansökan om frivilligt inträde skall erhålla rättsverkan, att den underställts vederbörande nykterhetsnämnd. Detta förslag kan socialstyrelsen ej biträda. Det förekommer, att personer ingå å allmän alkoholistanstalt helt och hållet av egen vilja och utan nykterhetsnämnds tillskyndan eller vetenskap samt därvid uttala en önskan att denna deras åtgärd måtte bli så litet känd som möjligt. Ett sådant önskemål bör såvitt möjligt respekteras. Till förebyggande av att personer, som icke äro hemfallna åt alkoholmissbruk, frivilligt ingå å allmän alkoholistanstalt för att under en tid erhålla försörjning med bidrag av allmänna medel, torde det för dessa fall fastställda formuläret till läkarutlåtande böra innehålla en s. k. attestmening (»På grund av ovan angivna förhållanden anser jag, att — — — är i behov av behandling å alkoholistanstalt.»).

Länsstyrelsen i Jämtlands län yttrar:

Enligt förslaget skall vid frivillig ansökning om intagning å anstalt nykterhetsnämndens hörande vara obligatoriskt. Det inträffar emellertid icke så sällan, att t. ex. en i allmän eller enskild tjänst anställd person, som förfallit till alkoholmissbruk, av sin överordnade eller arbetsgivare förmås att ingå på anstalt. Ofta sker detta därigenom, att personen i fråga bringas att förstå, att han har att välja mellan frivillig internering eller omedelbart avskedande. En sådan person kan dock vara mycket känslig för att känne- domen om hans alkoholmissbruk och interneringen stannar inom den trängsta möjliga krets. För ett officiellt förfarande genom nykterhetsnämnden hyser han en, visserligen obefogad skygghet, icke minst om fattigvårdsstyrelsen, såsom på landet vanligen är fallet, är nykterhetsnämnd. Öaktat föreskrifterna om sekretessen hos nykterhetsnämnderna vill länsstyrelsen därför ifrågasätta, huruvida en remiss till nykterhetsnämnden vid frivillig internering bör vara obligatorisk.

Länsstyrelsen i Örebro län framställer erinringar mot förslaget, att en frivilligt ingången skulle kunna utan eget medgivande flyttas från en anstalt till en annan. Länsstyrelsen anför sålunda:

I motsats till bestämmelserna i nu gällande lag innebär stadgandet i förslagens 26 §, att även en person, som frivilligt underkastat sig vård å alkoholistanstalt, skall kunna tvångsvis förflyttas till annan allmän alkoholistanstalt, sålunda föras till Svartsjö eller Landskrona. Detta kan icke vara

lämpligt. Det är nämligen att märka, att frivilligt intagande kan ske så snart någon är hemfallen åt dryckenskap, även om denna last icke uppträtt under sådana för samhället farliga former, som avses i 1 §. Det kan med tanke härpå icke gärna få förekomma att en disciplinär förseelse av en frivilligt intagen skall kunna föranleda ett så allvarligt straff som internering å anstalterna å Svartsjö och i Landskrona. Stadgandet i 26 § torde därför böra ändras till att avse allenast tvångsinternerad person.

Socialstyrelsen och styrelsen för Venngarnsanstalten avstyrka, att utskrivning av en frivilligt ingången förbindes med villkor.

Departements-
chefen.

Tydligen måste det anses önskvärt, att lagen ej beträffande villkoren för frivilligt inträde å anstalt och behandlingen av de frivilligt ingångna uppställer regler, ägnade att avskräcka dem, som äro i behov av anstaltsbehandling, från att själva ansöka om att bliva intagna. Ur denna synpunkt har jag ansett, att stadgandet om nykterhetsnämndens hörande före intagandet bör utgå. Vidare finner jag, att förordnande om övervakning eller särskilda villkor ej bör meddelas, då en frivilligt ingången skall utskrivas från anstalt. Därest dylikt förordnande finge meddelas, skulle resultatet kunna bliva, att den från början frivilligt ingångne bleve bunden vid anstalterna för en tämligen obestämd framtid.

Såsom framhålles i 1929 års betänkande (s. 91) torde det emellertid vara nödvändigt, att överflyttning kan ske av en frivilligt ingången från en anstalt till en annan.

I 50 § anges genom hänvisning till särskilda paragrafer i vad mån de bestämmelser, som gälla för tvångsinternerade, skola äga tillämpning beträffande en frivilligt ingången.

6 KAP.

Om kostnaden för vård och omhändertagande enligt denna lag.

51—54 §§.

Dessa stadganden motsvara 33 § 1 och 2 mom. i 1929 års förslag (s. 108).

I den allmänna motiveringen har behandlats spörsmålet angående vårdkostnadernas fördelning mellan staten å ena samt kommunerna och enskilda sökande å andra sidan. Här komma således att omnämnas sådana frågor beträffande vårdkostnaderna, som mera beröra detaljer.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför följande:

Enligt 33 § skall i de fall, då kostnaderna icke drabba statsverket, den, på vars framställning en person intagits å allmän alkoholistanstalt, svara för vårdkostnaden. Härigenom synes det ofta komma att bero på en tillfällighet om kommun eller enskild person drabbas av ifrågavarande kostnader. Detta förefaller länsstyrelsen mindre tillfredsställande och torde icke sällan komma att avhålla såväl nykterhetsnämnden som de enskilda personer, vilka under vissa förhållanden äga göra ansökning om intagning å alkoholistanstalt, från att göra sådan ansökan. Med hänsyn härtill vill länsstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke vederbörande kommun alltid bör i

första hand svara för vårdkostnaden, då denna icke gäldas av staten. En dylik allmän skyldighet för kommunen synes även i viss mån kunna förhindra, att nykterhetsnämnd av kostnadsskäl undandrager sig att göra ansökan om intagning å alkoholistanstalt, enär vederbörande nykterhetsnämnd i så fall icke skulle kunna undvika det ekonomiska ansvaret för interneringen genom att underlåta att göra framställning om internering.

Ett liknande uttalande har gjorts av *nykterhetsnämnden i Stockholm*, vilken beträffande 33 § i 1929 års betänkande yttrar:

I förevarande paragraf vore måhända även lämpligt få infört en bestämmelse om betalningsskyldighet för nykterhetsnämnd, då förmyndare eller annan gjort framställning hos länsstyrelse om förordnande om intagning å allmän alkoholistanstalt samt på grund härav även gjort ansökning om intagning. Enligt andra stycket i förevarande paragraf skall den, på vars framställning en person intagits å allmän alkoholistanstalt svara för kostnaderna, men om såväl denne som den vårdbehövande är medellös lär ingen vård erhållas, för så vitt ej nykterhetsnämnden i stället ikläder sig betalningsansvaret.

Sammanlutningen av nykterhetsnämnder inom Gävle systemaktiebolags försäljningsområde berör frågan om regressrätt för en kommun hos annan kommun samt anför härom:

De sakkunniga hava förklarat det mindre lämpligt med införande av en bestämmelse om sökandekommuns regressrätt mot hemortskommun på grund av de tvistigheter, som därvid skulle uppstå mellan olika kommuner. Sammanslutningen kan icke annat än finna dessa farhågor betydligt överdrivna, särskilt med hänsyn till att de fall, då en persons internering söktes från en kommun, där han icke hade hemortsrätt, säkerligen komme att bliva ytterst fåtaliga i jämförelse med de otaliga fall, då fattigvård lämnas vårdbehövande med hemortsrätt i annan kommun. Med nuvarande bestämmelser måste säkerligen ett vårdbehov bliva ytterligt stort, innan en nykterhetsnämnd söker anstaltsvård för en person med hemortsrätt i annan kommun, i de fall då nämnden själv kan beräknas få vidkännas kostnaderna och dessa icke kunna uttagas av den internerade. Sammanslutningen föreslår därför, att samma regressrätt och hemortsrättsbestämmelser, som gälla i fråga om lämnad fattigvård och omhändertagande av barnavårdsnämnd, måtte stadgas även i fråga om kostnader, som nykterhetsnämnd nödgats vidkännas i fråga om omhändertagen alkoholisters vård.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anmärker, att den i slutet av 33 § 1 mom. intagna bestämmelsen — enligt vilken statsverket, där nykterhetsnämnd ansökt om intagandet, skulle vidkännas kostnaden i det fall, att personen i fråga vid tiden för ansökningen om interneringsförordnande oavbrutet under minst tre år vistats utom den kommun, där han hade hemortsrätt — synes hava erhållit en i viss mån oegentlig avfattning. Länsstyrelsen anför vidare:

Då utkastet ej upptagit några bestämmelser om regressrätt i fråga om havda vårdkostnader emot den intagnes *hemortssamhälle*, torde nämligen anledning saknas att göra statens skyldighet att stå dylik kostnad beroende av vederbörande persons vistelse viss tid utom det samhälle, där han vid omhändertagandet har hemortsrätt. I stället lär väl eventuell frånvaro av närmare samhörighet mellan vistelsesamhället och den internerade böra i förevarande hänseende komma i betraktande.

Nykerhetsnämnden i Göteborg anför:

De sakkunniga hava icke velat tillmötesgå ett på vissa håll framställt yrkande, att i fråga om utgiven vårdkostnad i analogi med bestämmelser i fattigvårdslagen giva sökandekommunen regressrätt gentemot den kommun, där den vårdade har hemortsrätt. Nämnden delar de sakkunnigas uppfattning härvidlag och vill utöver de skäl, de sakkunniga anfört mot den påyrkade ordningen, däremot ytterligare framhålla, att en sådan ordning kan antagas visa sig bristfällig även ur ren alkoholistsvårdsynpunkt, i ty att i en del fall nykerhetsnämnden i alkoholistsens vistelsekommun kunde frestas att i otid söka interneringsförordnande för att få internering verkställd, innan personen hunne förvärva hemortsrätt i vistelsekommunen, och sålunda erhålla rätt till ersättning av hemortskommunen i varje fall för en del eller, om vårdkostnaden skulle ha egenskap att inverka på hemortsrättsförvärf, för hela vårdkostnaden.

Stadgandet i andra stycket av 1 mom. i 33 §, att statsverket i visst fall skall vidkännas vårdkostnaden, har tillkommit i analogi med ett liknande, om ock icke fullt motsvarande stadgande i fattigvårdslagen rörande fattigvårdskostnader och avser att i sin mån minska kommunernas utgifter för alkoholistsvård. Ur den synpunkten har nämnden givetvis intet att invända mot stadgandet men väl däremot i andra avseenden.

Om sökanden, som väl vanligen kommer att bliva fallet och som enligt vad nämnden här ovan för sin del förordnat alltid skulle bliva fallet, är vistelsekommunens nykerhetsnämnd, synes det med fog kunna frågas, på vad slags förnuftig grund utöver den ovan anförda vistelsekommunens kostnad skall ersättas av statsverket i de fall, där personen i fråga vistats oavbrutet minst tre år utom hemortskommunen. Rationellare vore ett stadgande, att vistelsekommunen befriades från vårdkostnaden i de fall, där den internerade närmast före interneringen ej vistats oavbrutet så länge som tre år inom nämnda kommun. Dessförinnan kan han anses icke hava nått någon större grad av samhörighet med kommunen, medan han efter tre års oavbruten vistelse inom kommunen kan anses hava nått sådan samhörighet med densamma, att det kan vara motiverat, att kommunen får svara för vårdkostnaden.

Att det åberopade liknande stadgandet i fattigvårdslagen är försvarligt sammanhänger med att det genomgående, i motsats mot vad här är fallet, är hemortskommunen, som svarar för fattigvårdskostnaderna. Hemortskommunen befrias därifrån i de fall, där fattigvårdstagaren vistats oavbrutet mer än tre år utom kommunen, varigenom hans samhörighet med kommunen minskats i sådan grad, att skäl kan anses föreligga för att statsverket övertager kostnaden.

Även ur alkoholistsvårdsynpunkt synes en befogad anmärkning kunna framställas mot nu omhandlade stadgande. Med detsamma för ögonen skulle det nämligen ligga nära till hands för en kommuns nykerhetsnämnd att beträffande en alkoholist, som vistats t. ex. två år inom kommunen utan att där, t. ex. på grund av att hans familj åtnjuter fattigvård, hava förvärvat hemortsrätt och som lämpligen borde ofördröjligen intagas å alkoholistanstalt, dröja med sin ansökan om interneringsförordnande, i avvaktan på att de tre åren skulle förflyta och sålunda rätt till ersättning av statsverket för vårdkostnaden erhållas. Samma frestelse till dröjsmål skulle i motsvarande fall föreligga för hemortskommunens nykerhetsnämnd, i händelse denna, såsom av de sakkunniga föreslagits, skulle vara skyldig att uppmärksamma ett av densamma känt fall av alkoholism, där personen i fråga vore boende i annan kommun.

På grund av de invändningar, som sålunda kunna göras mot nu berörda

stadgande, vill nämnden förorda, att detsamma utgår ur förslaget. Den ekonomiska lättnad, som de sakkunniga genom stadgandet velat bringa kommunerna, torde bättre kunna vinnas i annan ordning. Ett sätt vore genom ett stadgande av innehåll, att statsverket övertog värdkostnaden för vistelsekommunen i de fall, där den internerade närmast före interneringen ej vistats oavbrutet tre år inom kommunen, och för hemortskommunen i de fall, där den internerade närmast före interneringen oavbrutet vistats minst samma antal år utom denna kommun. Ur alkoholistvårdssynpunkt kunna emellertid, såsom torde framgå av det ovan sagda, invändningar resas mot ett dylikt stadgande, varför nämnden icke vill förorda detsamma.

Länstyrelsen i Göteborgs och Bohus län biträder vad nykterhetsnämnden i Göteborg invänt i fråga om det nyssnämnda stadgandet i 33 § 1 mom. i 1929 års förslag.

I departementsförslaget har icke influerats vad i 11 § i 1929 års förslag stadgas därom, att polismyndighet skall äga göra ansökning om internering å allmän alkoholistanstalt, där någon, som för lösdriveri anhållits och av polismyndigheten omhändertagits, finnes vara hemfallen åt dryckenskap såsom i 1 § sägs samt polismyndigheten för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv finner honom vara i oundgängligt behov av vård å allmän alkoholistanstalt. Då detta stadgande strykes, bortfaller givetvis den föreslagna skyldigheten för statsverket att betala kostnaden för vård av sådan alkoholist, som internerats jämlikt det nämnda stadgandet. Jag vill hänvisa till vad jag i denna fråga anfört vid behandlingen av 15 och 16 §§ i departementsförslaget. Det må framhållas, att statsverket enligt departementsförslaget liksom enligt 1929 års förslag skall betala värdkostnaden, då värdnadskollegiet jämlikt 25 § i departementsförslaget (17 § i sakkunnigförslaget) förordnar om internering av en straffrifyklarad eller av en person, som inställt hos kollegiet enligt vanartslagen.

Departementschefen.

Frågan om ansvarigheten för värdkostnaden i det fall, att en person vistas utom sin hemortskommun, vällar särskilda svårigheter. Såsom i 1929 års betänkande framhålles, måste det anses synnerligen önskvärt, att regressrätt icke ifrågakommer olika kommuner emellan. Å andra sidan må det icke förnekas, att vistelsekommunen kan bliva obenägen vidtagna åtgärder, därest den ej har möjlighet att få gottgörelse för värdkostnaderna. I 1929 års betänkande föreslås, att statsverket skall vidkännas kostnaden i det fall, att den internerade vid tiden för interneringsansökningen oavbrutet under minst tre år vistats utom den kommun, där han har hemortsrätt. Jag finner det vara lämpligt, att statsverket åtminstone i vissa fall gottgör kostnaden för internering av sådana personer, som under någon, uppenbarligen ej alltför kort tid vistats utom sin hemortskommun. Emellertid bör enligt min mening den nykterhetsnämnd, som ansökt om internering, därest den eljest skulle vara ansvarig för värdkostnaden, jämväl i dylika fall primärt ansvara för densamma. Men sedermera bör kommunen under vissa förutsättningar kunna utfå gottgörelse av statsverket. Statens sekundära ansvarighet synes ej böra fastslås i förevarande lag. Det må blott erinras, att alkoholistlagen, därest denna sak skulle där beröras, borde innehålla när-

mare bestämmelser angående prövningen af de förhållanden, som skulle vara avgörande, då det i det särskilda fallet gällde att bestämma, huruvida staten skulle vara betalningsskyldig. Det kan lämpligen ankomma på Kungl. Maj:t att genom särskild kungörelse bestämma angående användningen av det anslag, som må komma att beviljas till ersättning åt kommunerna för vårdkostnad. Såsom redan omnämnts hava kommunerna under de senare åren i denna ordning erhållit bidrag till vissa vårdkostnader. För närvarande gäller i detta avseende vad som stadgats genom kungörelse den 22 juni 1928 (nr 241). Jag har alltså funnit mig böra utesluta vad 33 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag innehåller angående statsverkets skyldighet att vidkännas vårdkostnad.

I 33 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag anges, att sökandens skyldighet att svara för all vårdkostnad gäller gentemot såväl den anstalt, där intagning först ägt rum, som anstalt, till vilken överflyttning skett eller å vilken den intagne jämlikt 28 § 2 mom. (40 § i departementsförslaget) frivilligt kvarstannar eller jämlikt 32 § (48 § i departementsförslaget) efter utskrivning återintagits.

Det synes vara obehöfligt att i lagen omnämna, att, där sökanden är skyldig svara för vårdkostnad, denna skyldighet gäller jämväl gentemot anstalt, till vilken överflyttning skett, och avser även tid, under vilken den intagne jämlikt 40 § frivilligt kvarstannar. Vad sakkunnigförslaget i dessa delar innehåller har således uteslutits.

Den ifrågasatta föreskriften, att den förste sökanden skall gälda kostnaden för vård efter återintagning, synes mig icke vara lämplig. Ett sådant stadgande kunde befaras föranleda, att nykterhetsnämnderna komme att ställa sig betänksamma mot en interneringsansökning i fall, då utsikterna till rättelse vore mindre goda. Det skulle kunna inträffa, att den förste sökanden finge betala kostnaden för upprepade interneringsperioder och således för en ganska obestämmd tid framåt. Med hänsyn härtill torde det vara tillrådligt att låta vanliga regler gälla beträffande kostnaden för vård efter återintagning, vilket innebär, att den som ansökt om återintagning får betala vårdkostnaden, där denna ej gäldas av statsverket. På grund av det sålunda anförda har jämväl vad 33 § 1 mom. andra stycket i 1929 års förslag i senast angivna hänseende innehåller i fråga om vårdkostnaden uteslutits ur departementsförslaget.

7 KAP.

Om klagan och underställning.

55 §.

Detta stadgande motsvarar 34 § 1 mom. i 1929 års förslag (s. 113).

Besvärstiden har ansetts böra bestämmas till en månad.

Frågan om rätt att överklaga nykterhetsnämndens beslut angående övervakning har omnämnts vid behandlingen av 13 §, och får jag hänvisa till vad där anförts.

Den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen, att beslut angående utgivande av böter och viten skulle gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär, har uteslutits.

56 §.

Denna paragraf motsvarar 34 § 2 mom. i 1929 års förslag, såvitt stadgandet avser klagan över länsstyrelses beslut (s. 113).

Genom överflyttningen å vårdnadskollegierna av de ärenden, som enligt 1929 års sakkunnigförslag skulle tillkomma länsstyrelserna, hava stadgandena om klagan över länsstyrelses beslut måst undergå ändring. I den förut omnämnda promemorian angående vårdnadskollegiernas inrättande uttalades, att det torde vara lämpligt, att fullföljd skedde hos högsta domstolen. För alkoholisternas vidkommande innebure detta, framhölls det vidare, en ändring i den nuvarande ordningen, i det att mål om internering å alkoholistanstalt för närvarande fullföljdes i regeringsrätten. Att i fråga om fullföljden meddela olika regler beträffande de båda kategorierna, vanartiga och alkoholister, syntes icke kunna komma ifråga. För övrigt förefölle det i och för sig vara mest tilltalande, att även det frihetsberövande, som utgjordes av intagning å alkoholistanstalt, i sista hand beslutades av landets högsta judiciella myndighet.

Till belysande av frågan om betydelsen för högsta domstolens arbetsbörda av alkoholistärendenas överflyttning från regeringsrätten till högsta domstolen meddelas vissa uppgifter i följande tabell.

Tab. 3. Antalet till regeringsrätten från länsstyrelser fullföljda ärenden enligt alkoholistlagen samt innebörden av regeringsrättens beslut.

Besvär över beslut av länsstyrelse:	1925		1926		1927		1928		1929	
	fastställt	ändrat	fastställt	ändrat	fastställt	ändrat	fastställt	ändrat	fastställt	ändrat
I) i fråga angående intagande å alkoholistanstalt										
a) länsstyrelse beslutat intagande	14	1	7	—	18	2	6	1	19	—
b) länsstyrelse avslagit ansökan om intagande...	1	—	—	1	—	—	—	1	3	—
II) i annan fråga enligt alkoholistlagen	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—

Det kan synas i viss mån tveksamt, huruvida besvär över vårdnadskollegiernas beslut i alkoholistärenden böra anföras hos högsta domstolen. I främsta rummet föranledes en dylik tvekan därav, att frågan, om en person såsom alkoholist bör intagas å anstalt, avser ett ämne, som äger blott ringa samband med högsta domstolens rättsskipande verksamhet. Enligt förslaget till vanartslag skola emellertid intagningsbeslut jämte vissa andra beslut enligt nämnda lag överklagas i högsta domstolen. Att meddela särskilda regler för fullföljden från vårdnadskollegierna av ärenden enligt alkoholistlagen torde vara mindre lämpligt, helst som dessa ärenden stå mycket nära ärendena enligt vanartslagen. Vid lagrådets granskning av fjolårets förslag

Departements-
chefen.

till vanartslag framhölls, att då besvärsmålen enligt nämnda lag borde erhålla skyndsam handläggning, helst klaganden i allmänhet icke torde befinna sig på fri fot, men sådan behandling ej under varje tid av året vore möjlig med regeringsrättens regelmässiga organisation, syntes regeringsrätten icke kunna bliva högsta instans för dessa mål utan desamma böra upptagas av högsta domstolen. Vad sålunda anförts torde äga viss giltighet jämväl beträffande ärenden enligt alkoholistlagen, i vilka understundom förekommer, att den klagande är omhändertagen och således icke befinner sig på fri fot. Med hänsyn härtill och då ärendena icke torde komma att nämnvärt öka högsta domstolens arbetsbörda, har jag ansett övervägande skäl tala för att högsta domstolen skall vara klagoinstans över vårdnadskollegium jämväl enligt alkoholistlagen.

Fråga om den ändring av regeringsrättslagen, som betingas av nu förevarande ärendens överflyttning från regeringsrätten till högsta domstolen, läser chefen för justitiedepartementet senare komma att anmäla.

Bestämmelserna om klagan hava avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i 54 § av det till lagrådet remitterade förslaget till vanartslag. Dock har jag icke ansett här böra föreskrivas så kort besvärstid som 8 dagar. Det kan erinras, att i 1929 års förslag liksom i gällande lag stadgas en besvärstid av 30 dagar. Jag har funnit lämpligt föreslå, att besvärstiden bestämmes till en månad. De i 56 § upptagna bestämmelserna förete den olikheten i förhållande till gällande lag, att där medgiven klagorätt för sökande i ärendet borttagits. Inrättas ett nytt organ med speciell uppgift att pröva intagningsärenden enligt alkoholist- och vanartslagen m. m., torde klagorätt till högsta domstolen över vägrad intagning icke böra medgivas. Såsom den lämnade statistiken utvisar, synes denna rättighet blott ganska sparsamt hava begagnats. Anmärkas må, att någon besvärsmål från det allmänna sida i motsvarande fall icke är medgiven i förslaget till vanartslag, och att det ur allmän synpunkt torde finnas mindre anledning att tillåta klagan över vägrad internering å alkoholistanstalt än över vägrad internering å arbetsanstalt.

57 §.

Denna paragraf motsvarar 29 § andra stycket i 1929 års förslag (s. 101). *Socialstyrelsen* har anfört följande:

Det i andra stycket upptagna stadgandet »underställning skall alltid äga rum i det fall, som avses i 28 § 3 mom.» synes ej fullt tydligt. Därmed lär endast avses, att underställning skall ske av beslut om kvarhållande jämlikt nämnda lagrum men icke av beslut om utskrivning. I enlighet härmed torde 29 § andra stycket andra punkten åsyfta det fallet, att kvarhållande kommit till stånd med stöd av 28 § 3 mom. och att fråga därefter uppstått om utskrivning före den då gällande maximitidens utgång. Detta synes emellertid icke framgå av förslagets lagtext, vilken därför torde böra omarbetas på denna punkt. Härvid bör också tagas hänsyn till att det synes vara onödigt, att underställning äger rum, där anstaltsstyrelsen beslutat utskrivning av en kvarhållen person någon kortare tid, mindre än 6 månader, före maximitidens utgång.

Styrelsen för Veningarnsanstalten yttrar:

Bestämmelsen i 29 § andra stycket, att anstaltsstyrelsens beslut såväl om kvarhållande som utskrivning alltid skola i fall, som avses i 28 § 3 mom., underställas uppsiktsmyndighetens prövning, bör, i vad den avser utskrivningsbeslut, erhålla en annan lydelse. Det är nämligen uppenbarligen onödigt med underställning i de fall, där den förlängda maximitiden är tilländalupen, eftersom uppsiktsmyndigheten under dessa förhållanden icke kan ändra anstaltsstyrelsens beslut. I sin nuvarande avfattning kan stadgandet vidare tolkas så, som om styrelsen icke ägde rätt att före eller vid den normala maximitidens utgång utskriva person, tillhörande någon av de i 11 § 1 mom. och 17 § 1 mom. omförmälda kategorier, såvida icke uppsiktsmyndigheten först haft tillfälle pröva beslutet. En dylik tolkning, som skulle från anstaltsstyrelsen till uppsiktsmyndigheten överflytta beslutanderätten i nära nog hälften av alla utskrivningsfall, torde väl de sakkunniga emellertid näppeligen hava avsett. Tydligtvis åsyftar bestämmelsen att skapa säkerhet för att den person, som styrelsen funnit böra kvarhållas utöver den normala maximitiden, icke sedermera utan vägande skäl utskrivs från anstalten.

Enligt styrelsens mening kan det allvarligt ifrågasättas, huruvida underställningsförfarande överhuvudtaget är påkallat ifråga om styrelsens utskrivningsbeslut. Skulle emellertid mot denna styrelsens uppfattning underställning även av utskrivningsbeslut anses erforderlig, torde underställningen åtminstone böra inskränkas till vissa bestämda fall. Så bleve enligt styrelsens mening förhållandet, därest andra stycket i förevarande paragraf erhöle följande lydelse: »Beslut om kvarhållande enligt 28 § 3 mom. även som utskrivning av den, som sålunda kvarhållits, skola alltid underställas uppsiktsmyndighetens prövning».

Underställning bör äga rum dels av beslut, att någon skall kvarhållas utöver maximitiden enligt 36 § och dels av senare beslut angående kvarhållande eller utskrivning, dock ej om beslutet avser utskrivning först vid utgången av den maximitid, som finnes angiven i 37 §.

Det av de sakkunniga föreslagna stadgandet har i förtydligande syfte jämkats.

Enligt förslaget till vanartslag skall socialstyrelsen fungera såsom uppsiktsmyndighet över de allmänna arbetsanstalterna. Jämlikt 56 § i det nämnda förslaget skola, då uppsiktsmyndigheten i vissa fall handlägger fråga om kvarhållande eller utskrivning av den, som intagits å allmän arbetsanstalt, i avgörandet deltaga chefen för socialstyrelsen eller hans ställföreträdare, den ledamot, som inom ämbetsverket handlägger ärenden av ifrågavarande slag, annan ledamot, som avlagt för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov, samt två av Konungen särskilt förordnade ledamöter, av vilka den ene skall vara legitimerad läkare med psykiatrisk utbildning och den andre vara eller hava varit ordinarie innehavare av domarämbete.

Det torde få anses lämpligt, att samma regel gäller beträffande avgörandet av sådana frågor, som omförmälas i 57 § i det förevarande förslaget till alkoholistlag.

58 §.

Bestämmelser angående klagan över uppsiktsmyndighetens beslut förekomma i 34 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 113).

*Departements-
chefen.*

Departements-
chefen.

Vid granskningen i lagrådet av 1930 års förslag till vanartslag, uttalade lagrådets flesta ledamöter den meningen, att det, för den händelse besvärsmål om intagande å allmän arbetsanstalt och därmed jämställda mål skulle prövas i högsta domstolen, vore tveksamt, huruvida prövningen av besvär över uppsiktsmyndighetens beslut borde förläggas till regeringsrätten eller till Kungl. Maj:t i statsrådet, men att det vore möjligt, att praktiska hänsyn fällde utslag till förmån för den uppfattningen, att dessa ärenden borde upptagas icke av regeringsrätten utan av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Enligt det för 1930 års riksdag framlagda förslaget till vanartslag liksom enligt det innevarande år till lagrådet remitterade skola besvär över beslut av uppsiktsmyndigheten i vanartsärenden prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Samma ordning synes böra gälla beträffande motsvarande ärenden enligt den nu förevarande lagstiftningen. Frågan, huruvida dessa ärenden skola vinna prövning i den ena eller andra ordningen, saknar emellertid betydelse vid avfattningen av ifrågavarande stadgande. Ärendenas överflyttning från regeringsrätten till Kungl. Maj:t åvägabringas genom en ändring i regeringsrättslagen, varom förslag senare lär framläggas.

8 KAP.

Särskilda föreskrifter och ansvarsbestämmelser.

59 §.

1929 års förslag innehåller i 4 § 2 mom. anvisning för nykterhetsnämnden att samarbeta såväl med fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd och andra myndigheter som ock med föreningar, stiftelser och andra institutioner för social hjälpverksamhet (s. 66).

Socialstyrelsen yttrar:

Beträffande innehållet i 4 § 2 mom., som lämpligen kan sammanföras med 5 § 1 mom., torde det vara ändamålsenligt att, såsom reservanten föreslagit, i uppräknigen av institutioner och myndigheter m. fl., med vilka nykterhetsnämnd bör låta sig angeläget vara att samarbeta, upptaga jämväl rusdrycksförsäljningsbolag och styrelse för alkoholistanstalt (icke blott allmän sådan). Därest skyddsnämnden kommer till stånd, bör uppenbarligen även denna myndighet angivas.

Från nykterhetsnämndshåll uttalas önskemål om att de på senare åren i de flesta län bildade nykterhetsnämndssammanslutningarna måtte angivas i denna uppräknig. Då dessa organisationer hava till uppgift att befrämja nykterhetsnämndernas verksamhet, synes detta önskemål böra tillgodoses. Sammanslutningarna erhålla härigenom ett värdefullt stöd i lagstiftningen, medan på samma gång stadgandet är så mjukt (»i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av dess åligganden»), att någon olägenhet icke lär vara att befara.

Från åtskilliga andra håll hava gjorts uttalanden av samma innehåll.

Departement-
schefen.

En anvisning av det innehåll, som föreslagits för nykterhetsnämnd, har här lämnats för alla myndigheter, som handlägga ärenden enligt den ifrågasatta lagen. Det synes befogat, att i anvisningen omnämnas jämväl skydds-

nämnder ävensom alkoholistanstalter och bolag, som idka detaljhandel med rusdrycker.

Att nykterhetsnämnderna skola samarbeta med de av nämnderna själva bildade sammanslutningarna torde ej behöva utsägas i lagen.

60 §.

Detta stadgande motsvarar närmast 8 § i 1929 års förslag (s. 70).

Jag kan beträffande denna paragraf hänvisa till vad som anförts i fråga om 13 § i departementsförslaget.

61 §.

Motsvarar 7 § 2 mom. i 1929 års förslag (s. 69).

62 §.

Denna paragraf motsvarar 35 § i 1929 års förslag (s. 113).

Socialstyrelsen samt *styrelserna för Venngarns- och Svartsjöanstalterna* hava avstyrkt bestämmelsen om skyldighet för övervakare, nykterhetsnämnd och anstaltsföreståndare att anmäla förseelse till åtal.

Sålunda anför *Venngarnsanstaltens styrelse*.

I 28 § i lagen om behandling av alkoholister finnas intagna bestämmelser om straff för den som lämnar brännvin, vin eller öl åt person, vilken honom veterligen är intagen å alkoholistanstalt, eller eljest hjälper intagen att åtkomma sådana drycker. I 1926 års förslag (20 §) inbegreps under ansvarsbestämmelserna även det fall, att någon lämnade alkoholhaltiga drycker åt den, som honom veterligen stode under övervakning av nykterhetsnämnd. I sitt utlåtande den 24 februari 1927 förklarade sig styrelsen ej hava något att erinra mot nyssnämnda utvidgning. Däremot önskade styrelsen, att stadgandet i annat avseende måtte erhålla ändrad avfattning. Styrelsen anförde här om i huvudsak följande: »I motsats till vad nu är fallet, ålägger de sakkunnigas förslag anstaltens styrelse *skyldighet* att ofördröjligen hos vederbörande åklagare till åtal anmäla sådan förseelse, som här avses. Lämpligare vore, om en sådan angivelse finge bliva beroende på styrelsens prövning i varje särskilt fall. De å Venngarn intagna få ofta på egen hand företaga körslor på milslångt avstånd från anstalten. Det har förekommit, att någon person under dessa färder fått en handräckning av en intagen och i ovetenhet om straffbestämmelserna såsom ersättning bjudit på exempelvis pilsnerdricka. I sådant fall — där ingen ond avsikt förefunnits — synes man vinna mera genom en upplysning om lagens bestämmelser än genom att anmäla till åtal. Det förefaller, som om även 20 § borde så omredigeras, att det kunde överlämnas åt nykterhetsnämnden att avgöra, i vilka fall anmälan till åtal bör äga rum.»

I förevarande förslag har skyldigheten att till åtal anmäla förseelse av här ifrågavarande slag överflyttats, vad beträffar allmänna alkoholistanstalter, från styrelsen till föreståndaren. Styrelsen vidhåller emellertid allttjämt sin uppfattning om olämpligheten av att göra angivandet till en ovillkorlig skyldighet.

I såväl 1926 som 1929 års betänkande föreslås vissa utvidgningar av den straffbestämmelse, som förekommer i 28 § i den nu gällande lagen. Jag anser mig icke kunna biträda förslagen, såvitt de avse, att förledande till förtäring av alkoholhaltiga drycker under viss förutsättning skall beläggas med straff. Stadgandet motiveras i 1926 års förslag närmast av önskvärd-

*Departements-
chefen.*

heten att kunna med straff åtkomma sådana personer, som uppsöka en från anstalt utskreven och förleda honom till förtäring av rusdrycker. Även om jag finner syftet med förslaget beaktansvärt, har jag likväl på grund av de bevisningssvårigheter, som otvivelaktigt ofta skulle möta, ansett lämpligast, att en sådan straffbestämmelse icke upptages i förslaget.

På de skäl, som anförts av Vennngarnsanstaltens styrelse, har jag ansett skyldighet icke böra stadgas för övervakare m. fl. att anmäla förseelse till åtal.

63 §.

Denna paragraf motsvarar 36 § i 1929 års förslag (s. 114).

I sakkunnigförslaget har allenast vidtagits den ändringen, att i överensstämmelse med vad i 64 § av förslaget till vanartslag är stadgat, bestämmelsen om förvandling icke gjorts tillämplig å böter och viten, vartill någon fällts av nykterhetsnämnd.

Övergångsbestämmelserna.

Tiden för lagens ikraftträdande har satts till den 1 juli 1933. Anledningen härtill är närmast den, att vanartslagen med dess bestämmelser angående vårdnadskollegium icke avsetts skola träda i kraft förrän nämnda dag. En dylik övergångstid torde ock vara önskvärd med hänsyn till behovet av ett närmare övervägande rörande den utveckling av anstaltsväsendet, som lagstiftningen må påkalla.

I sakkunnigförslaget stadgades beträffande verkställighet av beslut, varigenom enligt äldre lag förordnats om någons intagande å allmän alkoholistanstalt, att äldre lag skulle gälla i fråga om tiden för kvarhållande men de nya bestämmelserna i övrigt lända till efterrättelse. Då de nya bestämmelserna emellertid icke allenast i fråga om interneringstiden utan även eljest kunna anses i viss mån strängare än vad nu gäller, har det ansetts lämpligast att låta den gamla lagen bliva i allo tillämplig å verkställigheten av äldre beslut, dock att de nya reglerna om vårdkostnad skola lända till efterrättelse.

En viss komplettering av bestämmelserna har skett i nära anslutning till vad i vanartslagförslaget stadgats, varjämte en övergångsbestämmelse tilllagts beträffande den, som vid tiden för lagens ikraftträdande frivilligt ingått å anstalt.

Föredraganden uppläser härefter det i enlighet med hans anförande affattade förslaget till *lag om behandling av alkoholister*, av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Gösta Sandberg.

Förslag
till
Lag
om behandling av alkoholister.

Häriigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Lagens tillämplighetsområde.

1 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav

1. vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller
2. utsätta någon, som han jämlikt stadgande i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller

3. ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller
4. vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller
5. grovt störa närboende eller andra,
då skola i enlighet med vad nedan är stadgat åtgärder vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv.

Lag samma vare, där någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflutna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri.

2 KAP.

Om samhällsorgan för behandling av ärenden enligt denna lag.

2 §.

I varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnden har att enligt denna lag upptaga och handlägga frågor om åtgärder mot dem, som äro hemfallna åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs. Angående nämndens åligganden i övrigt är särskilt stadgat.

3 §.

Kommunen må besluta, att särskild nykterhetsnämnd skall tillsättas. Är ej särskild sådan nämnd tillsatt, skall nykterhetsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

4 §.

Ledamöter i särskild nykterhetsnämnd utses av kommunen till det antal, som med hänsyn till folkmängden och andra förhållanden erfordras, dock å landet minst tre och i stad minst fem. Av ledamöterna skall minst en vara

kvinna, och bör läkare, om sådan är bosatt inom kommunen, vara ledamot av nämnden.

Suppleanter för ledamöterna utses av kommunen till minst dessas halva antal eller, om ledamöternas antal ej är jämnt, till minst det antal, som är närmast över hälften. Minst en av suppleanterna skall vara kvinna.

Beträffande valbarhet, obehörighet, rätt att avsäga sig uppdraget, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, vissa prästers och läkares rätt att deltaga i nämndens förhandlingar, val av ordförande och vice ordförande, ordningen för nämndens arbete, ordförandens åligganden, ersättning åt ordförande och ledamöter, avlämnande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskåpers förande, redovisning, granskning av nämndens räkenskaper och förvaltning samt ledamots ansvarighet äger vad i 3 kap. 10, 12—18 och 21 §§ i lagen om fattigvården finnes stadgat rörande fattigvårdsstyrelse motsvarande tillämpning.

I fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar.

5 §.

I kommun, där nykterhetsnämnden utgöres av fattigvårdsstyrelsen, skall kommunen utse en av styrelsens ledamöter att för den tid han är vald till ledamot bereda och vara föredragande i de ärenden, som ankomma på nykterhetsnämnds prövning.

6 §.

Då ordförande eller föredragande utsetts, skall uppgift å den utseddes namn och adress ofördröjligen insändas till länsstyrelsen, som låter meddela under rättelse därom i länskungörelserna.

7 §.

Konungen äger för viss kommun förordna, att befattningen med ärenden, som nykterhetsnämnden enligt denna lag har att handlägga, må tillkomma ett inom nämnden valt arbetsutskott.

Närmare bestämmelser rörande utskottets sammansättning och verksamhet meddelas av Konungen.

8 §.

I den mån det finnes erforderligt, må nykterhetsnämnden till sitt biträde kalla därtill skickade män och kvinnor.

Finnes ersättning åt sådant biträde böra utgå, ankommer det på kommunen att efter framställning av nämnden bestämma därom.

9 §.

Över nykterhetsnämnd tillkommer befattningen med ärenden enligt denna lag vårdnadskollegium.

Då kollegiet handlägger ärende enligt denna lag, skall vad i 13—15 §§ i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat äga motsvarande tillämpning; dock vare för beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt ej erforderligt, att ordföranden biträder beslutet.

Närmare bestämmelser angående vårdnadskollegiernas verksamhet enligt denna lag meddelas av Konungen.

3 KAP.

Om behandling av ärenden hos nykterhetsnämnd.

10 §.

Polis- och åklagarmyndighet åligger att, när de erhållit kännedom om förhållande, som bör föranleda nykterhetsnämndens ingripande, ofördröjligen göra anmälan därom hos nämnden.

11 §.

Har nykterhetsnämnden genom anmälan eller eljest fått grundad anledning antaga, att någon, som vistas inom kommunen eller där äger hemortsrätt, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden skyndsamt föranstalta om undersökning samt söka inhämta noggrann kännedom om hans levnadsförhållanden och andra på fallets bedömande inverkan omständigheter.

12 §.

Där så erfordras, må nykterhetsnämnden kalla den, som är föremål för undersökning, att personligen inställa sig inför nämnden eller särskilt utsett ombud eller av nämnden anvisad läkare. Är han bevisligen kallad, men utebliver han utan laga förfall, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande.

Då eljest någon, som bor eller uppehåller sig inom kommunen, av nykterhetsnämnden kallas till inställelse inför nämnden eller särskilt utsett ombud för att meddela upplysning i något till nämndens behandling hörande ärende, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta fem kronor och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger nämnden fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändock ej förmås till inställelse, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten för hans hämtande.

Ordförande i nykterhetsnämnd äger jämväl besluta om kallelse som ovan sägs.

13 §.

Framgår av nykterhetsnämndens undersökning, att den, om vilken är fråga, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, skall nämnden, där ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga för hans rättelse lämpade hjälpåtgärder.

Nämnden bör sålunda söka

bibringa honom insikt om vådan av alkoholmissbruk, därvid nämnden har att allvarligt erinra honom om de påföljder, vilka kunna inträda enligt denna lag, om rättelse ej vinnes;

förhjälpa honom i fall av behov till erhållande av lämplig anställning eller bereda honom, där det för minskande av frestelserna till bruk av alkoholhaltiga drycker är erforderligt, ombyte av verksamhet eller vistelseort;

föranstalta, att alkoholhaltiga drycker ej utlämnas till honom, samt förmå honom att ej besöka lokaler, där sådana utskänkas;

förmå honom, när det provas vara till gagn, att ingå i nykterhetsförening;

förmå honom, när anledning därtill föreligger, att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka vård å lämplig anstalt.

Då omständigheterna därtill föranleda, må nämnden ställa honom under övervakning på sätt i 60 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst två år från beslutet därom.

14 §.

Då undersökning eller annan sådan åtgärd på nykterhetsnämnds föranstaltande vidtages, bör noga tillses, att den, som åtgärden avser, icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke åtkommas av obehöriga.

4 KAP.

Om behandling av ärenden hos vårdnadskollegium.

15 §.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, icke genom hjälpåtgärd kunnat återföras till ett nyktert och ordentligt liv eller saknas eljest uppenbarligen utsikt att utan tvång återföra honom därtill, äger nämnden hos vårdnadskollegiet ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt.

16 §.

Är någon hemfallen åt alkoholmissbruk och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger nykterhetsnämnden, ändå att fall, som avses i 15 §, ej är för handen, så ock polismyndigheten i orten hos vårdnadskollegiet ansöka om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt. Återkallelse av ansökningen utgör ej hinder för kollegiet att fortsätta med ärendets handläggning.

Är faran så överhängande, att åtgärd, som ankommer på kollegiet, ej utan våda kan avvaktas, har polismyndigheten ått ofördröjligen på lämpligt sätt tillsvidare omhändertaga den, om vilken är fråga.

Varder någon sålunda omhändertagen, innan ansökning gjorts om förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, skall polismyndigheten utan uppskov göra sådan ansökning.

17 §.

Har förmyndare för någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, eller dennes make, föräldrar, barn eller syskon eller förmyndare för någon av dem hos nykterhetsnämnden hemställt, att nämnden måtte

vidtaga hjälpåtgärd eller ansöka om förordnande, att den, om vilken är fråga, må intagas å allmän alkoholistanstalt, men har nämnden avslagit framställningen eller ej inom två månader vidtagit åskad åtgärd, äger den, som gjort framställningen, hos vårdnadskollegiet ansöka om vidtagande av hjälpåtgärd eller om förordnande, som nyss är sagt.

Ansökningen skall inlämnas till nykterhetsnämnden inom ett år efter det framställningen gjordes hos nämnden, och åligger det nämnden att ofördröjligen till kollegiet insända ansökningshandlingarna jämte eget utlåtande, vilket tillika skall innefatta redogörelse för den undersökning och för de övriga åtgärder, som av nämnden vidtagits, eller, därest nämnden ej vidtagit någon åtgärd, upplysning om skälen därtill.

18 §.

Vid ansökning om förordnande, att någon må intagas å allmän alkoholistanstalt, böra fogas prästbevis och läkarbetyg, avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar.

Göres ansökningen av nykterhetsnämnd eller polismyndighet, skall den innehålla fullständig redogörelse för den i ärendet företagna undersökningen och för de övriga åtgärder, som vidtagits.

Saknas prästbevis eller läkarbetyg eller finnes den förebragta utredningen annorledes ofullständig, och kan det felande ej lämpligen genom vårdnadskollegiets försorg anskaffas, har kollegiet att förelägga sökanden att inom viss tid inkomma med felande handlingar eller utredning vid äventyr, att ansökningen eljest avslås, dock vare den omständigheten, att prästbevis ej varder för kollegiet tillgängligt, icke hinder för bifall till ansökningen, om den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv.

19 §.

Har ansökning hos vårdnadskollegiet gjorts i behörig ordning, skola ansökningshandlingarna ofördröjligen delgivas den, som ansökningen avser, och, om han är omyndig, den som enligt lag har att sörja för hans person, med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen förklara sig över ansökningen vid äventyr, om det försummas, att ärendet ändock avgöres. Finnes någon böra lämnas tillfälle att yttra sig över handling, som inkommit efter det ansökningen utställt till förklaring, skall sådan handling delgivas honom.

20 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må vårdnadskollegiet, när skäl därtill äro, även innan han blivit hörd i ärendet föranstalta om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän alkoholistanstalt eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, omhändertages och vårdas på annat lämpligt sätt.

21 §.

Finner vårdnadskollegiet, att förhör bör hållas med den, som ansökningen avser, eller att annan bör inför kollegiet upplysningsvis höras, har kollegiet att förordna om dylikt förhör.

Är den, som ansökningen avser, bevisligen kallad till förhör, men utebliver han utan laga förfall, må kollegiet låta hämta honom.

Där annan, som bevisligen kallats, utebliver utan laga förfall, gälle vad i 28 § första stycket i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

Vid förhöret skola bestämmelserna i 26 § andra stycket i nämnda lag äga motsvarande tillämpning. Protokoll skall föras över vad vid förhöret förekommer.

22 §.

Finner vårdnadskollegiet av förhållandena påkallat, att någon varder vid domstol hörd såsom vittne angående uppgivna omständigheter, gälle vad i 27 § andra stycket i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

23 §.

I fråga om ersättning till den, som enligt förordnande av vårdnadskollegium inställt sig för att upplysningsvis höras eller för att vittna, skall vad angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål finnes stadgat äga motsvarande tillämpning; dock skall ersättningen alltid stanna å statsverket.

24 §.

Finner vårdnadskollegiet, att den, som ansökningen avser, är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, har kollegiet att taga under omprövning, huruvida han kan antagas låta sig rätta genom hjälpåtgärd; och må kollegiet i sådant fall självt vidtaga dylik åtgärd eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att föranstalta därom.

Avser ansökningen förordnande, att han må intagas å allmän alkoholistanstalt, och finnes hjälpåtgärd ej böra vidtagas, skall kollegiet förordna om hans intagande å sådan anstalt.

25 §.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, begått brottslig gärning men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet vid gärningens begående icke fällts till ansvar, och har han vid prövning i vederbörlig ordning funnits icke vara i behov av vård å sinnessjukhus, må vårdnadskollegiet även utan därom gjord ansökning besluta om hjälpåtgärd eller förordna om hans intagande å allmän alkoholistanstalt.

Har någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, inställts hos kollegiet enligt lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt och prövar kollegiet det vara tjänligare att bereda honom vård å allmän alkoholistanstalt än att vidtaga åtgärd enligt nämnda lag, må kollegiet förordna om hans intagande å sådan anstalt.

I fall, som i denna paragraf sägs, äger kollegiet förordna, att den, om vilken

i ärendet är fråga, skall i avbidan på slutligt beslut omhändertagas och vårdas på lämpligt sätt.

26 §.

Vårdsnadskollegiets slutliga beslut skall ofördröjligen skriftligen mot bevis delgivas sökande samt den, som beslutet avser, och skall, om klagan över beslutet må föras, jämväl besvärshänvisning delgivas.

Där nykterhetsnämnd ej är sökande, skall underrättelse om beslutet översändas till nykterhetsnämnden i hemortskommunen, eller, om annan nykterhetsnämnd tagit befattning med ärendet, till denna nämnd.

27 §.

Där vårdsnadskollegiet ej annorlunda förordnar, må beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt gå i verkställighet utan hinder därav, att det ej äger laga kraft.

28 §.

Sökanden i ärendet har att föranstalta om verkställighet av beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt, där ej annat följer av vad i 29 § är stadgat.

Varder beslutet ej omedelbart verkställt, äger nykterhetsnämnden ställa den, som beslutet avser, under övervakning på sätt i 60 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

29 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, har vårdsnadskollegiet att föranstalta om verkställighet av beslutet.

Finner kollegiet, att den, som beslutet avser, genast bör intagas å allmän alkoholistanstalt, men kan plats ej omedelbart beredas, äger kollegiet, när skäl därtill äro, draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt, dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

Har beslutet meddelats jämlikt 25 § och föreligger grundad anledning till antagande, att den, som beslutet avser, skall låta sig rätta utan intagande å allmän alkoholistanstalt, må kollegiet medgiva villkorligt anstånd med beslutets verkställande, och äger kollegiet därvid ställa honom under övervakning på sätt i 60 § sägs. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom. När omständigheterna därtill föranleda, skall kollegiet förklara anståndet förverkat.

30 §.

Har plats å allmän alkoholistanstalt beretts för den, som enligt meddelat beslut må intagas å sådan anstalt, men vägrar han att ingå å anstalten, skall polismyndigheten på framställning av den, som har att föranstalta om verkställighet av beslutet, lämna handräckning för hans intagande.

31 §.

Där verkställighet av beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt ej påbörjats inom ett år efter beslutets meddelande, vare det förfallet.

5 KAP.

Om anstaltsvård och eftervårdande verksamhet.

32 §.

Allmän alkoholistanstalt enligt denna lag är

1. anstalt eller avdelning därav, som av staten inrättats för sådant ändamål;
2. av landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad anstalt eller avdelning därav, vilken av Konungen erkänts såsom allmän alkoholistanstalt.

Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Allmän alkoholistanstalt skall stå under ledning av en styrelse.

Konungen meddelar närmare bestämmelser angående anstalternas verksamhet.

33 §.

Allmänna alkoholistanstalterna skola stå under uppsikt av socialstyrelsen.

34 §.

Envar, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, skall vara pliktig att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom.

35 §.

Den i 33 § omförmälda uppsiktsmyndigheten äger förordna om överflyttning av intagen person från en allmän alkoholistanstalt till en annan; sådant förordnande må genast gå i verkställighet.

36 §.

Den, som på grund av slutligt beslut intagits å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under en tid av ett år. Har han förut varit intagen å sådan anstalt och är beslutet meddelat inom fem år från senaste utskrivningen, må han kvarhållas under en tid av två år.

Utskrivning från anstalten skall ske tidigare än nu är sagt, där grundad anledning föreligger till antagande, att den intagne efter utskrivningen skall föra ett nyktert och ordentligt liv.

37 §.

Har beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt grundats därpå, att den, som beslutet avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller har beslutet meddelats jämlikt 25 §, eller har någon, som förut minst tre gånger varit intagen å allmän alkoholistanstalt, ånyo intagits enligt slutligt beslut, som meddelats inom ett år från senaste utskrivningen, då må den intagne, därest han med hänsyn till sin sinnesart samt sitt föregående liv och förhållande i anstalten måste antagas i händelse av utskrivning icke komma att föra ett nyktert och ordentligt liv, kvarhållas under två år utöver den tid, han enligt 36 § längst kunnat kvarhållas.

Där någon sålunda kvarhålls, skall fråga om hans utskrivning sedermera minst en gång varje halvår upptagas till prövning.

38 §.

Vid beräkning av tiden för kvarhållande skall den tid inräknas, under vilken den intagne i avbidan på slutligt beslut vistats å allmän alkoholistanstalt eller av sådan anledning eller i avvaktan på beredande av plats å dylik anstalt vistats å annan för vård av alkoholister anordnad anstalt.

Har någon jämlikt 50 § intagits å allmän alkoholistanstalt och påkallas, medan han är intagen, verkställighet av förordnande om hans intagande å sådan anstalt, skall den tid, han frivilligt vistats å anstalten, likaledes medräknas vid bestämmande av den tid, han på grund av förordnandet må kvarhållas.

39 §.

Har någon, som intagits å allmän alkoholistanstalt, blivit överflyttad till straffanstalt för undergående av honom ådömt frihetsstraff eller förvandlingsstraff för böter, eller har han avvikit från alkoholistanstalten, skall den tid, han sålunda ej vistats å anstalten, icke medräknas vid bestämmande av den tid, han längst må kvarhållas.

40 §.

Vill någon, som är intagen å allmän alkoholistanstalt, frivilligt kvarstanna å anstalten efter utgången av den tid, han längst må kvarhållas, må det, när skäl därtill äro, medgivas för högst fyra månader under villkor, att han skriftligen förbinder sig att kvarstanna under den tid, som bestämmes. Är han omynsig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

41 §.

Där det provas vara till gagn, må anstaltens styrelse medgiva den intagne att under återstoden av den tid, han längst må kvarhållas, eller under viss del därav på försök vistas utom anstalten.

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren för anstalten att besluta om sådan försökspermission.

42 §.

Då försökspermission beslutas, har anstaltens föreståndare att, innan den intagne lämnar anstalten, meddela underrättelse om beslutet till myndighet eller person, som ansökt om hans intagande, ävensom, där så finnes lämpligt, till nykterhetsnämnden i den kommun, dit han begiver sig.

I fall av behov har föreståndaren att med anlitande av nykterhetsnämnd, organisation, som utövar social hjälpverksamhet, eller enskild person söka i tid bereda den permitterade lämplig sysselsättning samt förhjälpa honom till ort, där sådan erhållits, eller vidtaga andra tjänliga åtgärder till hans bistånd.

43 §.

Där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehöfligt, skall anstaltens styrelse ställa den permitterade under övervakning på sätt i 60 § sägs eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under permissionstiden.

Vare sig övervakning anordnas eller ej, må anstaltens styrelse ålägga den permitterade skyldighet att under permissionstiden underkasta sig de föreskrifter angående vistelseort, sysselsättning och annat, som finnas erforderliga för hans rättelse.

Där så provas nödigt, må anstaltens styrelse besluta ändring i meddelade föreskrifter.

Anstaltens styrelse äger uppdraga åt föreståndaren för anstalten att i fråga om den, som av honom permitteras, meddela beslut, som i denna paragraf avses.

44 §.

Undandrager sig den permitterade övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, äger anstaltens styrelse eller, enligt styrelsens uppdrag, föreståndaren för anstalten besluta om hans återhämtande.

Har ej före utgången av den tid, den permitterade längst må kvarhållas, fråga väckts om hans återhämtande, skall beslut meddelas om utskrivning.

Om den permitterade hämtas åter, skall den tid, han vistats utom anstalten, icke medräknas vid bestämmande av den tid, han längst må kvarhållas.

45 §.

Om kvarhållande och utskrivning beslutar anstaltens styrelse.

När skäl därtill äro, må även uppsiktsmyndigheten, efter anstaltsstyrelsens hörande, förordna om utskrivning.

46 §.

Då utskrivning beslutas, skall vad i 42 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är någon i fall, som avses i 52 §, vid utskrivning i behov av fattigvård, har anstaltens föreståndare att, där så provas påkallat, för erforderliga åtgärders vidtagande hänvända sig till länsstyrelsen i det län, där beslutet om hans intagande å allmän alkoholistanstalt meddelats; och har länsstyrelsen att efter omständigheterna föranstalta om tjänlig vård eller vidtaga annan lämplig åtgärd. Såsom vistelsesamhälle skall anses den kommun, där ingripande enligt denna lag ägde rum, dock att, där beslutet meddelats jämlikt 25 § andra stycket, vad i 44 § i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt är stadgat i fråga om vistelsesamhälle skall lända till efterrättelse.

47 §.

Vid utskrivning skall anstaltens styrelse, där det ej på grund av särskilda omständigheter finnes obehövt, ställa den utskrivne under övervakning på sätt i 60 § sägs eller uppdraga åt nykterhetsnämnd att därom besörja. Övervakningen må fortgå under högst ett år från beslutet därom.

Vare sig övervakning anordnas eller ej, må anstaltens styrelse ålägga den utskrivne skyldighet att under tid, som vid utskrivningen blivit förelagd, dock högst ett år, underkasta sig de föreskrifter angående vistelseort, sysselsättning och annat, som finnas erforderliga för hans rättelse.

Där så prövas nödigt, må anstaltens styrelse besluta ändring i meddelade föreskrifter.

48 §.

Undandraget sig den utskrivne övervakning eller bryter han eljest mot meddelade föreskrifter, må nykterhetsnämnden, där hjälpåtgärder vidtagits utan att rättelse vunnits eller sådana åtgärder prövas vara gagnlösa, hos vårdnadskollegiet ansöka om förordnande, att han må ånyo intagas å allmän alkoholistanstalt. Har han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må jämväl polismyndigheten i orten ansöka om sådant förordnande; och skall i dylikt fall vad i 16 § andra och tredje styckena stadgas äga tillämpning.

I ansökningen skall noggrant angivas, i vilka avseenden den utskrivne brutit mot de meddelade föreskrifterna, samt redogörelse lämnas för hans uppförande i övrigt under tiden efter utskrivningen.

Kollegiet har att efter omständigheterna förordna om intagande å allmän alkoholistanstalt eller vidtaga annan åtgärd enligt denna lag.

49 §.

Polismyndighet har att på begäran lämna handräckning för återhämtande till allmän alkoholistanstalt av den, som avvikit därifrån, och av permitterad, som enligt meddelat beslut skall hämtas åter till anstalten.

50 §.

Vill någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, frivilligt ingå å allmän alkoholistanstalt, må han intagas under villkor, att han i egenhändigt underskriven ansökning hos anstaltens styrelse gjort framställning därom samt skriftligen förbundit sig att kvarstanna å allmän alkoholistanstalt under viss tid, som dock ej må överskrida ett år. Är han omyndig, erfordras samtycke av den, som enligt lag har att sörja för hans person.

Vid ansökningen skola fogas prästbevis och läkarbetyg, avfattade enligt av Konungen meddelade anvisningar.

Den, som sålunda intagits å allmän alkoholistanstalt, må kvarhållas under den tid, som angives i den skriftliga förbindelsen, men må, när omständigheterna därtill föranleda, utskrivas tidigare.

Vad i 34, 35, 39—46 och 49 §§ stadgats äger motsvarande tillämpning rörande den intagne.

6 KAP.

Om kostnader för vård och omhändertagande enligt denna lag.

51 §.

Kostnad för omhändertagande eller vård, som omförmäles i 16 § andra stycket, 20 §, 25 § tredje stycket och 29 § andra stycket, skall statsverket vidkännas.

52 §.

Kostnad för vård, som meddelats den, vilken på grund av slutligt beslut

intagits å allmän alkoholistanstalt, skall bestridas av statsverket i följande fall, nämligen

1. där beslutet grundats därpå, att den intagne är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv;
2. där beslutet meddelats jämlikt 25 §;
3. där någon jämlikt 37 § kvarhålles.

53 §.

I andra fall än de i 51 och 52 §§ nämnda är den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att gentemot den anstalt, där vård lämnats, svara för vårdkostnad, vilken icke bestrides av eljest tillgängliga medel.

54 §.

Där på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnad, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden uttaga sådan gottgörelse, i den mån den icke finner skäl till eftergift.

7 KAP.

Om klagan och underställning.

55 §.

Den, som av nykterhetsnämnd fällts till böter eller vite, må hos vårdnadskollegiet anföra besvär över beslutet inom en månad från den dag, då han erhöll del därav. Över annat av nykterhetsnämnd enligt denna lag meddelat beslut må klagan ej föras.

56 §.

Har vårdnadskollegium meddelat beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt, om förverkande av villkorligt anstånd med sådant besluts verkställande, om böter eller vite för utevaro från förhör inför kollegiet eller om ersättning för inställelsen åt den, som inkallats för att upplysningsvis höras inför kollegiet, må ändring i beslutet sökas av den, som beslutet rör. Klagande åligger att inom en månad från den dag, då han skriftligen erhöll del av beslutet, till kollegiets ordförande inkomma med sina till Konungen ställda besvär. Ordföranden infordrar yttrande över besvären, om anledning därtill föreligger, samt insänder därefter ofördröjligen till nedre justitierevisionen samtliga ärendet rörande handlingar tillika med utlåtande av kollegiet.

Klagan över beslut, som av vårdnadskollegium särskilt meddelats om någons omhändertagande, må av honom föras i enahanda ordning, dock utan inskränkning till viss tid.

Över annat av vårdnadskollegium meddelat slutligt beslut, än ovan sägs, är klagan ej tillåten. Ej heller må särskild klagan föras, där vårdnadskollegium under ärendes handläggning meddelat annat beslut, än förut är sagt.

57 §.

Beslut om kvarhållande enligt 37 § samt om utskrivning av sålunda kvarhållen person före utgången av den i nämnda lagrum stadgade längsta tiden för kvarhållande skola underställas uppsiktsmyndighetens prövning.

Då uppsiktsmyndigheten handlägger sådant ärende, gälle vad i 56 § i lagen om åtgärder mot vanartigt levnadssätt finnes stadgat.

58 §.

I uppsiktsmyndighetens beslut må den, som beslutet rör, söka ändring hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

8 KAP.

Särskilda föreskrifter och ansvarsbestämmelser.

59 §.

Myndigheter, som handlägga ärenden enligt denna lag, böra, i den mån sådant kan vara till gagn vid fullgörandet av deras åligganden, samarbeta med nykterhetsnämnder, skyddsnämnder, fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och andra myndigheter, med alkoholistanstalter, med organisationer, vilka utöva social hjälpverksamhet, samt med bolag, som idka detaljhandel med rusdrycker.

60 §.

Ställes någon under övervakning, bör till övervakare utses därtill lämplig person, förening eller stiftelse.

Övervakare har att öva tillsyn över den, som är ställd under övervakning, och söka befordra vad som kan lända till hans hjälp. Vid övervakningen bör noga tillses, att den övervakade icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller onödigtvis störes i lovlig verksamhet.

Den övervakade skall föra ett nyktert och ordentligt liv, städse hålla övervakaren underrättad om sin bostad och adress samt på kallelse infinna sig hos honom.

Närmare bestämmelser angående övervakning meddelas av Konungen.

61 §.

Finner nykterhetsnämnden, att någon, som är hemfallen åt alkoholmissbruk såsom i 1 § sägs, bör förklaras omyndig eller att förmyndare i hans ställe eller jämte honom bör förordnas för hans myndling, har nämnden att göra anmälan härom hos överförmyndaren.

62 §.

Lämnar någon åt den, som honom veterligen är ställd under övervakning enligt denna lag eller är intagen å allmän alkoholistanstalt, alkoholhaltiga drycker eller hjälper någon eljest sådan person att åtkomma dylika drycker, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Där gärning, som här sägs, tillika innefattar förbrytelse mot gällande bestämmelser angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, gånge som i 4 kap. 2 § strafflagen stadgas.

Förseelsen åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

63 §.

Böter och viten, som omförmälas i 12 §, tillfalla kommunens kassa.

Böter och viten, som i andra fall ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan och skola, om tillgång saknas till deras fulla gäldande, förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1933.

Genom denna lag upphävas lagen den 30 juni 1913 (nr 102) om behandling av alkoholister och lagen samma dag (nr 103) om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Mål angående intagande å allmän alkoholistanstalt, som vid tiden för denna lags ikraftträdande äro anhängiga hos länsstyrelse, skola för fortsatt handläggning överlämnas till vårdnadskollegiet i länet.

Fullföljes talan mot beslut, som i mål angående intagande å allmän alkoholistanstalt före denna lags ikraftträdande meddelats, skall den äldre lagen lända till efterrättelse.

Vid verkställighet av beslut enligt den äldre lagen om intagande å allmän alkoholistanstalt skall samma lag fortfarande äga tillämpning, dock skola de nya bestämmelserna om vårdkostnad lända till efterrättelse.

Om någon, då denna lag träder i kraft, frivilligt ingått å allmän alkoholistanstalt, skall i fråga om honom äldre lag fortfarande gälla.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
2 mars 1931.*

Närvarande:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet den 18 februari 1931 tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 6 februari 1931, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om behandling av alkoholister*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Gustaf Axel Eriksson.

I anledning av förslaget avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Lagrådet:

Enligt förevarande lagförslag skola ärenden om intagande å allmän alkoholistanstalt prövas av den nya myndighet, vårdnadskollegium, vars inrättande föreslagits i det lagrådets granskning redan tidigare underställda förslaget till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag). Lagrådet erinrar dels om vad i dess den 16 februari 1931 avgivna yttrande angående sistnämnda lagförslag blivit av lagrådets ledamöter hemställt därom, att vårdnadskollegiet måtte erhålla karaktär av specialdomstol, dels ock om vad av lagrådet i yttrandet anförts beträffande kollegiets benämning.

Regeringsrådet Afzelius:

Utredningen i detta lagstiftningsärende har bestyrkt, att någon klagan hittills icke försports över den ordning, i vilken frågor om internering av alkoholister för närvarande handläggas i andra och tredje instans. Den genomgripande förändring, som i detta avseende nu föreslås, eller att länsstyrelsernas och regeringsrättens befattning med dessa ärenden skall upphöra och övertagas av vårdnadskollegierna och högsta domstolen, är näppe-ligen betingad av önskemål och erfarenheter, som framkommit under den nuvarande lagens tillämpning. Orsaken ligger i stället däri, att sedan för ett närliggande lagstiftningsområde — varnartslagen — föreslagits en helt ny organisation, det sammanhang, som i vissa avseenden råder mellan nämnda lag och alkoholistlagen, ansetts, oaktat åtskillnad i fråga om primär-

organen, kräva uniformitet beträffande förfarandet i övrigt. Att för en tillämpning i rent judiciella former icke med avseende å alkoholistlagstiftningen gälla samma skäl, som i fråga om vanartslagstiftningen, lär vara tämligen obestritt.

Med ett genomförande av det remitterade förslaget i nu berört hänseende äro förenade vissa enligt min mening icke oväsentliga olägenheter. Den erfarenhet, som av de högre instanserna förvärvats genom den nuvarande lagens tillämpning under hela dess giltighetstid, skall icke kunna tillgodogöras för den fortsatta praxis inom området för denna enligt förslaget visserligen i åtskilligt reviderade, men till sina huvudgrunder likväl oförändrade lagstiftning. För högsta domstolen innebär övertagandet av besvärsprovningen en ny och för dess egentliga verksamhet främmande uppgift. Med hänsyn till regeringsrättens arbetsbörda kan visserligen en kvantitativ minskning av besvärsmålen sägas medföra någon fördel, men med upprätthållande av regeringsrättens ställning såsom högsta förvaltningsdomstol är dock knappast rätt förenligt att, såsom här skulle ske, från dess provning undantagas rent förvaltningsrättsliga mål, vilka under lång tid varit dit hänvisade och fortfarande skola kunna fullföljas till Kungl. Maj:t. Genom att även alkoholistärendena förläggas till vårdnadskollegierna erhålla dessa redan från begynnelsen arbetsuppgifter av sådan omfattning, att åtminstone på sina håll kan uppkomma svårighet att till ordförande och ledamöter förvärva de lämpligaste personerna.

Om den för alkoholistlagstiftningens genomförande mest ändamålsenliga organisationen nu förelegat såsom ett fristående spörsmål, skulle efter min uppfattning en sådan förändring av nuvarande ordning, som följer av det remitterade förslaget, icke varit att förorda. Emellertid kan det icke bestridas, att därest en sådan institution som vårdnadskollegiet kommer till stånd, den bör vara lika väl skickad att handlägga dessa ärenden som de frågor, vilka enligt förslaget till vanartslag skola tillhöra området för dess verksamhet. Ej heller kan det bortses från att vissa praktiska svårigheter och konfliktfall kunna uppstå, om vardera lagen har sitt särskilda förfarande. Sammanhanget mellan de båda lagarna och den likartade beskaffenheten av de åtgärder, genom vilka deras syftemål skall befordras, utgöra otvivelaktigt skäl för anordnande av ett för dem gemensamt förfarande. Med hänsyn härtill finner jag mig icke böra avstyrka det remitterade förslaget i nu förevarande avseende.

Justitierådet *Stenbeck*, med vilken justitierådet *Edelstam* instämde:

Därest den särskilda myndighet, vårdnadskollegium, som föreslagits för provningen av ärenden om intagande å allmän arbetsanstalt, kommer till stånd i överensstämmelse med vad lagrådets ledamöter vid granskningen av förslaget till vanartslag hemställt, anser jag kollegiet med hänsyn till dess sammansättning väl lämpat att övertaga provningen av ärenden angående intagande av alkoholister å allmän alkoholistanstalt. Då bland de personer, mot vilka ingripande på grund av vanartigt levnadssätt kan ifrågakomma,

ett stort antal äro hemfallna åt alkoholmissbruk och enligt förslaget till vanartslag intagande å allmän arbetsanstalt icke bör äga rum, därest rättelse i vanarten prövas kunna vinnas genom den vanartiges behandling för alkoholism, synes det jämväl ändamålsenligt, att ärenden om intagande å allmän arbetsanstalt och ärenden om intagande å allmän alkoholistanstalt handläggas av samma myndighet.

Talan mot vårdnadskollegiets beslut skall enligt såväl förslaget till vanartslag som ock förevarande lagförslag föras hos Kungl. Maj:t i högsta domstolen. På de skäl, som i yttrandet över förslaget till vanartslag rörande fullföljden i ärenden enligt nämnda lag anförts inom lagrådet av de tre justitieråden, hemställer jag, att talan mot vårdnadskollegiets beslut jämväl i ärenden enligt alkoholistlagen måtte tillhöra regeringsrättens prövning. Skulle emellertid prövningen av talan mot vårdnadskollegiets beslut i ärenden enligt vanartslagen förläggas till högsta domstolen, anser jag — ehuru en överflyttning av ärendena enligt lagstiftningen om alkoholister från regeringsrätten till högsta domstolen i och för sig är att beklaga — mig dock ej kunna framställa erinran däremot, att prövningen av talan mot vårdnadskollegiets beslut i dessa ärenden jämväl överlämnas till högsta domstolen.

Justitierådet Christiansson:

Till lagrådets protokoll den 16 februari 1931 har jag för min del uttalat betänklighet mot inrättande av det nya organ, vårdnadskollegium, som enligt förslaget till vanartslag skulle inrättas för handläggning av ärenden rörande personer, i följd av sitt levnadssätt hemfallna under lagens tillämpning. Såsom skäl anfördes bland annat den olägenhet, som, jämväl från det allmännas sida sett, måste vara förenad med att personer i andra viktiga befattningar genom utomliggande uppdrag få sin verksamhet splittrad och måhända nödgas eftersätta eller åt vikarie överlämna en del av sin egentliga verksamhet. Med den väsentliga tillökning i arbetsuppgifter, som enligt nu förevarande förslag skulle uppstå för vårdnadskollegierna, synes nämnda olägenhet i än högre grad bliva att befara, särskilt för ordföranden, den ordinarie domaren.

Den frågan ligger då nära till hands, om beträffande alkoholistvården i och för sig ett så stort behov av förändrade bestämmelser i fråga om den beslutande myndigheten och dess organisation verkligen kan anses föreligga, att anordnandet av ett nytt särskilt organ därav är motiverat, eller om detta ej snarare, såsom remissprotokollet synes giva vid handen, blivit en konsekvens av vad inom vanartslagens område befunnits önskvärt.

Å andra sidan kan ingalunda förbises, att med den inbördes samhörighet, som onekligen består mellan de båda föreslagna lagarnas tillämpningsområden och som i förslagen givit anledning till särskilda bestämmelser rörande förfarandet, ett förläggande av målen rörande vanartiga och alkoholister till skilda beslutande myndigheter måste medföra olägenheter, åtminstone av processuell art, och därför ej gärna bör äga rum.

Med en anordning som den föreslagna är emellertid förbunden även en annan betydande olägenhet. Inom lagrådet har vid granskningen av förslaget till vanartslag av flertalet ledamöter uttalats den meningen, att vid fullföljd av talan mot vårdnadskollegiets beslut målen såväl av principiella skäl som med hänsyn till högsta domstolens arbetsbörda borde handläggas icke av högsta domstolen utan av regeringsrätten. Därvid gällde det dock mål, motsvarande de för närvarande av högsta domstolen i sista instans behandlade lösdriverimålen. Vinner föreliggande förslag bifall, skulle åter därmed följa en överflyttning till högsta domstolen av en hel grupp mål, vilka nu handläggas av regeringsrätten, och detta utan att veterligen något missnöje försports med nuvarande anordning. Det synes emellertid mindre lämpligt att, om såväl vanarts- som alkoholismålen förläggas till vårdnadskollegierna, vid fullföljd av talan från dessa förfarandet icke skulle vara enahanda för mål av båda grupperna. Därest förslaget skulle leda till samtliga dessa måls dragande under högsta domstolen, ligger däri för mig en ytterligare orsak att icke tillstyrka förslaget i nu avsedd del.

För den händelse den beslutande myndigheten i såväl vanarts- som alkoholismål skall utgöras av vårdnadskollegiet, instämmer jag i vad justitierådet Stenbeck yttrat rörande talan mot kollegiets beslut.

1 §.

Lagrådet:

Enligt femte punkten i förevarande paragraf skola i lagen avsedda åtgärder kunna vidtagas emot den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och i följd därav finnes »grovt störa närboende eller andra». Vid granskning av det år 1929 avgivna sakkunnigförslaget, vilket innehöll en motsvarande, om ock i formen något avvikande bestämmelse, hemställde socialstyrelsen, att till utmärkande av att med stadgandet ej åsyftades den, som vid ett eller annat enstaka tillfälle betedde sig olämpligt, utan allenast den, som mera vanemässigt låte dylikt uppträdande komma sig till last, påföljden måtte förklaras avse den, som på grund av alkoholmissbruk förde ett för annan grovt störande levnadssätt. Departementschefen har emellertid, under hänvisning till de inledande orden i paragrafen, ansett den nu föreslagna bestämmelsen med tillräcklig tydlighet angiva, att därmed avses »ett mera vanemässigt störande av sådan art, att det måste betecknas såsom grovt», och förty icke funnit skäl att åt bestämmelsen giva den formulering, som förordats av socialstyrelsen.

Visserligen är det föreslagna stadgandet därutinnan otvetydigt, att det äger tillämpning allenast å den, vilken missbrukar alkohol i sådan grad, att han är att beteckna såsom alkoholist. Men efter orden torde stadgandet icke utesluta den tolkning, att ett ingripande skulle kunna ske även mot en person, vilken, ehuru alkoholist, dock endast mera tillfälligt uppträder på ett grovt störande sätt. Då det uppenbarligen bör förebyggas, att en dylik icke avsedd tolkning vinner insteg, särskilt hos dem, å vilka lagens tillämpning i första hand beror, tillstyrker lagrådet, att punkten omformuleras

därhän, att påföljden kommer att gälla den, som finnes i följd av alkoholmissbruk föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt.

2 §.

Lagrådet:

Då två eller flera kommuner förenat sig att tillsammans utgöra ett fattigvårdssamhälle, kommer i fall, som avses i 3 § andra punkten, samhällets fattigvårdsstyrelse att utgöra gemensam nykterhetsnämnd för de i samhället ingående kommunerna. Det synes — i överensstämmelse med vad som i lagen om samhällets barnavård är stadgat — vara lämpligt, att även särskild nykterhetsnämnd är gemensam för kommunerna. En motsatt anordning skulle medföra behov av regler i en omfattning, som ej lär kunna ifrågakomma. Lagrådet hemställer därför, att en bestämmelse gives av innehåll, att vad i denna lag är stadgat om kommun skall äga motsvarande tillämpning i avseende å fattigvårdssamhälle, som består av två eller flera kommuner. En sådan bestämmelse torde lämpligen kunna upptagas i 8 kap. såsom 59 §, varefter den föreslagna 59 § och följande paragrafer omnumreras.

4 §.

Lagrådet:

I 16 § 1 och 2 mom. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården stadgades, att i fattigvårdssamhälle, varest särskild fattigvårdsstyrelse var tillsatt, samhället skulle utse bland styrelsens ledamöter ordförande och vice ordförande samt att, om både ordföranden och vice ordföranden vore hindrade att styrelsens sammanträden bevista, styrelsen skulle utse inom sig ordförande för tillfället. Den beträffande val av ordförande och vice ordförande i nykterhetsnämnd i 3 § tredje stycket av gällande lag om behandling av alkoholister upptagna hänvisningen till vad om fattigvårdsstyrelse är stadgat avsåg ursprungligen nämnda stadganden i 16 § 1 och 2 mom. av 1871 års förordning. I 14 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården finnes, förutom samma stadganden, jämväl bestämmelse av innehåll, att fattigvårdsstyrelse inom sig för varje år utser en kassaförvaltare, därest ej kommunens förvaltning ordnats på ett sätt, som gör sådan kassaförvaltare obehövlig. Då hänvisningen i förevarande paragraf tredje stycket till 14 § i lagen om fattigvården bör avse jämväl nämnda bestämmelse, synes i stället för orden »val av ordförande och vice ordförande» böra upptagas orden »val av ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare».

9 §.

Regeringsrådet *Afzelius*, med vilken justitieråden *Christiansson* och *Edelstam* förenade sig:

Då ärenden om behandling av alkoholister handläggas av vårdnadskollegium, skall enligt förevarande paragraf vad i 13—15 §§ vanartslagen finnes stadgat tillämpas med allenast det undantag, att kollegiet skall kunna fatta

beslut om intagande å alkoholistanstalt utan att, såsom kräves för intagande å allmän arbetsanstalt, beslutet biträdes av ordföranden.

Med den vetorätt, som enligt förslaget till vanartslag skall i fråga om interneringsbeslut tillkomma den lagfarne ordföranden, har uppenbarligen åsyftats att införa ytterligare en garanti utöver dem, som själva förfarandet anses erbjuda, för att de personer, vilka bliva föremål för ingripande enligt nämnda lagstiftning, icke obehörigen berövas sin frihet. Det vill förefalla, som om anledning knappast föreläge att i detta avseende ställa anspråken på rättssäkerhet lägre för dem, vilka hemfallit åt dryckenskap, än för dem, vilka föra ett vanartigt levnadssätt. I varje fall torde icke utan avgörande skäl en sådan åtskillnad, som nu föreslås, böra uppdragas beträffande dem, vilka under en i övrigt likartad procedur äro underkastade vårdnadskollegiets prövningsrätt. Såsom grund för att alkoholistärendena böra förläggas till vårdnadskollegiet har framhållits, att förutsättningar för ingripande mot en person såväl enligt alkoholistlagen som enligt vanartslagen ej sällan samtidigt äro för handen och att för vissa dylika fall det ansetts böra stå kollegiet öppet att välja den form för behandlingen, som är den för ändamålet tjänligaste. Att under sådana omständigheter interneringsfrågan kan på grund av skiljaktiga omröstningsregler erhålla olika utgång allt efter som den ena eller den andra av de båda lagarna finnes böra tillämpas, måste efter min uppfattning framstå såsom otillfredsställande. Jag hemställer, att nu anmärkta bestämmelse måtte uteslutas.

Justitierådet *Stenbeck*:

Lika med regeringsrådet Afzelius finner jag det olämpligt, att vid omröstning inom vårdnadskollegium olika regler såtillvida gälla enligt förslaget till vanartslag och förevarande lagförslag, att för intagande å allmän arbetsanstalt kräves, att beslutet därom biträdes av kollegiets ordförande, medan motsvarande krav ej uppställts beträffande beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt. Emellertid synes mig redan genom de allmänna omröstningsreglerna ordförandens behöriga inflytande inom kollegiet tillräckligt tryggt. Vid avgörandet av frågan, huruvida åtgärd mot en alkoholist bör vidtagas eller icke, bliva verkningarna av hans alkoholism för hans familj eller det allmänna vanligen främst avgörande. Att härvid tillmäta lekmannaomdomet så ringa betydelse, att ej lekmannaledamöternas enhälliga mening om behovet av internering skulle leda till intagande å alkoholistanstalt, skulle enligt min uppfattning innebära en så stark begränsning av dessa ledamöters möjlighet att göra sina meningar gällande inom kollegiet, att det kunde befaras, att deras intresse och känsla av ansvar komme att slappas. Någon större våda av att låta de tre lekmannaledamöternas beslut om internering gälla såsom kollegiets beslut synes mig ej heller föreligga, eftersom klagorätt för den internerade finnes. Då den i 15 § förslaget till vanartslag upptagna bestämmelsen, att för beslut om intagande å allmän arbetsanstalt erfordras, att ordföranden biträder beslutet, icke synes mig vara i avsevärdare mån av behovet påkallad till tryggande mot obehörigt frihetsberövande,

skulle jag vid samtidig granskning av förevarande lagförslag och förslaget till vanartslag hava tagit under övervägande, huruvida icke den rättslikhet, som synes även mig önskvärd, bort vinnas genom avlägsnandet av sist-nämnda bestämmelse ur förslaget till vanartslag. Jag anser mig därför icke böra hemställa om ändring i förevarande paragraf.

12 §.

Lagrådet:

Enligt förevarande paragraf tredje stycket äger ordförande i nykterhetsnämnd till inställelse inför nämnden eller särskilt utsett ombud kalla ej blott den, som är föremål för undersökning, utan även annan, som kan meddela upplysning i ärendet. Motsvarande rätt för ordförande i barnavårds- eller skyddsnämnd är enligt det av lagrådet tidigare granskade förslaget till vanartslag inskränkt till att avse den vanartige. Giltig anledning till denna åtskillnad torde icke föreligga. Lagrådet finner därför önskvärt, att i fråga om nämndordförandes befogenhet i förevarande hänseende likhet åvägbringas mellan de båda lagarna. Om därvid av praktiska skäl den ståndpunkt, som intagits i förslaget till alkoholistlag, anses vara att föredraga, skulle 17 § tredje stycket i vanartslagförslaget kunna på det sätt ändras, att begynnelseorden »där nämnden kallat» utbytas mot »där nämnden eller ordföranden kallat».

18 §.

Lagrådet:

Förevarande paragraf utgår därifrån, att då prästbevis eller läkarbetyg saknas eller den förebragta utredningen finnes annorledes ofullständig, vårdnadskollegiet själv bör sörja för utredningens komplettering, där det lämpligen kan ske. Saknas läkarbetyg eller erfordras ny läkarundersökning, synes kollegiet böra äga samma befogenhet som nykterhetsnämnden att ålägga den, som ansökningen avser, att inställa sig inför en av kollegiet anvisad läkare. Lagrådet hemställer därför, att i förevarande paragraf upptages ett nytt stycke av innehåll, att såframt vårdnadskollegium vill föranstalta om läkarundersökning, vad i 12 § första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning.

22 §.

Lagrådet:

Med hänvisning till sitt yttrande vid granskningen av 27 § andra stycket i vanartslagförslaget hemställer lagrådet, att vårdnadskollegiet tillerkännes rätt att vid domstol få personer hörda ej blott såsom vittnen utan även upplysningsvis.

56 §.

Lagrådet:

Den enligt nu gällande alkoholistlag sökande tillkommande rätten att i högsta instans överklaga beslut, varigenom ansökning om intagande å allmän alkoholistanstalt lämnats utan bifall, har i förslaget borttagits. Såsom skäl härtill har av departementschefen åberopats, att klagorätten syntes hava be-
gagnats blott ganska sparsamt ävensom att någon besvärsrätt från det all-

männas sida i motsvarande fall icke medgivits i förslaget till vanartslag. Regeringsrättens årsbok utvisar dock, att av nykterhetsnämnd förd klagan över beslut av omförmälda beskaffenhet flera gånger vunnit bifall. Med avseende härå och då tillräcklig grund ej heller eljest torde föreligga för borttagande av den förefintliga besvärsrätten, får lagrådet — med erinran tillika om vad lagrådet vid granskning av 54 § i vanartslagförslaget anfört om besvärsrätt för det allmänna i vanartsmål — hemställa, att gällande regel angående fullföljdsrätten lämnas oförändrad.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 6 mars 1931.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anmäler, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, lagrådets den 2 mars 1931 afgivna utlåtande över det till lagrådet den 6 februari samma år remitterade förslaget till lag om behandling av alkoholister.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredraganden:

Lagrådet har till en början erinrat om vad lagrådet i utlåtande över förslaget till vanartslag hemställt rörande det ifrågasatta vårdnadskollegiets karaktär av domstol samt om vad lagrådet i samma utlåtande anfört beträffande kollegiets benämning. Mot den föreslagna överflyttningen av alkoholistärenden från länsstyrelserna och regeringsrätten till vårdnadskollegierna och högsta domstolen har en ledamot av lagrådet uttalat betänkligheter men ansett vissa skäl tala för anordnande av ett för vanarts- och alkoholistlagarna gemensamt förfarande. Med hänsyn härtill har denne ledamot funnit sig icke böra avstyrka förslaget i nu förevarande avseende. Två ledamöter av lagrådet hava funnit det ändamålsenligt, att ärenden om intagande å allmän arbetsanstalt och ärenden om intagande å allmän alkoholistanstalt handläggas av samma myndighet. De hava emellertid hemställt, att talan mot vårdnadskollegiets beslut enligt alkoholistlagen måtte tillhöra regeringsrättens prövning, och därvid åberopat vad i yttrandet över förslaget till vanartslag anförts rörande fullföljden i ärenden enligt nämnda lag. Förlades emellertid prövningen av talan mot vårdnadskollegiets beslut enligt vanartslagen till högsta domstolen, hava dessa ledamöter funnit sig icke kunna framställa erinran mot att jämväl alkoholistärendena överlämnades till högsta domstolen, ehuru detta i och för sig vore att beklaga. Den återstående ledamoten av lagrådet har erinrat om de betänkligheter mot inrättande av vårdnadskollegierna, som av honom anförts vid granskningen av förslaget till vanartslag, men tillika uttalat, att ett förläggande av målen rörande vanartiga och alkoholister till skilda beslutande myndigheter ej gärna borde äga rum. Denne ledamot har vidare förklarat, att för den händelse den beslutande myndigheten i såväl vanarts- som alkoholismål skulle utgöras av vårdnadskollegiet, han instämde i vad nyss omförmälda två ledamöter av lagrådet yttrat rörande talan mot kollegiets beslut.

Med anledning av vad sålunda i lagrådet anförts vill jag framhålla, att i den proposition (nr 100) med förslag till vanartslag, som Kungl. Maj:t enligt beslut den 20 februari 1931 framlagt för riksdagen, vårdnadskollegium bibehållits såsom organ för prövning av ärenden enligt vanartslagen men att kollegiet, på sätt lagrådet hemställt, erhållit karaktär av domstol, varjämte kollegiets benämning ändrats till skyddskollegium. Vidare må erinras, att talan mot kollegiets beslut skall enligt propositionen liksom enligt remissförslaget prövas av högsta domstolen. Vid nu nämnda förhållanden och då lagrådets samtliga ledamöter ansett, att förfarandet bör vara det samma enligt de båda lagarna, synes mig vad lagrådets ledamöter vid granskningen av förslaget till alkoholistlag i förevarande avseende yttrat icke böra föranleda andra ändringar i samma förslag än dem, som betingas av kollegiets förändrade ställning och benämning. Dessa i lagtexten föga ingripande ändringar har jag låtit vidtaga. Jag vill emellertid erinra om vad jag vid behandlingen av förslaget till vanartslag yttrat angående ett förnyat upptagande av frågan om instansordningen.

Vid 9 § hava tre av lagrådets ledamöter hemställt om uteslutande av bestämelsen, att för beslut om intagande å allmän alkoholistanstalt ej skall, såsom för intagande å allmän arbetsanstalt, erfordras, att ordföranden i kollegiet biträder beslutet. Under erinran, att vetorätten mot intagningsbeslut enligt vanartslagen tillagts kollegiets lagfarne ordförande i syfte att därmed införa ytterligare garanti mot obehörigt frihetsberövande, hava dessa ledamöter till stöd för sin hemställan bland annat framhållit, att det ville förefalla, som om anledning knappast föreläge att i detta avseende ställa anspråken på rättssäkerhet lägre för dem, vilka hemfallit åt dryckenskap, än för dem, vilka föra ett vanartigt levnadssätt. I varje fall syntes icke utan avgörande skäl en sådan åtskillnad, som nu föresloges, böra uppdragas beträffande dem, vilka under en i övrigt likartad procedur vore underkastade kollegiets prövningsrätt. Den återstående ledamoten av lagrådet har ävenledes funnit rättslikhet mellan vanarts- och alkoholistlagarna i förevarande avseende böra finnas men uttalar sig för vinnandet därav genom borttagandet i vanartslagen av bestämmelsen om ordförandens vetorätt.

Såsom lagrådet erinrat, har berörda vetorätt sin grund i önskan att därigenom erhålla ytterligare garanti mot obefogade intagningsbeslut. Speciellt har bestämmelsen ansetts påkallad för att trygga en riktig tillämpning av reglerna om ingripande mot sedeslöst leverne. Vid remissen till lagrådet av förevarande förslag anförde jag, att tillräckliga skäl icke syntes mig föreligga att införa motsvarande bestämmelse i alkoholistlagen. Den ståndpunkt, jag sålunda intagit, har jag icke funnit anledning att frångå. Enligt min mening erbjuder prövningen av interneringsfrågor rörande alkoholister merendels icke svårigheter av sådan beskaffenhet som motsvarande prövning beträffande de vanartiga, särskilt de sedeslösa. Med hänsyn härtill torde, även om nu ifrågavarande särskilda garanti mot obehöriga frihetsberövanden icke uppställas i alkoholistlagen, anspråken på rättssäkerhet likväl kunna anses

vara på ett tillfyllestgörande sätt tillgodosedda. Att rättsolikhet på denna punkt, enligt vad jag förordar, kommer att finnas mellan de båda lagarna är väl mindre önskvärt men har synts mig vara att föredraga framför de utvägar, som stå till buds till vinnande av överensstämmelse mellan lagarna, nämligen bestämmelsens upptagande i alkoholistlagen eller dess uteslutande ur vanartslagen.

Vad lagrådet vid 12 § anført om den olikhet, som föreligger mellan förslagen till vanartslag och till alkoholistlag beträffande rätten för ordföranden i det underordnade organet att inkalla personer att upplysningsvis höras, synes mig ej böra föranleda ändring i föreliggande förslag. Att ordföranden enligt vanartslagen icke tillagts en sådan befogenhet har sin grund i tvekan om lämpligheten av en dylik befogenhet, särskilt såvitt angår ärenden rörande sedeslösa. Övervägande skäl hava vid sådant förhållande synts mig tala för att inkallandet i dessa fall skall ankomma å barnavårds- eller skydds nämnden själv. Motsvarande anledning till inskränkning i ordförandens befogenheter enligt alkoholistlagen lär icke föreligga.

Vid 56 § har lagrådet yrkat, att den nu gällande regeln angående rätten till fullföljd mot andra instansens beslut i alkoholistärenden måtte lämnas oförändrad, därvid tillika erinrats om vad lagrådet vid granskning av 54 § i vanartslagförslaget anført om besvär rätt för det allmänna i vanartsmål. Av lagrådet gjord hemställan om införande av sådan besvär rätt i vanartsmål har icke vunnit Kungl. Maj:ts bifall. Med hänsyn härtill och då det, såsom vid remissen av nu föreliggande förslag av mig framhölls, ur allmän synpunkt torde finnas mindre anledning att tillåta klagan över vägrad internering å alkoholistanstalt än över vägrad internering å arbetsanstalt, synas remissförslagets regler angående fullföljdsrätten böra lämnas orubbade.

Av lagrådet i övrigt framförda anmärkningar hava blivit beaktade. Därjämte hava i förslaget vidtagits vissa smärre jämkningar av redaktionell art.

Vid remissen till lagrådet lämnade jag i samband med frågan om kostnaderna för förslagets genomförande en del statistiska uppgifter rörande alkoholistvården. Till belysande i viss mån av den utveckling, alkoholistvården i olika delar av riket undergått sedan alkoholistlagen trädde i kraft, meddelas i en numera upprättad tabell, vilken såsom bilaga (*Bilaga A*) torde få fogas vid detta protokoll, uppgift å antalet å allmänna alkoholistanstalter under tiden $\frac{1}{8}$ 1916 — $\frac{31}{12}$ 1930 intagna personer, fördelade å län samt landsbygd och städer. Tabellen grundar sig å de uppgifter, de allmänna alkoholistanstalterna lämnat till socialstyrelsen rörande de intagna. Av tabellen framgår bland annat, att samtliga intagna under femårsperioderna 1916—1920, 1921—1925 och 1926—1930 utgjorde å landsbygden respektive 32, 97 och 158 samt för städerna 479, 1,062 och 1,344. Motsvarande siffror för de tre största städerna i riket utgjorde: för Stockholm 328, 550 och 628, för Göteborg 57, 182 och 238 samt för Malmö 4, 45 och 121.

Föredraganden uppläser härefter det sålunda föreliggande förslaget till *lag om behandling av alkoholister* samt hemställer, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bilaga A.

Antalet å allmänna alkoholistanstalter under tiden $\frac{1}{8}$ 1916— $\frac{31}{12}$ 1930 intagna personer,
fördelade å län samt landsbygd och städer.

Område	1916 $\frac{1}{8}$ — $\frac{31}{12}$	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1916 1920	1921 1925	1926 1930	1916 1930
Stockholms stad	23	95	57	67	86	84	112	133	108	113	105	133	131	118	141	328	550	628	1,506
Stockholms län:																			
landsbygd	—	2	3	1	1	3	4	4	5	4	10	6	7	7	8	7	20	38	65
städer	—	—	1	—	2	2	—	3	—	4	2	3	4	4	2	3	9	15	27
Uppsala län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	1	—	—	—	2	4	6
städer	—	3	3	—	2	2	2	5	4	4	—	5	3	4	2	8	17	14	39
Södermanlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	1	1	—	—	4	—	—	—	3	1	—	1	5	4	10
städer	1	—	2	1	—	—	2	—	—	3	1	1	1	2	—	4	5	5	14
Östergötlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	3	3
städer	—	1	1	—	2	1	1	1	2	3	5	9	12	9	14	4	8	49	61
Jönköpings län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	2	1	—	3	—	3	6	9
städer	1	2	—	1	3	6	5	6	9	13	8	14	8	11	11	7	39	52	98
Kronobergs län:																			
landsbygd	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	—	1	1	—	1	1	4	3	8
städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	2
Kalmar län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	1	—	3	—	2	6	8
städer	—	3	1	1	—	4	2	1	3	3	—	4	2	3	1	5	13	10	28
Gotlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1
städer	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2
Blekinge län:																			
landsbygd	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	3	4
städer	—	—	1	1	2	2	—	1	—	1	1	1	—	1	—	4	4	3	11
Kristianstads län:																			
landsbygd	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	1	2	3	6
städer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2
Malmö stad	—	1	—	3	—	—	10	11	15	9	13	11	17	34	46	4	45	121	170
Malmöhus län i																			
öfrigt:																			
landsbygd	—	—	2	1	—	2	—	—	2	—	—	1	1	1	2	3	4	5	12
städer	—	4	2	3	1	4	10	12	7	6	4	4	3	8	10	10	39	29	78
Hallands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	2	—	—	—	2	7	9
städer	—	1	—	—	1	1	2	5	2	3	3	3	—	1	3	2	13	10	25
Göteborgs stad	2	13	5	8	29	20	40	39	39	44	35	40	47	47	69	57	182	238	477
Göteborgs o. Bohus																			
län i öfrigt:																			
landsbygd	—	—	—	1	4	7	—	1	2	5	3	2	1	1	5	5	15	12	32
städer	—	2	1	2	2	2	5	4	2	3	3	1	4	1	4	7	16	13	36
Älvsborgs län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	2	1	—	—	3	4	7
städer	—	—	1	1	2	1	3	2	5	7	7	6	9	6	7	4	18	35	57

Område	1916 1-31 8-12	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1916 1920	1921 1925	1926 1930	1916 1930
Skaraborgs län:																			
landsbygd	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	2	—	1	1	6	8
städer	—	—	1	—	—	2	1	—	—	1	—	1	3	1	2	1	4	7	12
Värmlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	—	3	—	2	1	—	2	1	2	1	—	6	6	12
städer	—	—	1	1	2	—	—	3	2	5	1	6	5	4	4	4	10	20	34
Örebro län:																			
landsbygd	—	—	1	—	1	—	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	3	5	10
städer	—	3	2	1	2	2	6	6	3	7	4	6	6	12	6	8	24	34	66
Västmanlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	2	—	—	2	—	1	6	7
städer	1	—	—	—	1	2	—	3	3	1	—	4	4	—	1	2	9	9	20
Kopparbergs län:																			
landsbygd	—	—	—	1	—	1	—	—	2	2	2	2	—	—	4	1	5	8	14
städer	—	—	—	1	—	1	1	—	—	8	—	1	1	1	2	1	10	5	16
Gävleborgs län:																			
landsbygd	—	1	—	2	—	—	1	1	2	1	1	—	3	1	3	3	5	8	16
städer	—	—	—	2	2	4	3	3	4	6	3	2	1	6	2	4	20	14	38
Västernorrlands län:																			
landsbygd	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	1	2	—	2	1	5	8
städer	—	3	3	—	1	1	1	—	3	3	5	1	1	4	1	7	8	12	27
Jämtlands län:																			
landsbygd	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
städer	—	—	—	1	1	2	1	2	1	1	—	1	1	—	—	2	7	2	11
Västerbottens län:																			
landsbygd	—	—	—	1	—	2	3	1	2	1	2	2	2	1	1	1	9	8	18
städer	—	1	—	—	—	—	2	4	—	1	1	3	3	3	1	1	7	11	19
Norrbottens län:																			
landsbygd	—	—	1	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	4	3	3	3	7	13
städer	—	—	1	—	—	—	1	—	—	3	2	—	1	1	—	1	4	4	9
Hela landsbygden	—	4	8	10	10	21	14	12	26	24	28	31	32	27	40	32	97	158	287
Samtliga städer	28	133	83	94	141	148	210	244	212	253	204	260	267	233	330	479	1,062	1,344	2,885
Hela riket	28	137	91	104	151	164	224	256	238	277	232	291	299	310	370	511	1,159	1,502	3,172

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Propositionen	1
Förslag till lag om behandling av alkoholister	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 6 februari 1931	16
Inledning	16
Lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister	16
Utredningsarbetet	19
Riksdagens skrivelse den 5 maj 1920 och därav föranledda lagändringar s. 19. — 1926 års sakkunnigförslag s. 20. — Proposition 1928 med förslag till lag angående fylleri m. m. s. 21. — 1929 års sakkunnigförslag s. 23.	
Förslag till lag om internering å allmän alkoholistanstalt av förbry- tare, hemfallna åt dryckenskap	24
Allmän motivering	25
Allmänna synpunkter	25
Utredningen i ärendet	25
Grunden för samhällets ingripande mot alkoholister s. 25. — Behovet av revision och lämpliga tidpunkten för dess genomförande s. 26. — Hemfallenhet åt dryckenskap såsom förutsättning för lagens tillämplig- het s. 29. — Allmänna uttalanden i övrigt om 1929 års förslag s. 33.	
Departementschefen	34
Handläggning av interneringsärenden	39
Inom socialdepartementet utarbetad promemoria i närliggande fråga	39
Yttranden över promemorian	40
Departementschefen	41
Vårdkostnaderna	42
Sakkunnigförslagen	42
Yttranden	42
Socialstyrelsen i skrivelser den 12 september och den 13 oktober 1930	45
Departementschefen	45
Kostnaderna för förslagens genomförande	46
Departementsförslagens uppställning och lagrubriken	47
Specialmotivering	48
Bilaga: Förslag till lag om behandling av alkoholister	99
Utdrag av lagrådsprotokollet den 2 mars 1931	113
Utdrag av statsrådsprotokollet den 6 mars 1931	121
Bilaga A (Tabell, utvisande antalet å allmän alkoholistanstalt under tiden ¹ / ₈ 1916— ³¹ / ₁₂ 1930 intagna personer)	125